

Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Projesi (TANAP)

Yer Üstü Tesislerine (YÜ Tesisleri) ilişkin

Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 1/96

	TANAP TRANS ANADOLU DOĞAL GAZ BORU HATTI PROJESİ
---	---

Yer Üstü Tesislerine (YÜ Tesisleri) ilişkin Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 2/96

İçindekiler

KISALTMALAR	4
TABLolar VE ŞEKİLLER	5
YÖNETİCİ ÖZETİ	1
GİRİŞ	5
İLGİLİ DİĞER TANAP PLANLARI	7
SOSYAL POLİTİKALARA İLİŞKİN HUKUKİ ÇERÇEVE	8
ULUSLARARASI SOSYAL POLİTİKALAR	8
DÜNYA BANKASI OP 4.12	8
EBRD PERFORMANS GEREKLİLİĞİ(PG)5	9
EIB STANDARTLARI	10
HASSAS GRUPLARA YÖNELİK ULUSAL SOSYAL DESTEK MEKANİZMALARI	11
TÜRKİYE CUMHURİYETİ YASALARINA GÖRE DEZAVANTAJLI GRUPLAR/HASSAS GRUPLAR	11
BAKANLIĞA GÖRE “YARDIMA MUHTAÇLIK” KRİTERİ	12
BAKANLIĞA GÖRE “KADINLARIN HANEREİSİ” OLDUĞU HANEHALKLARINA YARDIM ETME KRİTERİ	13
BAKANLIĞA GÖRE YAŞLILARA YARDIM KRİTERİ	13
BAKANLIĞA GÖRE ENGELLİLERE YARDIM KRİTERİ	13
YÜ TESİSLERİNDEN ETKİLENEN İNSANLAR/HASSAS GRUPLARA GENEL BAKIŞ	17
GİRİŞ	17
METODOLOJİ	19
MASA BAŞI ÇALIŞMASI	19
SAHA ÇALIŞMASI	21
GG PLANI ÇALIŞMALARININ KISITLILIKLARI/SINIRLAMALARI	23
YÜ TESİSLERİNDEN ETKİLENEN YERLEŞİMLERDEKİ HASSAS GRUPLARIN BELİRLENMESİ	25
YÜ TESİSLERİNDEN ETKİLENEN HASSAS GRUPLARA GENEL BAKIŞ	26
GGD PAKETLERİNE İLİŞKİN GENEL UYGUNLUK KRİTERLERİ	32
UYGUNLUK İSPATI (BELGELENDİRİLMESİ)	33
GEÇİM KAYNAKLARINI GERİ KAZANDIRMA STRATEJİSİ	34
GGD PAKETLERİ FAYDALANICILARI	34
PAKET UYGULAMA STRATEJİSİ	35
GEÇİM KAYNAKLARINI GERİ KAZANDIRMA DESTEK PAKETLERİ (GGD PAKETLERİ)	39
TARIMSAL FAALİYETLERE YÖNELİK MALİ DESTEK PAKETLERİ	39
HAYVANCILIK FAALİYETLERİNE YÖNELİK MALİ DESTEK PAKETLERİ	46
NAKDİ DESTEK PAKETLERİ	57

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 3/96

PAKETLERE GÖRE HASSAS GRUP BAZLI HAK SAHİPLİĞİ MATRİSİ	60
UYGULAMA DÜZENLEMELERİ VE BÜTÇESİ	62
GGD PAKETİ UYGULAMA ADIMLARI	62
GGD PAKETLERİ UYGULAMA TAKVİMİ	65
GGD PAKETLERİ UYGULAMA BÜTÇESİ	66
PAYDAŞ KATILIMI	71
İSTİŞARELER	71
BİLGİLENDİRME	73
ŞİKAYET MEKANİZMASI	74
İZLEME VE DEĞERLENDİRME	75
İç İZLEME	75
Dış İZLEME	75
İZLEME METODOLOJİSİ	76
HER BİR PAKET İÇİN İZLEME GÖSTERGELERİ	78
EKLER	81
EK 1. KAMULAŞTIRMADAN ARTA KALAN KISMIN KAMULAŞTIRMASINA İLİŞKİN KRİTERLER	81
EK 2. SAHA ÇALIŞMASI İÇİN YERLEŞİM SEÇME KRİTERLERİ	82
EK 3. SORULAR	84
İLÇE SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI YETKİLİSİ İÇİN SORULAR	84
İLÇE TARIM MÜDÜRLÜĞÜ İÇİN SORULAR	86
MUHTARLAR İÇİN SORULAR	88

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 4/96

Kısaltmalar

AEKR	Arazi Edinim ve Kamulaştırma Bedeli Ödemeleri için Rehber
AHK	Arazi Hakları Kuruluđu
BVi (BVS)	Blok Vana İstasyonu
ÇED	Çevresel Etki Değerlendirmesi
ÇKS	Çiftçi Kayıt Sistemi
EBRD	Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası
EİB	Avrupa Yatırım Bankası
GG Planı	Geçim Kaynaklarını Geri Kazandırma Planı
GGD Paketleri	Geçim Kaynaklarını Geri Kazandırma Destek Paketleri
GSS	Genel Sağlık Sigortası
HRK	Hane Reisi Olan Kadınlar
İ&D	İzleme ve Değerlendirme
KDV	Katma Değer Vergisi
Kİ (CS)	Kompresör İstasyonu
KTK	Köy Tüzel Kişiliğı
OP	Operasyonel Politika
Öİ (MS)	Ölçüm İstasyonu
PE Kişi	Projeden etkilenen kişi
PG	Performans Gerekliliğı
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
STK	Sivil Toplum Kuruluđu
SYDV	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
TANAP	Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Projesi
TKK	Tarım Kredi Kooperatifi
TL	Türk Lirası
TURKVET	Hayvan Kayıt Sistemi
UDK	Uygunluk Değerlendirme Kriterleri
UE	Uzman Uygulama Ekibi
YÜ Tesis	Yer Üstü Tesis
YYE Planı	Yeniden Yerleşim Eylem Planı

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 5/96

Tablolar ve Şekiller

Tablolar

Tablo 1.1. YÜ Tesislerinden etkilenen Yerleşimlerin dağılımı	2
Tablo 1.2. GG Planı kapsamındaki Yerleşimlere ilişkin Parsel ve PE Kişi Sayısı.....	2
Tablo 2.1. YÜ Tesislerinden etkilenen Yerleşimlerin dağılımı	6
Tablo 2.2. GG Planı kapsamındaki Yerleşimlere ilişkin Parsel ve PE Kişi Sayısı.....	6
Tablo 3.1. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (yeni adıyla Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı) tarafından verilen destekler	14
Tablo 4.1. Hedeflenen Parsel ve Yerleşimlerin Sayısı	22
Tablo 4.2. Saha Çalışmasında Yaşlılarla Yapılan Görüşmeler	27
Tablo 4.3. Hassas PE Kişiler için Uygunluk Değerlendirme Kriterleri (UDK'ler).....	32
Tablo 5.1. Tarımsal Ekipman Destek Paketi Uygulama Detayları	39
Tablo 5.2. Makine/ekipman başına bütçe	40
Tablo 5.3. Sertifikalı Yem Bitkisi Tohumları Paketinin Detayları	41
Tablo 5.4. Tohum Paketinin Bütçesi	43
Tablo 5.5. Aile Tipi Sera Destek Paketinin Uygulama Detayları	44
Tablo 5.6. Sera için bütçe	45
Tablo 5.7. Otlatma Alanı İyileştirme Destek Paketi Uygulama Detayları	46
Tablo 5.8. Ortak arazilere yönelik destek bütçesi	47
Tablo 5.9. Otlatma alanı paketi için zaman çizelgesi	48
Tablo 5.10. Damızlık Boğa Temini Uygulama Detayları	50
Tablo 5.11. Boğa başına bütçe.....	51
Tablo 5.12. Süt ineği Temini Uygulama Detayları	52
Tablo 5.13. Süt ineği başına bütçe.....	53
Tablo 5.14. Büyükbaş Hayvan Barınağı İyileştirme Paketi Uygulama Detayları	54
Tablo 5.15. Büyükbaş hayvan barınağı başına bütçe.....	55
Tablo 5.16. Koruyucu Hayvan Sağlığı Paketi Uygulama Detayları	56
Tablo 5.17. Hayvan sağlığı bütçesi.....	57
Tablo 5.18. Belirli hassas gruplara yönelik nakdi destek (arazi sahibi engelliler veya yaşlılar)	58
Tablo 5.19. Yaşlı ve engelli PE Kişiler için nakdi destek bütçesi	58
Tablo 5.20. Nakit Geçim (Geçici Gelir) Desteği.....	59
Tablo 5.21. Uygunluk Matrisi	60
Tablo 6.1. GGD Paketleri Uygulama Detayları.....	63
Tablo 6.2. GGD Paketleri Uygulama Takvimi.....	65
Tablo 6.3. Hassas Gruplar ve Topluluklar Özet Tablosu	67
Tablo 6.4. GGD Paketleri Uygulama Bütçesi.....	69
Tablo 7.1. Görüşülen PE Kişilerin Listesi	71
Tablo 7.2. Ziyaret Edilen Yerleşimler	71
Tablo 7.3. Ziyaret Edilen Kurumlar	72
Tablo 8.1. İzleme Metodolojisi	76
Tablo 8.2. İzleme Göstergeleri.....	78

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 6/96

Şekiller

Şekil 1.1. Etkinin Büyüklüğüne göre YÜ Tesislerinden etkilenen Yerleşimlerin dağılımı.....	2
Şekil 4.1. Hassaslık Türlerine Göre Tüm PE Kişiler.....	18
Şekil 5.1. GGD Paketi Uygulama Adımları	38
Şekil 5.2. Sera	45
Şekil 5.3. Sera için ölçümler.....	45
Şekil 5.4. Temsili yalaklar.....	49
Şekil 5.5. Temsili gölgelik alanlar	49
Şekil 5.6. Temsili tuzlama alanları	49

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 1/96

Yönetici Özeti

1.1. TANAP, Yer Üstü Tesislerinden (YÜ Tesislerinden)¹ kaynaklanan kalıcı arazi ediniminin Projeden Etkilenen Kişiler (PE Kişiler) üzerindeki etkilerini ortaya koymak amacıyla, farklı arazi kayıp biçimleri ve farklı tipteki Projeden Etkilenen Kişileri (PE Kişiler) dikkate alan ayrı bir Yeniden Yerleşim Eylem Planı (YYE Planı) hazırlamıştır.

1.2. YÜ Tesislerine ilişkin hazırlanan YYE Planı'ndaki hak sahipliği matrisinde de açık bir şekilde tanımlandığı üzere, YÜ Tesislerinden etkilenen kişiler için Proje kapsamında oluşturulan geçim kaynağı geri kazandırmaya yönelik genel strateji şunları içermektedir:

- i) inşaat döneminde mümkün olduğu ölçüde istihdam olanaklarının sağlanması,
- ii) arazilerinin %20'sinden fazlasını kaybedenlerin tamamı için en fazla altı aylık asgari ücrete denk gelecek şekilde geçiş dönemine yönelik destek mahiyetinde ek ödeme yapılması,
- iii) YÜ Tesislerine ilişkin YYE Planı'nda ve TANAP Arazi Ediniminde İlave Haklar ve Ekonomik Destekler Bilgilendirme Broşürü'nde belirtilen uygunluk kriterlerini karşılayan arta kalan arazilerin kamulaştırılması,
- iv) YÜ Tesislerinden etkilenen kişilere, bu GG Planı ile, mümkün olduğu ölçüde geçimlerinin iyileştirmelerine, değilse de asgari Proje öncesi duruma getirme çabalarına yardımcı olacak geçim kaynaklarının geri kazanımına yönelik destekler sağlanması.

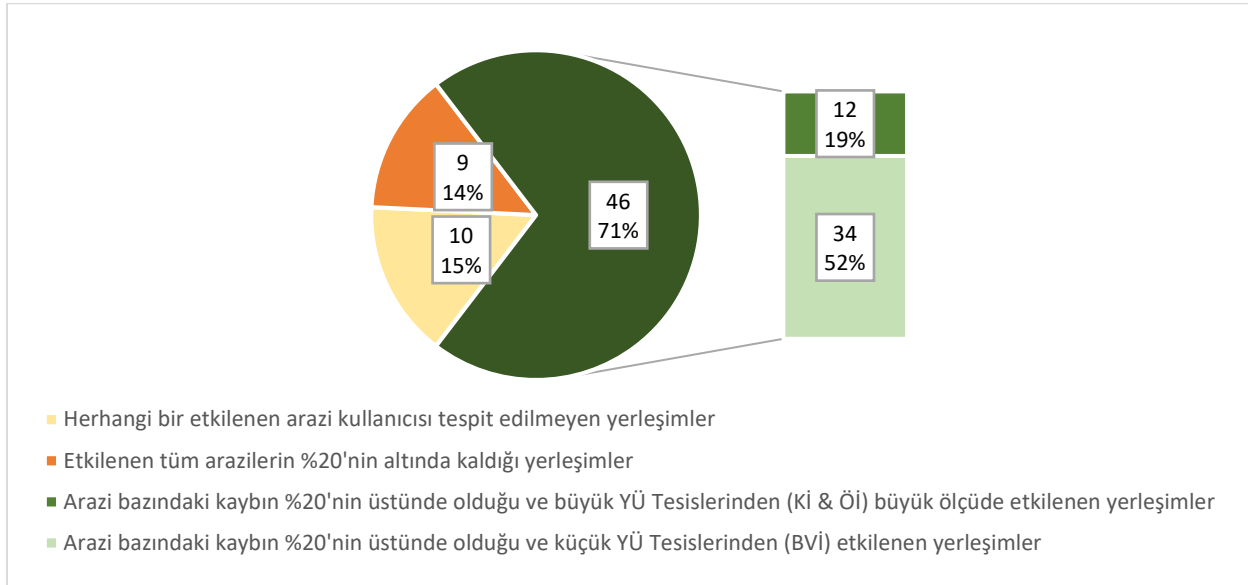
1.3. Arazi edinimine ilişkin veriler ışığında, erişim yolları da dahil olmak üzere YÜ Tesisleri için edinilen toplam arazi 312 hektar olup, 884 parselden oluşmaktadır. Bunun %20'si (222 parsel) kamu arazisi, %80'i (662 parsel) ise şahıs arazisidir (2.212² arazi sahibi/hissedar). YÜ Tesisleri için yapılan arazi ediniminden etkilenen toplam 18 il, 47 ilçe ve 65 köy/mahalle bulunmaktadır. Aşağıdaki grafikte gösterildiği üzere, bu etkinin söz konusu yerleşimler üzerindeki büyüklüğü, o arazide herhangi bir kullanıcının var olup olmadığına ve YÜ Tesislerinin türüne bağlı olarak değişiklik göstermektedir:

¹TANAP projesi kapsamında YÜ Tesisi niteliğinde 5'i ileriki dönemlerde inşa edilecek 7 kompresör istasyonu, 4 Ölçüm istasyonu, 11 Pig Atma ve Alma Tesisi, 49 Blok Vana İstasyonu (BV İstasyonu) ve 2 Gaz Çıkış İstasyonu bulunmaktadır.

² Bu sayı, tapu kayıtlarına dayalı resmi tapu sahiplerinin sayısı olup, BV İstasyonu ve YÜ Tesislerine erişim yollarını da kapsamaktadır.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 2/96

Şekil 1.1. Etkinin Büyüklüğüne göre YÜ Tesislerinden etkilenen Yerleşimlerin dağılımı

1.4 Rakamlar, YÜ Tesislerinden etkilenen herhangi bir arazi kullanıcısının olmadığı ve/veya arazi kaybının %20'den az olduğu, YÜ Tesislerinden etkilenen 19 yerleşimin bu GG Planı kapsamının dışında tutulduğunu, buna karşın arazi kaybının %20'den fazla olduğu 46 yerleşimin, YÜ Tesisleri için hazırlanan GG Planı kapsamına giren yerleşimler olduğunu ortaya koymaktadır. Kapsam dahilindeki yerleşimlerin belirlenmesindeki iki ana kriter olan arazi kaybı ve arazi kullanıcılarının var olup olmadığı dikkate alındığında, YÜ Tesislerinden etkilenen yerleşimlerin parsellere göre dağılımı ile PE Kişilerin dağılımı aşağıdaki gibidir:

Tablo 1.1. YÜ Tesislerinden etkilenen Yerleşimlerin dağılımı

YÜ Tesislerinden etkilenen Yerleşimler		Arazi Kaybı (%)			TOPLAM
		<%20	Her ikisi	>%20	
Mevcut Arazi Kullanıcısı	EVET	9	42	4	55
	HAYIR	4	6	0	10
TOPLAM		13	48	4	65

Tablo 1.2. GG Planı kapsamındaki Yerleşimlere ilişkin Parsel ve PE Kişi Sayısı

GG Planı kapsamındaki Yerleşim	Arazi Kaybı (%)		TOPLAM
	Her ikisi	>%20	
Yerleşimlerin sayısı	42	4	46
Parsel sayısı	292	8	300
Potansiyel PE Kişi sayısı	195	5	200

1.5 Hak Sahipliği Matrisinde tanımlanmış olduğu gibi, bir yandan arazi sahiplerine ödenen kamulaştırma bedeli tam ikame değerinde ödenirken ve fiili arazi kullanıcılarına da mevcut (ekili) ürün kayıplarını tazmin etmek için benzer şekilde nakdi tazmin ödemesi yapılırken, bir yandan da bu geçiş dönemi boyunca ilave masraflar nedeniyle hane gelirindeki kayıpları geri kazanma gayreti içinde olan arazi sahipleri/hissedarlar arasından aktif arazi kullanıcılarına ek yardımda bulunulması gerekebilmektedir. Bu doğrultuda, GG Planı'nın kapsamı dahilinde bulunan PE Kişiler, yani i) arazileri YÜ Tesisleri için alındığından arazilerinin %20'den fazlasını kaybedenler, ii) geçim kaynakları, kendilerinden alınan araziye bağlı olanlar ile iii) bir yıldan uzun bir süredir düzenli maaş geliri elde ettikleri bir işi olmayanlar ve bununla birlikte Hak Sahipliği

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 3/96

Matrisinin öngördüğü şekilde arazileri YÜ Tesisleri için alındığından arazilerinin %20'sinden azını kaybedenler, bu temel kriterlere bağlı olarak geçim kaynaklarını geri kazandırma destek programı kapsamında tek tek değerlendirilmelidir.

1.6. Bu temel kriterlere ek olarak, farklı tür hassasiyetleri (dezavantajlı yönleri) nedeniyle yaşanan değişimlere uyum gösterme becerileri sınırlı olabilecek tüm PE Kişileri tanımlamak için GG Planı hazırlanırken yapılan saha çalışmaları ve bilgilendirme toplantılarının sonuçları da dikkate alınmıştır. GG Planı kapsamında hedeflenen ve geçim kaynakları, geri kazandırma destek paketlerini almaya potansiyel olarak uygun olan PE Kişiler, üç ana hassasiyet türüne göre kategorize edilmiştir:

- A. *Sosyo-ekonomik ve fiziki koşullara bağlı hassasiyetleri bulunan PE Kişiler (hanesinin geçimini sağlayan kadınlar, yoksullar, arazisi olmayanlar, yaşlılar, engelliler)*
- B. *Proje kaynaklı ek hassasiyetleri olan PE Kişiler*
- C. *Proje kaynaklı Potansiyel Hassasiyetleri olan PE Kişiler*

1.7. GG Planı kapsamında hedeflenen ve yukarıda listelenen bu söz konusu PE Kişiler (küçük ölçekli tarım hayvancılık Geçim Destek Paketleri'nin potansiyel faydalanıcıları) tarafından kullanılmış ya da bu kişilere ait tüm araziler, YÜ Tesislerinin inşasına yönelik arazi alımından etkilenmiştir.

1.8. PE Kişilerin ihtiyaçları ve tercihleri ile bu kişilerin geçim kaynaklarını geri kazanma kapasitelerinin değerlendirilmesine yönelik olarak, tüm saha çalışmaları süresince katılımcı bir yaklaşım benimsenmiştir. PE Kişiler, mevcut hayvancılık uygulamaları ile ürün yetiştirme tekniklerini ekip ile paylaşmıştır. İstisnalar sonucunda en çok tercih edilen seçeneğin, söz konusu PE Kişilerin geçimlerini daha öncesinde olduğu gibi sağlamaya devam etmelerini sağlamak olduğu görülmüştür. Tüm bunlar dikkate alınarak, birkaç yeni gelir oluşturma faaliyeti geliştirilmiş ve içinde bir başvuru formu da bulunan bilgilendirme broşürü aracılığıyla PE Kişiler bilgilendirilmiş ve bu kişilerin geri bildirimleri alınmaya çalışılmıştır. Türkçe broşürler aynı zamanda TANAP internet sitesi üzerinden de yayınlanmıştır.

1.9. PE Kişiler, başvuru süreci ile merak ettikleri herhangi bir konu ve soru olması halinde ulaşabilecekleri telefon hattı konusunda da ayrıca bilgilendirilmiştir. Daha sonra, YÜ Tesislerine ilişkin GG Planı, TANAP internet sitesinde (www.tanap.com) ve kredi kuruluşlarının internet sayfalarında hem İngilizce hem de Türkçe olarak paylaşılabilecektir. Uygulama ekibi tarafından ayrıca başka paydaş katılım faaliyetleri de planlanacaktır. Ancak burada nihai amaç, ilgili kişilerin başvuruda bulunmasını beklemek yerine, tüm potansiyel PE Kişilere proaktif bir şekilde ulaşmak olarak belirlenmiştir. Bunun yapılması, hassas grupların (kişilerin) belirlenmesinde ve bu kişilerin sürece katılımının sağlanmasında elzemdir.

1.10. GG Planı çerçevesinde, saha araştırması sonuçları da dikkate alınarak, Nakit Geçim (Geçici Gelir) Desteği'ne ilaveten geçim kaynaklarını geri kazandırma desteğine ilişkin 9 farklı paket öngörülmüştür. Paketler, üç ana kategori altında gruplanmıştır. Bunlardan ikisi tarım ve/veya hayvancılık faaliyetlerinde kullanılması koşuluyla verilecek olan mali destekler olup, son kategori ise belirli hassas gruplara yönelik farklı bir nakdi destektir. Bu üç kategori altında tanımlanan paketler aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır:

1.11. Tarımsal Faaliyetlere yönelik Mali Destek Paketleri şunları içermektedir:

- Tarımsal Makine/Ekipman Alım Desteği
- Sertifikalı Yem Bitkisi Tohumu Alım Desteği
- Aile Tipi Sera Kurulumu Desteği

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 4/96

1.12. Hayvancılık Faaliyetlerine yönelik Mali Destek Paketleri şunları içermektedir:

- Otlak Alanların İyileştirilmesi Desteği
- Damızlık Boğa Temini
- Gebe Süt İneği Temini
- Büyükbaş Hayvan Barınağı İyileştirme/Tamirat Desteği
- Koruyucu Hayvan Sağlığı Desteği

1.13. Diğer Nakdi Destek Paketleri ise şunları içermektedir:

- Toprağa dayalı tarımsal faaliyetlerle aktif bir şekilde uğraşamayan yaşlı ve engelli PE Kişiler için Tek Seferlik Nakdi Destek
- Nakit Geçim (Geçici Gelir) Desteği

1.14. Tarım ve hayvancılığa yönelik destek paketlerinin amacı, arazi sahibi kullanıcı ya da hissedar kullanıcılar da dahil olmak üzere fiili arazi kullanıcılarına, araziye bağlı ana gelir kaynaklarını iyileştirerek ya da mümkün olduğu ölçüde alternatif geçim yolları oluşturarak sürdürmelerine yardımcı olmaktır. Bununla beraber, tek seferlik nakdi destek ile mevcut kısıtlarından (yaş, engel) ötürü araziye dayalı geçim faaliyetlerini bizzat kendisi devam ettiremeyen ve projenin etkilediği arazilerden yararlanamayan PE Kişilere de yardım edilmesi amaçlanmıştır.

1.15. Küçük Ölçekli Tarım ve Hayvancılık Geçim Paketlerinin Uygulamasının etkin bir şekilde yönetilmesi amacıyla TANAP tarafından çeşitli alanlardaki uzmanların da sürece dahil edilmesine karar verilmiş olup, TANAP'ın mevcut YYE Planı ve GG Planı uzmanlarına ek olarak kalkınma uzmanları, ziraat mühendisleri, veteriner vb. uzmanlardan oluşan bir uzman uygulama ekibi (UE) kurulmuştur.

1.16. Geçim destek paketleri, etkiye bağlı olarak birey ya da topluluk bazında olabilmektedir. Ancak en nihayetinde bu GG Planı'nın ana hedef kitlesi (esas faydalanıcıları), YÜ Tesisleri için yapılan mülkiyet kamulaştırmasından etkilenen haneler olacaktır. Destek paketleri birbirini hariç bırakır nitelikte olmayıp, bazı PE Kişiler geçimlerini iyileştirmeye yönelik olarak iki-üç paketi bir arada kullanmanın daha faydalı olduğunu değerlendirebilirler. Topluluk bazlı geçim kaynaklarını geri kazandırma destek programı ile esasen Ardahan'da yer alan ve Proje'den en çok etkilenen yerleşimler hedeflenmiştir. Burada, üç yerleşim yerinde yaklaşık 180 kadar kişinin topluluk bazlı faaliyet faydalanıcısı olması beklenmektedir. Birey bazlı geçim destek paketleri için de öngörülen toplam faydalanıcıların sayısı yaklaşık 200'dür.

1.17. Uygulama süreci, GG Destek Paketlerinin açıklanmasını takiben başlatılır. GG Planı, tüm potansiyel PE Kişilerin paketler ve başvuru süreci hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamak için arazi edinimi etkilerinin en yüksek olduğu (Öİ ve Kİ civarındaki) kritik yerler başta olmak üzere YÜ Tesislerinden etkilenen tüm yerleşimlerde duyurulur. Uygun PE Kişiler (faydalanıcılar), hak sahipliği için uygunluk kriterini karşılamaları halinde uygulama ekibindeki kalkınma uzmanları tarafından belirlenecektir. Faydalanıcılar belirlendikten sonra, telefonla ya da yüz yüze görüşme yoluyla bilgilendirileceklerdir. GG Destek Paketlerine ilişkin uygulama takvimi 2018 olarak belirlenmiş olup, paralelinde 2018 ve 2019 yıllarında iç ve dış izleme faaliyetleri de sürdürülecektir. Bu plan kapsamında, her pakete ilişkin tahmini faydalanıcı sayısı, uygulama ve izleme maliyeti ile birlikte tahmini bütçe de ortaya koyulmaktadır.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 5/96

Giriş

2.1. TANAP, Yer Üstü Tesislerinden (YÜ Tesislerinden)³ kaynaklanan kalıcı arazi ediniminin Projeden Etkilenen Kişiler (PE Kişiler) üzerindeki etkilerini ortaya koymak amacıyla, farklı arazi kayıp biçimleri ve farklı tipteki Projeden Etkilenen Kişileri (PE Kişiler) dikkate alan ayrı bir Yeniden Yerleşim Eylem Planı (YYE Planı) hazırlamıştır. (arazi sahibi kullanıcı, hissedar kullanıcı ya da arazi sahibi olup, kullanıcısı olmayanlara ek olarak sadece arazi kullanıcısı). Buna göre, YÜ Tesislerine yönelik YYE Planı kapsamında, PE Kişilerin geçim kaynaklarının, kapsamlı bir Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı) geliştirilerek geri kazandırılması öngörülmüştür. Buna göre fiili kullanıcılar ve YÜ Tesisleri için yapılan arazi edinimi sonucunda etkilenen kişiler dikkate alınmıştır.

2.2 Hissedarlar da dahil olmak üzere arazi sahiplerine, kendilerinden edinilen araziler karşılığında verilen kamulaştırma bedellerine ve arazi kullanıcılarının mevcut ürünleri için ödenen tazminatlara ek olarak, Proje'nin genel geçim kaynağı geri kazandırma stratejileri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir: i) mümkün olduğu ölçüde, inşaat süresince istihdam olanaklarının sağlanması, ii) arazilerinin %20'sinden fazlasını kaybedenlerin tamamı için en fazla altı aylık asgari ücrete denk gelecek şekilde geçici süreyle ödeme yapılması, iii) YÜ Tesislerine ilişkin YYE Planında ve TANAP Arazi Ediniminde İlave Haklar ve Ekonomik Destekler Bilgilendirme Broşürü'nde belirtilen uygunluk kriterlerini karşılayan arta kalan arazilerin kamulaştırılması ve iv) YÜ Tesislerinden etkilenen PE Kişilere, geçimlerini bir GG Planı yoluyla Proje öncesindeki, mümkün olduğu ölçüde de daha iyi bir seviyeye getirmelerinde yardımcı olacak geçim kaynaklarını geri kazandırma desteğinin sunulması.

2.3 TANAP buna ilişkin olarak YÜ Tesislerinden etkilenen topluluklar ve şahıslar için bir Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı) hazırlamıştır. Öncelikle, arazileri kalıcı olarak alınan ve geçimleri bundan etkilenen potansiyel PE Kişilerin tespit edilmesi için, arazi ediniminden etkilenen yerleşimler, parseller ve buralardaki mülkiyet sahipleri/kullanıcılar yeniden ziyaret edilmiştir. Mevcut arazi edinimi veri tabanına göre, erişim yolları da dahil olmak üzere YÜ Tesisleri için edinilen toplam arazi 312 hektar olup, 884 parselden oluşmaktadır. Bu parsellerin bir kısmı kamu arazisi, bir kısmı ise şahıs arazisidir.⁴ Etkilenen arazilerin çoğunluğu şahıs arazisidir (%80). Proje kapsamında özel mülkiyet altındaki 662 parsel alınmış olup, 2.212⁵ arazi sahibi/hissedar bundan etkilenmiştir. Projenin YÜ Tesislerine yönelik arazi edinimi faaliyetlerinden 18 il, 47 ilçe ve 65 köy/mahalle etkilenmiştir. Ancak, bu köylerin ve mahallelerin 10 tanesinde söz konusu faaliyetten etkilenen herhangi bir arazi kullanıcısı tespit edilmemiştir. Dolayısıyla, gerek duyulması halinde daha önceden herhangi bir arazi kullanıcısının tespit edildiği geriye kalan 55 yerleşim, geçim kaynağı destek planı çerçevesinde değerlendirilebilir. Bu 55 yerleşimden 9'unda araziler YÜ Tesislerinden sadece %20'den az etkilenmiş olup, bu, arazi edinimi etkisinin büyüklüğünün göz ardı edilebilir olduğu anlamına gelmektedir. Bu nedenle, arazi kaybının dikkat çekecek ölçüde yüksek olduğu (%20 ve üzeri) 16 ildeki kalan 46 yerleşim yeri bu GG Planı çerçevesinde birincil odak noktasıdır. Tablo 2-1'de söz konusu sınıflandırma ve söz konusu 46 odak yerleşim yerinde bulunan YÜ Tesislerinden etkilenen

³TANAP projesi kapsamında YÜ Tesisleri niteliğinde 5'i ileriki dönemlerde inşa edilecek 7 kompresör istasyonu(Kİ), 4 Ölçüm istasyonu (Öİ), 11 Pig Atma ve Alma Tesisi, 49 Blok Vana İstasyonu (BV İstasyonu) ve 2 Gaz Çıkış İstasyonu bulunmaktadır.

⁴ Hazine arazileri, mera arazileri, Köy Tüzel Kişiliğine ait araziler ve ortak araziler kamu mülkiyetindeki araziler kategorisine girmektedir. Parsel ve PE Kişi sayısına, kompresör istasyonları, ölçüm istasyonları, pig istasyonları, blok vana istasyonları ile erişim yolları için gerekli olan tüm YÜ Tesis parselleri dahildir.

⁵ Bu sayı, tapu kayıtlarına dayalı resmi tapu sahiplerinin sayısı olup, BV İstasyonu ve YÜ Tesislerine erişim yollarını da kapsamaktadır.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 6/96

parsellerin toplam sayısı; Tablo 2-2’de ise bu GG Planı çerçevesinde faydalanıcı olacak potansiyel PE Kişiler açık bir şekilde gösterilmektedir.

Tablo 2.1. YÜ Tesislerinden etkilenen Yerleşimlerin dağılımı

YÜ Tesislerinden Etkilenen Yerleşimler		Arazi Kaybı (%)			TOPLAM
		<%20	Her ikisi	>%20	
Mevcut Arazi	EVET	9	42	4	55
Kullanıcısı	HAYIR	4	6	0	10
TOPLAM		13	48	4	65

Tablo 2.2. GG Planı kapsamındaki Yerleşimlere ilişkin Parsel ve PE Kişi Sayısı

GG Planı kapsamındaki Yerleşim	Arazi Kaybı (%)		TOPLAM
	Her ikisi	>%20	
Yerleşimlerin sayısı	42	4	46
Parsel sayısı	292	8	300
Potansiyel PE Kişi sayısı	195	5	200

2.4 Bu 46 yerleşimden 12’si büyük YÜ Tesislerinden (CS ve MS) etkilenmiştir. Kalan 34 yerleşim ise BV İstasyonu inşaatında ya da CS ve MS erişim yollarında, büyük istasyonlara göre nispeten daha az araziye gerek olduğundan, daha az etkilenmiştir. Bir yandan arazi sahiplerine ödenen kamulaştırma bedeli tam ikame değerinde ödenirken ve fiili arazi kullanıcılarına da mevcut (ekili) ürün kayıplarını tazmin etmek için benzer şekilde nakdi tazmin ödemesi yapılırken, bir yandan da bu geçiş dönemi boyunca ilave masraflar nedeniyle hane gelirindeki kayıpları geri kazanma gayreti içinde olan arazi sahipleri/hissedarlar arasından aktif arazi kullanıcılarına ek yardımda bulunulması gerekebilmektedir.

2.5. Bu veriler ve amaçlar ışığında, GG Planı’nın amacı, geçim kaynağı kaybı riskiyle karşı karşıya kalabilecek ve böylece arazi edinimi nedeniyle meydana gelen değişikliklere uyum sağlamakta zorlanan/yetersiz kalan hassas gruplar olarak tanımlanabilecek PE Kişilerin tespit edilmesidir. Bu şekilde Proje’nin arazi edinimi ile ilgili faaliyetlerinin söz konusu kişilerin geçim kaynakları üzerinde olumsuz bir etkisinin olmaması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, söz konusu hassasiyet noktasında risk altında olan PE Kişilerin kategorizasyonu, etkinin türüne bağlı olarak yapılmış olup, her bir PE Kişi kategorisi için geçim kaynaklarını geri kazandırmaya yönelik bir müdahale mekanizması geliştirilmiştir. GG Planı kapsamında hedeflenen ve geçim kaynakları, geri kazandırma destek paketlerini almaya potansiyel olarak uygun olan PE Kişiler, üç ana hassasiyet türüne göre kategorize edilmiştir:

- Sosyo-ekonomik ve fiziki koşullara bağlı hassasiyetleri bulunan PE Kişiler (hanesinin geçimini sağlayan kadınlar, yoksullar, arazisi olmayanlar, yaşlılar, engelliler)*
- Proje kaynaklı ek hassasiyetleri olan PE Kişiler*
- Proje kaynaklı Potansiyel Hassasiyetleri olan PE Kişiler*

2.6. YÜ Tesislerine yönelik GG Planında, TANAP projesi kapsamındaki YÜ Tesisleri için yapılan arazi edinimi çalışmalarından etkilenen hassas PE Kişiler için ihtiyaca göre oluşturulmuş çeşitli geçim kaynağı geri kazandırma stratejileri ortaya konulmuştur. YÜ Tesislerine yönelik TANAP YYE Planında, YÜ Tesislerinden etkilenen yerleşim yerlerinin ana ekonomik faaliyetinin tarım olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle, GG Planı çerçevesinden önerilen geçim kaynağı geri kazandırma stratejileri aşağıdaki başlıklar altında gruplandırılabilir:

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 7/96

- a. Tarımsal faaliyetlere yönelik destek paketleri
- b. Hayvancılık faaliyetlerine yönelik destek paketleri
- c. Belirli hassas gruplara yönelik nakdi destekler

2.7. Tarım ve hayvancılığa yönelik destek paketlerinin amacı, arazi sahibi kullanıcı ya da hissedar kullanıcılar da dahil olmak üzere fiili arazi kullanıcılarına, araziye bağlı ana gelir kaynaklarını iyileştirerek ya da mümkün olduğu ölçüde alternatif geçim yolları oluşturarak sürdürmelerine yardımcı olmaktır. Bununla beraber, tek seferlik nakdi destek ile mevcut kısıtlarından (yaş, engel) ötürü araziye dayalı geçim faaliyetlerini bizzat kendisi devam ettiremeyen ve projenin etkilediği arazilerden yararlanamayan PE Kişilere de yardım edilmesi amaçlanmıştır.

2.8. Bu GG Planında sırasıyla, uluslararası sosyal politikalar ve ulusal mevzuata ilişkin hukuki çerçeve, bir uygunluk matrisi, geçim kaynağı geri kazandırma destek stratejisi ve buna uygun şekilde geliştirilmiş destek paketleri , bunların takvimi ve bütçesi ile birlikte uygulama adımları çerçevesinde YÜ Tesislerinden etkilenen kişilerin genel durumu, şikayet/talep mekanizması da dahil olmak üzere katılım süreci ve son olarak da bütün GG Planı uygulama sürecinin izlenmesi ve değerlendirilmesi hususlarına yer verilmiştir.

İlgili Diğer TANAP Planları

2.9. GG Planı ile ilgili planlar aşağıda belirtilmiştir:

- TANAP Projesi Yeniden Yerleşim Eylem Planı (YYE Planı)
- TANAP Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi (ÇSED)
- TANAP Yer Üstü Tesislerine (YÜ Tesislerine) ilişkin Nihai YYE Planı
- Paydaş Katılım Planı (PKP)

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 8/96

Sosyal Politikalara İlişkin Hukuki Çerçeve

Uluslararası Sosyal Politikalar

Dünya Bankası OP 4.12⁶

3.1. Zorunlu yeniden yerleşime ilişkin Dünya Bankası Operasyonel Politika 4.12, projelerin arazi edinimi etkilerinin sebep olduğu yoksullaşma risklerini ele almaya ve azaltmaya yönelik tedbirleri içerir⁷. Bu politikanın amaçları, alternatif önlemlerle uygulanabilir olduğu durumlarda zorunlu yeniden yerleşimden kaçınmak ve bunun uygulanabilir olmadığı durumlarda projenin yerinden ettiği kişilerin projenin faydalarından pay almasına olanak tanımak için yeterli yatırım kaynakları sağlayarak bir yeniden yerleşim paketi hazırlamak ve planlamaktır. OP 4.12’de **istişare** terimi kapsamında “yerinden edilen kişilerle anlamlı bir şekilde istişare edilmesi ve bu kişilerin yeniden yerleşim paketlerinin planlanmasına ve uygulanmasına katılım sağlaması gerektiği”, **geçim kaynaklarını geri kazandırma** terimi kapsamında ise “yerinden edilen kişilere geçim kaynaklarını ve yaşam standartlarını iyileştirme veya en azından gerçek anlamda yerinden edilme öncesindeki mevcut koşullarını yeniden tesis etme ya da daha iyisi olan proje başlangıcından önceki seviyelere geri getirme çabalarına yardımcı olunması gerektiği” vurgulanmaktadır. Etkilerin azaltılması için OP 4.12’de 6. paragrafta yeniden yerleşim planına dahil edilmesi gereken tedbirler açıklanmaktadır.

(a) Yeniden yerleşim planı veya yeniden yerleşim politikası çerçevesi, yerinden edilen kişilerle ilgili olarak şu tedbirleri içerir:

- (i) yeniden yerleşime ilişkin seçenekleri ve hakları hakkında bilgilendirilmeleri;
- (ii) Teknik ve ekonomik açıdan uygulanabilir yeniden yerleşim alternatifleri hakkında kendileriyle istişare edilmesi, seçenekler sunulması ve imkanlar sağlanması ve
- (iii) Doğrudan projeden kaynaklanan varlık kayıpları⁸ için tam ikame bedeli baz alınarak hızlı ve etkili bir şekilde tazmin edilmeleri.

(b) Gerçekleşecek olan etkiler kişilerin fiziksel olarak yer değiştirmesini de içeriyorsa, yeniden yerleşim planı veya yeniden yerleşim politikası çerçevesi, yerinden edilen kişilerle ilgili olarak şu tedbirleri içerir:

- (i) yer değiştirme sırasında kendilerine destek sağlanması (taşınma ödeneği gibi) ve
- (ii) Üretim potansiyeli, konum avantajları ve diğer faktörlerin bir birleşiminin asgari olarak eski yerin avantajlarına denk olduğu konutlar, yerleşim alanları veya gerektiği şekilde tarım alanlarının sağlanması.

⁶ Dünya Bankası OP 4.12 Aralık 2001, Revizyon tarihi Nisan 2013

⁷ Bunlar arasında arazilerin zorunlu olarak alınması, barınma imkanlarının kaybedilmesi, yer değiştirme, varlık veya varlıklara erişim kaybı, gelir kaynaklarının kaybedilmesi ve parklara veya belirlenen alanlara zorunlu olarak erişimin kısıtlanması yer almaktadır.

⁸ “İkame bedeli”, kaybedilen varlıkları yenilemek ve işlem maliyetlerini karşılamak için gereken miktarın belirlenmesine yardımcı olan varlık değerlendirme yöntemidir. Bu değerlendirme yöntemi uygulanırken yapıların ve varlıkların amortisman bedeli dikkate alınmamalıdır.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 9/96

(c) Politikanın amaçlarını gerçekleştirmek için gerektiğinde, yeniden yerleşim planı veya yeniden yerleşim politikası çerçevesi, yerinden edilen kişilerle ilgili olarak şu tedbirleri de içerir:

- (i) Yer değiştirme sonrasında geçim kaynaklarını ve yaşam standartlarını geri kazanmaları için gereken makul bir sürenin tahminine göre belirlenen geçiş dönemi boyunca kendilerine destek verilmesi ve
- (ii) Paragraf 6(a)'da açıklanan tazminat tedbirlerine ek olarak kendilerine kalkınma yardımı sağlanması;
- (iii) Bunlar; araziyi kullanılabilir hale getirmek üzere hazır etme, kredi imkanları, eğitimler veya iş fırsatları gibi imkanlar sunulması.

3.2. Önemli eksikliklerden biri, ekonomik ve fiziksel olarak etkilenen insanlar arasındaki fark ile ilgilidir. Bu iki kategori, Türkiye'deki farklı kanunlar kapsamında ele alınmakta olup, taşınmaz varlıkların kaybının tazminine yönelik kamulaştırma bedeli gibi ödeme almaya hakkı olanlar kapsamında, ekonomik ve fiziksel olarak etkilenen insanlardan özellikle geçim kaynaklarının geri kazandırılması yönünde yardıma muhtaç kişiler veya hassas gruplar **değerlendirilmemektedir**. Yerel mevzuat kapsamında, arazi edinimi ve yerinden edilme (veya zorunlu yeniden yerleşim) ile ilgili olanlar da dahil olmak üzere tüm sosyal etkiler kapsamlı olarak ele alınmamaktadır. TANAP Projesi'nin YÜ Tesislerine ilişkin GG Planı, bu açığı kapatmak ve TANAP Projesi'nin YÜ Tesislerine ilişkin arazi ediniminden etkilenen PE Kişiler için geçim kaynaklarının geri kazandırılmasına yönelik alternatif stratejiler sunmak amacıyla hazırlanmıştır. PE Kişiler için uluslararası sosyal politikalar bağlamında belirlenen haklar YÜ Tesislerine ilişkin YYE Planında tanımlanmıştır ve bu tanımlanan haklar ile uyumlu geçim kaynaklarını geri kazandırma stratejileri YÜ Tesislerine ilişkin GG Planı belgesinde tanımlanacaktır.

EBRD Performans Gerekliliği(PG)5

3.3. EBRD'nin zorunlu yeniden yerleşim tanımında, projeyle ilgili arazi edinim çalışmalarının veya doğal kaynaklara erişimin kısıtlanmasının sonucu olarak hem fiziksel olarak yerinden edilme (yer değiştirme ve barınma imkanının kaybedilmesi) hem de ekonomik olarak yerinden edilme (varlıkların veya varlıklara erişimin ve dolayısıyla gelir/geçim kaynaklarının kaybedilmesi) kavramları ifade edilmektedir⁹.

3.4. EBRD'ye göre yeniden yerleşim, etkilenen kişiler veya toplulukların yerinden edilmelerine yol açan arazi edinimini reddetme haklarının olmadığı durumlarda zorunlu olarak değerlendirilmektedir. Bu, (i) yerle mevzuat çerçevesinde yapılan kamulaştırma veya kamulaştırmaya dayalı arazi kullanım kısıtlamaları durumunda ve (ii) alıcının kamulaştırmaya başvurabileceği müzakere yoluyla çözüm veya taşınmaz alacak taraf ile müzakerelerin başarısız olması durumunda arazi kullanımına ilişkin kanuni kısıtlamaların getirilmesi durumunda gerçekleşir.

3.5. Bu Performans Gerekliliğinin uygulanması, insan haklarını ve özgürlükleri ve özellikle de yeterli barınma ve yaşam koşullarının sürekli iyileştirilmesine ilişkin hakkı destekler ve bunlarla uyumludur.

3.6. Müzakere yoluyla çözüm, kamulaştırma yoluyla edinimi önlenmesine yardımcı olacağı gibi, insanların yaşadıkları yerlerden zorla çıkarılması için kamu otoritesini kullanma ihtiyacını da ortadan kaldırır.

⁹ EBRD PR 5, paragraf 1

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 10/96

Müzakere yoluyla çözüm, genellikle etkilenen kişilere veya topluluklara adil ve uygun tazminat ile diğer teşvikler veya faydalar sağlanması ve de taraflar arasında bilgi farklılığı oluşma ile pazarlık gücü risklerini azaltarak gerçekleştirilebilir. EBRD, bu bağlamda etkilenen taşınmaz varlıkların sahiplerinin izni olmadan araziye erişmek için yasal haklara sahip olsalar bile, finanse ettiği projelerdeki kredi alan kuruluşu (müşteriyi), mümkün olduğunca müzakere yoluyla çözüm sağlayarak arazi haklarını edinmeye teşvik eder¹⁰.

3.7. Hassas gruplara ait bireyleri içeren istişareler için ise özel hükümler geçerlidir. YYE Planı'nın hedefleri ile uyumlu sonuçlar elde etmek için istişare, tazminat ödemesi ve geçim kaynaklarının geri kazandırılmasına yönelik destek faaliyetlerinin uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi sırasında da devam edecektir.

EIB Standartları

3.8. Avrupa Yatırım Bankası'nın (EIB) Çevresel ve Sosyal Standartları'nda, çevresel ve sosyal çalışmaların sağlıklı bir şekilde yürütülmesini sağlamak için sosyal etkilerin ve risklerin azaltılmasına yönelik yönetim sistemlerinin geliştirilmesine ek olarak bunların değerlendirilmesi öngörülmektedir. EIB'nin öngördüğü sosyal standartlar şunlardır:

- Standart 1: Çevresel ve Sosyal Etkilerin ve Risklerin Değerlendirilmesi ve Yönetimi
- Standart 6: Zorunlu Yeniden Yerleşim
- Standart 7: Hassas Grupların Hakları ve Çıkarları
- Standart 8: İş Gücü Standartları
- Standart 9: İş ve Kamu Sağlığı, Güvenliği ve Emniyeti
- Standart 10: Paydaş Katılımı

Standart 1: Çevresel ve Sosyal Etkilerin ve Risklerin Değerlendirilmesi ve Yönetimi:

3.9. Bu standardın amacı, Proje ile ilgili çevresel ve sosyal etkileri değerlendirmek, yönetmek ve izlemek için Proje Sahibinin sorumluluklarını belirlemektir. Standart 1, Projenin yarattığı potansiyel sosyal risklerin ve etkilerin belirlenmesini öngörmekte ve olumsuz etkilerin önlenmesi/azaltılması/hafifletilmesi için gereken etki azaltma mekanizmalarının uygulanmasını sağlamaktadır.

Standart 6: Zorunlu Yeniden Yerleşim:

3.10. *Zorunlu yeniden yerleşim*, projeyle ilgili bir arazi edinimi veya doğal kaynaklara erişimin kısıtlanması sonucu fiziksel olarak yerinden edilme ve/veya ekonomik olarak yerinden edilme anlamına gelir. Bu standardın amacı, Proje kaynaklı yeniden yerleşim uygulamalarından kaçınılmasını, bunların en aza indirilmesini, zorla tahliyelerin önlenmesini, bireyin yeterli barınma hakkına saygı gösterilmesini ve anlamlı istişarelerle ve PE Kişilerin katılımıyla yeniden yerleşim uygulamalarını azaltmaya yönelik tedbirlerin tasarlanmasını ve uygulanmasını sağlamaktır. Standart 6'da, bir yeniden yerleşim uygulamasının nasıl planlanması gerektiği, yeniden yerleştirme planlaması için gerekli araç ve çalışmalar (nüfus sayımı, sosyoekonomik referans durum çalışmaları, hak sahipliği için son tespit tarihleri, uygunluk kriterleri) ve yeniden yerleştirmeye ilişkin tazminat stratejileri ve gelir kaynaklarının geri kazandırılması (tam ikame bedeli artı evler için yer değiştirme giderlerine ve araziye ilişkin idari masraflar, tapu harçları ve diğer

¹⁰ EBRD PR 5, paragraf 5

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 11/96

hukuki işlem masrafları da dahil olmak üzere piyasa değerine, üretim potansiyeline veya eşdeğer ikamet niteliğine göre tam ikame bedeline dayalı olarak taşınmaz varlıklara ilişkin değerlendirme stratejileri) konuları detaylı bir şekilde açıklanmaktadır. S6'nın uygulanması için süreklileşmiş paydaş katılımı ve hassas gruplara özel dikkat gösterilmesi gerekir. S6, Proje'nin neden olduğu yer değiştirmeden önce standartların altındaki yaşam koşullarında hayatını sürdüren PE Kişilerin koşullarının iyileştirilmesine yöneliktir.

Standart 7: Hassas Grupların Hakları ve Çıkarları:

3.11. Standart 7'de, EIB operasyonlarının (tarafından finanse edilen faaliyetlerin) hassas kişiler ve gruplar üzerindeki olası olumsuz etkilerinin önlenmesi veya en aza indirilmesi ve giderilmesi¹¹ ve nüfusun bu kesimlerinin bu operasyonlardan uygun bir şekilde faydalanmasının sağlanması amaçlanmaktadır. Bu proje çıktılarına teşvik etmenin bir yolu olarak Standart 7'de eşitsizliklere ve kırılabilirlik yaratan durumlara sebep olan diğer faktörlere işaret edilmekte ve uygun olduğu şekilde, bu bireyler ve gruplar için proje faydalarına eşit erişimin ve bunlardan yararlanılmasının sağlanmasına yönelik bir çerçeve ve çeşitli araçlar önerilmektedir. Standart 7, Projenin kapsam belirleme öncesi aşamasında hassas grupların da tespit edilmesini ve hassas grupların Proje'den olumsuz bir şekilde etkilenmemesini temin etmek amacıyla Proje'nin Sosyal Değerlendirme aşamasında ayrıntılı bir analiz yapılmasını sağlar. Hassas grupların, Standart 10'a uygun olarak Projenin paydaş katılımı stratejisine dahil edilmesi şarttır.

Standart 10: Paydaş Katılımı

3.12. Standart 10'da, proje sahibinin ilgili paydaşlarla yapıcı bir ilişki kurarak oluşturması ve sürdürmesi beklenen paydaş katılımına sistematik bir yaklaşım ana hatlarıyla açıklanmaktadır. Paydaş katılımı, değişen derecelerde paydaş analizini, katılım planlamasını, bilgilerin zamanında açıklanmasını, yayılmasını ve bilgilere erişimi, halkla görüşmeleri ve paydaş iştirakini içeren kapsayıcı ve yinelemeli bir süreç ve şikayet ve çözüme erişim sağlayan bir mekanizmadır. Paydaş katılımı Proje döngüsü boyunca gerçekleşir. Paydaş katılımı, toplumsal cinsiyet, yoksulluk, eğitim profili ve sosyal hassaslığın diğer unsurları nedeniyle marjinalleşmiş gruplar da dahil olmak üzere ilgili paydaşlara fikir ve kaygılarını dile getirme fırsatı verir ve bunların projenin karar verme süreçlerinde dikkate alınmasını sağlar. Paydaş Katılım Planı (PKP), kapsamlı bir paydaş analizi ve katılım planlaması yapılmasını gerektirir. Proje Sahibinin, bilgilerin şeffaf bir şekilde açıklanmasına ve halkla görüşmelerin etkili bir şekilde yürütülmesine yönelik bir mekanizmaya ve etkili bir şikayet mekanizmasına sahip olması gerekir.

Hassas Gruplara Yönelik Ulusal Sosyal Destek Mekanizmaları

Türkiye Cumhuriyeti Yasalarına Göre Dezavantajlı Gruplar/Hassas Gruplar

3.13. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (*yeni adıyla Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı*), kanunlarda hassas olarak değerlendirilen dezavantajlı ve hassas gruplara çeşitli maddi ve ayni yardımlar sağlamaktadır. TANAP'ın hassas grup tanımı ile Bakanlığın dezavantajlı grup tanımı arasında örtüşen noktalar vardır.

¹¹ Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi Madde 2, Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi Madde 2, paragraf 2

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 12/96

3.14. Bakanlık tarafından dezavantajlı grupların belirlenmesine ilişkin kanunların listesi, sunulan yardımlar ve bunların dayandığı uygulamalar aşağıda verilmektedir.

1. 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu¹²

3.15. Bu kanunun amacı, yoksulluk içinde ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlara yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler olarak gelir dağılımının adilane bir şekilde tevzi edilmesini sağlamak ve sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmektir.

2. 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu¹³

3.16. 2828 78 sayılı Kanun'da korunmaya, bakıma veya yardıma ihtiyacı olan aile, çocuk, engelli, yaşlı ve diğer kişilere götürülen sosyal hizmetlere ve bu hizmetleri yürütmek üzere kurulan teşkilatın kuruluş, görev, yetki ve sorumlulukları ile faaliyet ve gelirlerine ait esas ve usuller düzenlenmektedir.

3. 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun¹⁴

3.17. 2022 sayılı Kanun kapsamında, 65 Yaşını doldurmuş muhtaç, güçsüz ve kimsesiz Türk vatandaşları Bakanlık'tan düzenli olarak nakdi destek almalıdır.

4. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu (Madde 60 (c) bendinde Genel Sağlık Sigortası kapsamında değerlendirilen kişiler tanımlanmaktadır).¹⁵

3.18. 5510 sayılı Kanunda genel sağlık hizmetlerin ücretsiz olarak veya asgari düzeyde sigorta primi ödeyerek faydalanabilecek olan kişiler tanımlanmaktadır.

3.19. Projeden etkilenen hassas grupların uygunluğunun belirlenmesinde dezavantajlı gruplara yönelik aynı ve maddi destek için Bakanlığın şart koştuğu uygunluk faktörleri kullanılmaktadır.

Bakanlığa göre "yardıma muhtaçlık" kriteri

3.20. Bakanlık, 6 Şubat 2014'te kanunda geçen "muhtaç" ibaresini "ihtiyacı olan" şeklinde değiştirmiştir. İhtiyacı olan bireylere gıda, barınma, ısınma, şartlı eğitim ve sağlık yardımı yapılması şartı, bu kişilerin hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarının asgari ücretin aylık net tutarının en fazla 1/3'ü olmasıdır.

3.21. Bunlar dışında diğer yardımların sağlanmasına ilişkin olarak, kişinin hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarının asgari ücretin aylık net tutarının en fazla 2/3'ü olması gerekir.

3.22. Bakanlığın kriterleri, Genel Sağlık Sigortası (GSS) gelir tespit sistemine göre G0 ve G1 düzeylerine karşılık gelmektedir. Gelir düzeyi G0 olarak belirlenen hanehalklarının sağlık giderleri tamamen Devlet tarafından karşılanmaktadır. Gelir düzeyi G1 olarak belirlenen hanehalkları aylık asgari sağlık sigortası primi ödemek zorundadır.

¹² Kanunun tam metnine şu adresten ulaşılabilir: <http://www.aile.gov.tr/mevzuat/3294-sayili-sosyal-yardimlasma-ve-dayanismayi-tesvik-kanunu>.

¹³ Kanunun tam metnine şu adresten ulaşılabilir: <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/132.html>.

¹⁴ Kanunun tam metnine şu adresten ulaşılabilir: <http://eyh.aile.gov.tr/mevzuat/ulusal-mevzuat/kanunlar/65-yasini-doldurmus-muhtac-gucsuz-ve-kimsesiz-turk-vatandaslarina-aylik-baglanmasi-hakkinda-kanun>.

¹⁵ Kanunun tam metnine şu adresten ulaşılabilir: http://www.sgk.gov.tr/wps/wcm/connect/a328485c-bf8b-4774-962f-b4d171eb3902/5510_01092013_haksahipligi.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=a328485c-bf8b-4774-962f-b4d171eb3902.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 13/96

Bakanlığa göre “kadınların hanereisi” olduğu hanehalklarına yardım etme kriteri

3.23. Herhangi bir sosyal güvencesi olmayan dul kadınlar yoksul¹⁶ olmaları durumunda Bakanlık tarafından desteklenirler. Ayrıca, hane reisi kadınsa ve yardıma muhtaçsa Bakanlık yardım sağlamak için kadının dul olması şartını aramaz.

Bakanlığa göre yaşlılara yardım kriteri

3.24. Sosyal hizmetler kanununda “**ihtiyacı olan yaşlı**” ifadesi “sosyal veya ekonomik yönden yoksunluk içinde olup korunmaya, bakıma ve yardıma ihtiyacı olan yaşlı” olarak tanımlanmaktadır.

3.25. Bakanlık, 65 yaş veya üzerinde olup herhangi bir sosyal güvencesi olmayan ve ‘yoksul’ olan kişilere yardım etmektedir. Bakanlığın yardım için aradığı şart, 65 yaşını doldurmuş olmak ve her türlü gelirler toplamı esas alınmak suretiyle, hane içinde kişi başına düşen ortalama aylık gelir tutarının asgari ücretin aylık net tutarının üçte birinden az olmasıdır.

Bakanlığa göre engellilere yardım kriteri

3.26. Sosyal hizmetler kanununda “**engelli**”, “doğuştan veya sonradan herhangi bir hastalık veya kaza sonucu bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle normal yaşamın gereklerine uymama durumunda olup; korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyacı olan kişi” şeklinde tanımlanmaktadır.

3.27. “**Bakıma ihtiyacı olan engelli**”, “engellilik sınıflandırmasına göre resmi sağlık kurulu raporu ile ağır engelli olduğu belgelendirilip hayatını başkasının yardımı ve bakımı olmadan devam ettiremeyecek derecede düşkün olan kişi” şeklinde tanımlanmaktadır.

3.28. 2022 sayılı Kanunda, engellilik oranının en az %40 olduğunun belirtildiği bir rapora sahip olan, yardıma muhtaç olduğu belirlenen engellilerin veya engellilere bakan akrabalarının Bakanlık tarafından desteklendiği belirtilmektedir. Engelli kişiler veya onlara bakan ve bu yardımı almak isteyen akrabaları, asgari ücretin üçte ikisinden daha az bir aylık gelire sahip olmalıdır. GSS gelir tespit sınıflandırmasına göre bu, G0 ve G1 düzeylerine karşılık gelmektedir.

¹⁶ YÜ Tesislerine ilişkin bu GG Planında “yoksul” terimi, “Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununa” ve Bakanlığın kriterine göre “yardıma muhtaç” ve “fakir” anlamlarını içerecek şekilde kullanılmaktadır.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 14/96

3.29. Devlet, çeşitli ihtiyaç gruplarını tanımlar/belirler ve ihtiyaçlarına göre destek verir. GG Planı'nda Proje'nin hassas grup tanımına ek olarak destek paketinden faydalanmaya ilişkin devletin kabul etmiş olduğu ihtiyaç sahipliği kriterlerinden bazıları¹⁷ kullanılacaktır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (*yeni adıyla Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı*) tarafından sağlanan farklı türlerde destekler/yardımlar aşağıdaki tabloda sunulmaktadır. Tüm kategorilerde Türk vatandaşı olma şartı aranmaktadır.

Tablo 3.1. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (*yeni adıyla Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı*) tarafından verilen destekler

Kategori	Paket Adı	Destek Türü	Hedef Grup	Açıklama	Uygunluk
Barınak/Konut Desteği	Barınak/Konut Yardımı	Her ikisi de (Nakdi/Ayni)	Eski ve sağlıksız evlerde yaşayan yardıma muhtaç insanlar	Evlerin bakımı ve onarımı için nakdi veya ayni destek	
Doğum Yardımı	Doğum Yardımı Uygulaması	Nakdi	Türk Vatandaşları	İlk doğan çocuk için 300 TL, ikinci çocuk için 400 TL ve üçüncü ve sonraki çocuklar için 600 TL.	15 Mayıs 2015 ve sonrasında gerçekleşen canlı doğumlar için verilir. Doğum yardımı, annenin hayatta olması ve Türk vatandaşı olması durumunda verilir.
Eğitim Desteği	Eğitim Tedarik Desteği	Ayni	Yardıma ihtiyacı olan ve yoksul ailelerdeki ilköğretim ve liseye giden öğrenciler	Giysi, ayakkabı, çanta, okul malzemesi vb. destekleri	
	Şartlı Eğitim Yardımı	Nakdi	Nüfusun en yoksul %6'lık kesiminde yer alan ve maddi gücü çocuklarını okula göndermeye yetmeyen ebeveynler için çocuklarının okula devam etmesi şartıyla	Aylık nakdi destekler: İlköğretime giden erkek çocukları için aylık 35 TL, İlköğretime giden kız çocukları için aylık 40 TL, Ortaöğretime giden erkek çocukları için aylık 50 TL, Ortaöğretime giden kız çocukları için aylık 60 TL.	

¹⁷ Yardım almak için uygunluğa ilişkin detaylar 4.4.1'de sunulmaktadır.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 15/96

Kategori	Paket Adı	Destek Türü	Hedef Grup	Açıklama	Uygunluk
	Yemek Yardımı	Ayni	Okulların yer aldığı merkezlere araçla taşınan yoksul öğrenciler	İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından yoksul öğrencilere öğle yemeği verilmesi	
	Öğrenci Barınma ve Ulaşım Desteği	Ayni	Ulaşım sistemini kullanmayan öğrenciler hariç olmak üzere ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri	Öğrenciler için barınma, ulaşım vb. destekleri	
Aile Yardımı	Gıda Yardımı	Ayni	Yoksul aileler	Gıda ve giysi gibi temel ihtiyaçlara yönelik yardımlar yılda iki defa dini bayramlardan (Ramazan ayı ve Bayram) önce verilir.	
	Isınma Yardımı	Ayni	Yoksul aileler	Kışın ısınma ihtiyacını karşılamak için hane başına en az 500 kg kömür dağıtımı	
Sağlık Yardımı	Tedavi Yardımı	Ayni	Genel Sağlık Sigortası (GSS) kapsamındaki vatandaşlar	GSS kapsamındaki tedavi ve sağlık hizmeti masrafları	
	Şartlı Sağlık Yardımı	Nakdi	Nüfusun en yoksul kesiminde olan aileler, 0-6 yaş arası çocuklar, gebe kadınlar	Şartlı düzenli nakdi yardım: her çocuk için aylık 30 TL. Şartlı gebelik yardımı: Doğum bir hastanede gerçekleşirse tek seferlik 75 TL. Gebe kadın doktoru düzenli olarak ziyaret ederse, doğumdan önce her ay 35 TL verilmektedir. Doğumdan sonra iki kez 35 TL verilmektedir.	- Nüfusun en yoksul kesiminde yer alan aileler için 0-6 yaş arasındaki çocuklarını düzenli olarak sağlık kontrollerine götürme şartı - Gebe kadınlar için düzenli olarak doktora gitme ve hastanede doğum yapma şartı
Engellilere Yönelik Yardım	Engelli öğrenciler için ücretsiz ulaşım	Ayni	Engelli öğrenciler	Özel eğitime giden yoksul öğrenciler için okullara ücretsiz ulaşım.	

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 16/96

Kategori	Paket Adı	Destek Türü	Hedef Grup	Açıklama	Uygunluk
	Engelli İhtiyaç Yardımı	Ayni	Engelli vatandaşlar	Güvencesi olmayan engellilerin topluma entegre olmasını kolaylaştıracak her türlü ekipman ihtiyacı için yardım yapılmaktadır.	
Dul Yardımı	Dullar için Düzenli Nakdi Yardım Paketi	Nakdi	Yoksul olan ve mali yardıma ihtiyaç duyan dul kadınlar.	2 aylık periyotlarla 500 TL olarak verilen aylık 250 TL düzenli nakdi yardım.	
Askeri personel yardımı	Askerlik hizmetini yapan bir üyeye sahip aileler için düzenli nakdi yardım paketi	Nakdi	Yoksul olan ve askerlik hizmetini yapan bir üyeye sahip aileler	Ayda 250 TL olmak üzere her 2 ayda bir düzenli olarak 500 TL. En fazla 15 ay verilebilir.	

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 17/96

YÜ Tesislerinden Etkilenen İnsanlar/Hassas Gruplara Genel Bakış

Giriş

4.1. TANAP Projesi Yer Üstü Tesisleri (YÜ Tesisleri) kompresör istasyonlarından, ölçüm istasyonlarından, pig istasyonlarından ve blok vana istasyonlarından oluşmaktadır. Her bir tür YÜ Tesisi için arazi edinimi YÜ Tesislerinin boyutuna göre değişse de arazi edinim etkisi kalıcıdır. YÜ Tesislerine ilişkin YYE Planında hassas gruplar, kalıcı arazi kaybı gibi yaşam tarzı değişikliklerine uyum sağlamak için sınırlı kapasiteye sahip olan Projeden Etkilenen Kişiler (PE Kişi) olarak tanımlanmıştır. Halihazırda dezavantajlı kategorisinde tanımlanan kişiler, TANAP Projesi'nin diğer bileşenlerinin neden olduğu kümülatif etkilerin yanı sıra, arazi ediniminin bu PE Kişiler üzerindeki etkisini tespit etmeyi amaçlayan YÜ Tesislerine ilişkin YYE Planı'na ve Plan kapsamındaki hassas grup kategorilerine dahil edilmiştir. Projeden etkilenen yerleşim bölgelerindeki fiili arazi kullanıcıları içindeki mevcut dezavantajlı gruplara ek olarak, YYE Planı için yapılan çalışma ile ayrıca projeye özgü arazi kullanımıyla ilgili farklı hassaslık türleri de tespit edilmiştir. Bunlar; etkilenen arazilerin hissedarı veya yasal hak sahibi olmayan (gayriresmi) arazi kullanıcısı olmak, YÜ Tesisleri nedeniyle arazilerinin kalan kısmını kullanma zorluğu ile karşılaşan arazi kullanıcısı olmak veya Proje nedeniyle geçici olarak istihdam edilen arazi kullanıcıları olmak gibi.

4.2. GG Planı kapsamında da hassas grupların tespit edilme yöntemi, masa başı çalışmasına ve saha araştırmasına dayanmaktadır. Masa başı çalışması, YYE Planının sosyoekonomik anketleri ve tam sayım verilerinin yanı sıra TANAP saha ekibinden edinilen güncel şikayetlere dair bilgiler ile arazi edinimi verilerinin bir analizinden oluşmaktadır. Bu analiz, YÜ Tesisi kaynaklı arazi ediniminden doğrudan etkilenen ve TANAP tarafından tazmin edilen PE Kişileri içermektedir. Veriler; mülkiyet durumuna (tekil mal sahipliği ya da çoklu mal sahipliği), kaybedilen arazinin büyüklüğüne (%20'nin üstünde), cinsiyete, sosyoekonomik hassaslığa (engellilik, yaşlılık, yoksulluk) göre analiz edilmektedir.

4.3. Hedef alınan PE Kişiler, aşağıda verildiği gibi üç tür hassasiyet altında kategorize edilmektedir:

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 18/96

Şekil 4.1. Hassaslık Türlerine Göre Tüm PE Kişiler

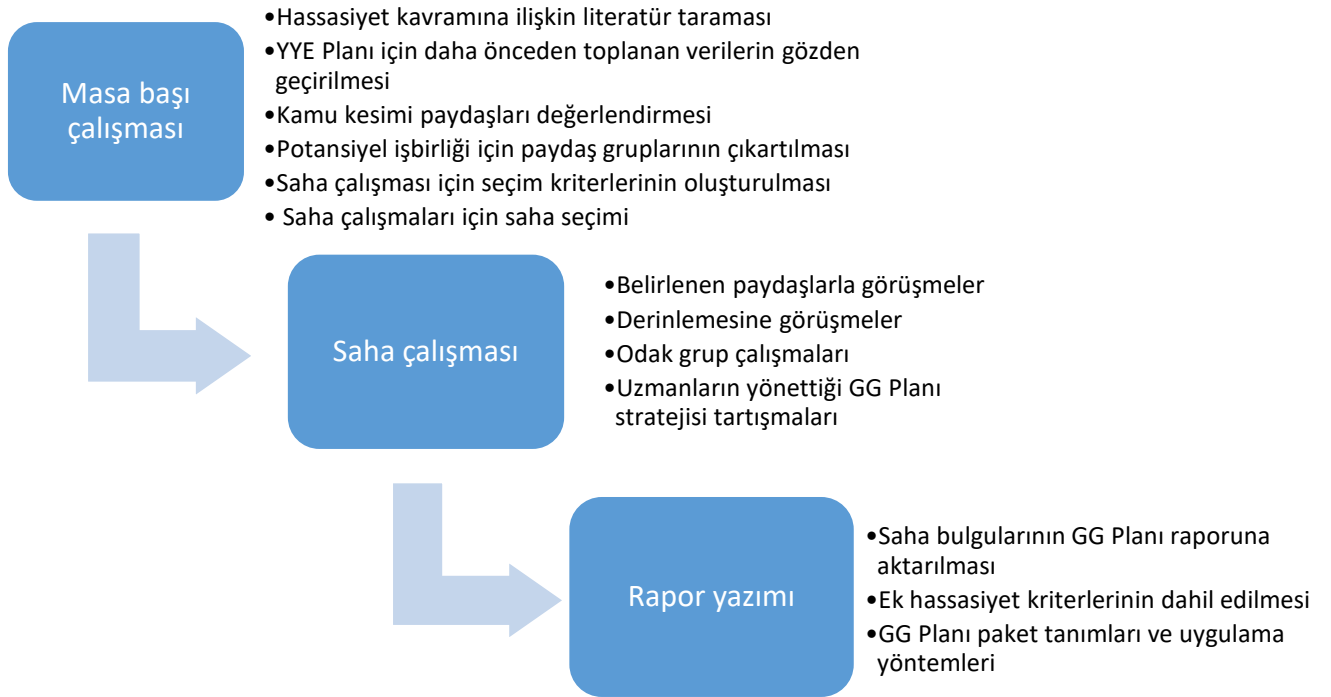

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 19/96

4.4. YÜ Tesislerine ilişkin Geçim Kaynaklarını Geri Kazandırma Planı, hassas gruplara fayda sağlayacak bir geçim destek paketi tasarlamak amacıyla bu hassas grupların daha ayrıntılı bir şekilde tanımlanıp belirlenmesi için yapılan baz oluşturan YYE Planı çalışmaları üzerine inşa edilmiştir. Arazi kaybı sonrası oluşan etki döneminin geçişini kolaylaştıracak uygun bir strateji geliştirmek ve bunu uygulamak için Proje’de hassas PE Kişilerin kimler olduğunun tespit edilmesi kritik öneme sahiptir.

Metodoloji

4.5. GG Planı ve hassas grupların belirlenmesine ilişkin metodoloji, masa başı çalışmasına ve saha çalışmalarına dayanmaktadır.

Masa Başı Çalışması

4.6. Geçim kaynaklarının değerlendirmesi için ilk aşama masa başı çalışmasıydı. Masa başı çalışmasında Devlet İstatistik Enstitüsü, YYE Planı, ÇSED, Kalkınma Ajansları Sektörel Raporları, Belediye Raporları ve akademik yayınlar gibi mevcut ikincil veriler ile TANAP'ın mevcut verileri kullanılarak Proje'nin PE Kişiler üzerindeki geçim kaynaklarına ilişkin etkileri değerlendirilmektedir. Doğrusal yapısı¹⁸ ve arazi edinim yollarının gereksinimleri¹⁹ nedeniyle, Proje'nin geçim kaynakları üzerindeki arazi edinim etkilerinin, yerleşim yerine veya bölgeye bağlı olarak farklılık göstermesi beklenmektedir. Masa başı araştırmasının bulguları, hangi

¹⁸ Türkiye'nin ekonomik ve sosyal bileşimi Doğudan Batıya büyük oranda farklılık göstermektedir.

¹⁹ Kompresör istasyonları ve ölçüm istasyonları için gereken araziler, blok vana istasyonları ve pig istasyonları için gerekenlerden önemli oranda daha büyüktür. Ancak, arazi alım miktarı, arazi sahibi/kullanıcısının kalan arazisinin kullanılabilirliğine bağlı olarak önemli düzeyde olacaktır.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 20/96

alanların saha çalışması için özel uzmanlık gerektirdiğini göstermiştir. Masa başı araştırması yapılarak:

- Sosyoekonomik veriler ve mevcut geçim destek paketleri için ikincil veri analizi yapılmıştır.
- Devletin hassas/kırılgan gruplara yaptığı sosyal yardımlar, yoksulluk modelleri ve yoksulluk testleri, cinsiyet verileri, yaşlı ve engelli yardımları da dahil olmak üzere hükümetin hassas gruplara yönelik politikası değerlendirilmiştir.
- Hükümetin politikalarını ve Dünya Bankası ve EBRD'nin hassasiyet kriterleri ile ortaklaşan hassasiyet²⁰ kriterleri oluşturulmuştur.
- TANAP'tan elde edilen en güncel arazi edinimi verileri, PE Kişi başına kaybedilen arazinin kalan araziye oranını değerlendirmek için analiz edilmiştir. Arazi verileri uygun PE Kişilerin kategorize edilmesi için kullanılacaktır.
- TANAP'ın şikayet kayıtlarındaki veriler, arazi edinimi ile ilgili olarak yüksek şikayet oranına sahip yerleşimleri saha çalışmasına dahil etmek için analiz edilmiştir.
- Geçim desteğinden faydalanan PE Kişilerin kategorilerini belirlemek için PE Kişilere ilişkin uygunluk kriterleri, arazi kullanımına ve hassasiyet türlerine göre tanımlanmıştır.
- Yerleşim bazlı geçim etkileri, geçim kaynaklarının geri kazandırılmasına yönelik olarak sınırlı sayıda pratik eylem/paket tasarlamak için değerlendirilmiştir.

4.7. YÜ Tesislerinden etkilenen arazinin fiili kullanıcısı olan ancak parsel bazında %20'nin üzerinde arazi kaybı olmayan 46 adet yerleşimden 12'si Kompresör İstasyonları, Pig İstasyonları ve Ölçüm İstasyonlarından önemli oranda etkilenirken, diğer 34 yerleşim Blok Vana İstasyonlarından etkilenmektedir. GG Planı kapsamındaki saha çalışmalarının yapılacağı sahanın seçim yönteminde, köylerde en az bir arazi kullanıcısının (YÜ Tesislerinin sebep olduğu arazi edinim etkilerine karşı potansiyel olarak hassas olan) olduğu veya projeyle ilgili hassasiyet türleri ile karşılaşma olasılığının olduğu yerleşimlere erişilmesine odaklanılması amaçlanmaktadır. YYE Planı çalışması sırasında elde edilen mevcut PE Kişilere dair verilerden hareketle, GG Planı için ziyaret edilen yerleşimlerin sayısı, arazi kullanıcılarının belirlendiği YÜ Tesislerinden etkilenen yerleşimlerin sayısından daha az olmalıydı.

4.8. İlk olarak YÜ Tesislerinin inşasıyla ilişkili arazi ediniminden etkilenme ve ana gelir kaynağı olarak araziye dayalı geçim sürdürme ve ikinci olarak yoksulluk, **birden çok husus ile kesişen ortak bir nokta** olarak değerlendirilmiştir ve Projeden etkilenen tüm yerleşimlerde hassas gruplar gözden geçirilmiştir. Çalışma için seçilen yerleşimler, mevcut hassas grupların büyük ölçüde belirlenmesini sağlamıştır. Ayrıca saha çalışmasında, Proje nedeniyle ortaya çıkabilecek ve daha önce tespit edilmemiş ek hassasiyetlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

²⁰ Hassasiyet değerlendirmesi şunları içermektedir: (1) insanların risklere, şoke eden ve stres yaratan durumlara ne kadar maruz kaldığı, (2) bu tür durumlara karşı hassasiyetleri ve (3) yıkıcı kayıplara dayanmak veya uyum sağlamak için sahip oldukları araçlar. Hassasiyet, refahı tehdit eden değişikliklerle başa çıkamama olarak anlaşılabilir. Bunlar, proje etkileriyle ilişkili çevresel, ekonomik, sosyal ve siyasi değişiklikler olabilir. Bu değişiklikler genellikle risk ve belirsizlikleri beraberinde getirir. Yoksulluk, yalnız kalma/izole olma, kemikleşmiş sosyal tutumlar, toplumsal cinsiyet rolleri, sistematik ayrımcılık ve dil engelleri, hassasiyetin ortaya çıkmasına veya pekişmesine neden olan faktörler arasındadır.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 21/96

4.9. Dolayısıyla, saha seçiminde yüksek hassasiyet türlerinin gözlemlendiği yerleşimlere odaklanılmaktadır. Seçim kriterleri Ek 4'te detaylı olarak açıklanmaktadır.

Saha Çalışması

4.10. Saha çalışmasında **katılımcı bir yaklaşım** benimsenmiş ve paketlerde kamu kurumlarının ve kişilerin görüş ve önerileri mümkün olduğunca yansıtılmıştır.

4.11. Saha çalışması 22 Nisan-2 Mayıs 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Seçim kriterleri (Ek 4) ve YYE Planı verilerinin masa başı değerlendirmesi dikkate alınarak, saha çalışma kapsamında 6 ilde 9 yerleşim ziyaret edilmiş ve bu yerleşimlerden 8'inin büyük ölçekli istasyonlardan (Kompresör İstasyonları ve Ölçüm ve Pig İstasyonları) ve bir tanesinin BV İstasyonuna ilişkin arazi ediniminden etkilendiği tespit edilmiştir.

4.12. Saha çalışmasında toplam 58 PE Kişi ve 19 kamu kurumu ile görüşülmüştür²¹. Görüşülen PE Kişiler, aşağıdaki kriterlere göre tanımlanmıştır:

- Yerleşimin yukarıdaki kriterleri (masa başı çalışmasının sonuçları) karşılayan PE Kişileri içermesi gerekmektedir.
- PE Kişilerin isimleri²² 13 Nisan 2017'de TANAP tarafından SRM'ye gönderilen parsel/tapu listesinde yer almaktadır ve bu kişilerin sahip olduğu ve/veya kullandığı parsellerin en az %20'si etkilenebilir,
- Arazi ediniminden etkilenen ortak arazi kullanıcıları²³

4.13. Saha çalışması sırasında saha planında bazı değişiklikler yapılmıştır.

- Kırıkkale ilindeki Keskin ilçesinin Güllükonak köyünde BV İstasyonundan etkilenen bir kullanıcı belirlenemediği için onun yerine Eskişehir ilindeki Çifteler ilçesinin Zaferhamit köyü ziyaret edilmiştir. Her iki yerleşim de BV İstasyonu için yapılan arazi ediniminden etkilendiği için Eskişehir ilindeki Çifteler ilçesinin Zaferhamit köyü saha çalışmasına dahil edilmiştir.
- Saha çalışmasından önce ziyaret hakkında bilgi vermek ve muhtarların ve PE Kişilerin istişareler/derinlemesine görüşmeler için müsaitlik durumunu kontrol etmek için muhtarlara telefon görüşmeleri yapılmıştır. Erzurum ili Aziziye ilçesi Gelinkaya köyü muhtarı ziyaret gününde köyde kendisinin veya PE Kişilerin mevcut olmayacağı konusunda bilgi vermiştir. Dolayısıyla bu yerleşim ziyaret edilmemiştir.

4.14. İstişare edilen kamu kesimi paydaşları arasında muhtarlar, valiler/kaymakam, belediye başkanları, SYDV Müdürü ve İlçe Tarım Müdürleri yer almaktadır.

4.15. Hassas gruplar ve ortak arazi kullanıcıları üzerindeki arazi edinim etkilerinin Ardahan'da en yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, yüzde 20'den fazlası etkilenen parsel sayısı Ardahan'da en yüksektir. Yüzde 20'den fazlası etkilenen parsel sayısı Eskişehir'de de yüksektir.

²¹ Paydaş İstişareleri adlı Bölüm 5'te kamu kesimi paydaşları ve PE Kişiler ile yapılan istişarelere dair detaylı bilgi verilmektedir.

²² Arazi sahiplerinin veya kullanıcılarının isimleri

²³ Ortak arazi kullanıcılarının isimleri arazi edinim listesinde yer almıyor olabilir çünkü ortak arazi kullanımı için tazmin edilen PE Kişiler yalnızca Hazine arazisindeki ağaçlar gibi taşınmaz varlıklara sahip olanlardır. Dolayısıyla, topluluk görüşmelerinde toplulukların meralar, hazine arazileri veya köy tüzel kişiliğine ait araziler gibi ortak alanları nasıl kullandığı ortaya konmuştur.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 22/96

Verilere bakıldığında, 2016'da Eskişehir Aksaklı köyünde çiftçi başına arazi büyüklüğü 327 dekar, Büyükdere köyünde ise 334 dekar'dır. Muhtarlar ve PE Kişiler ile yapılan istişarelerde kamulaştırma bedeline itiraz etmeden kabul ettikleri ve hassas gruplara yönelik destek paketleri için bir talepte bulunulmadığı belirtilmiştir.

4.16. Ortak arazi kullanıcıları üzerindeki etkiler yalnızca Ardahan'daki üç yerleşimde (Türkgozü, Eskiliç, İkizdere) gözlemlenmektedir. Ortak arazileri etkilenen başka yerleşimler de vardır. Ancak, Ardahan, Çanakkale, Erzurum ve Edirne'de yapılan istişarelerde yalnızca Ardahan'da kullanıcılar üzerinde ortak arazi kaybına ilişkin etkiler gözlemlenmiştir. Aşağıda parsellerin yüzde 20'sinden fazlasının YÜ Tesislerine ilişkin kalıcı arazi ediniminden etkilendiği yerleşimlerin bir listesi verilmektedir²⁴. Bu liste ayrıca arazi edinimi etkilerinin Ardahan'da daha yaygın olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4.1. Hedeflenen Parsel ve Yerleşimlerin Sayısı

İller	Toplam parsel sayısı (%20 + etkilenen parsel büyüklüğü)	Yerleşim sayısı
Ardahan	149	6
Balıkesir	1	1
Bilecik	3	1
Bursa	21	3
Çanakkale	10	1
Edirne	12	3
Erzincan	3	2
Erzurum	10	5
Eskişehir	45	5
Gümüşhane	1	1
Kars	4	2
Kırşehir	13	2
Kütahya	4	1
Sivas	15	7
Tekirdağ (İhtilafı)	1	1
Yozgat	8	5
Toplam	300	46

4.17. Öncelikle, YÜ Tesislerinin inşası için %20'sinden fazlası edinilen parseller, geçim kaynaklarını geri kazandırma desteklerinin potansiyel faydalanıcıları (arazi sahipleri/kullanıcıları ve hissedar kullanıcılar) tespit etmek üzere seçilmiş ve böylelikle, bu potansiyel faydalanıcılarla olası destek paketleri üzerine ve istişareler yapılmıştır.

²⁴ Bu liste, arazi edinimi verilerinde gerçekleşecek değişikliklere göre zaman içinde değişebilir. Bu yüzden, GG Planı'nın uygulamaya geçmeden önce gözden geçirilmesi ve gerekirse revize edilmesi gerekmektedir.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 23/96

GG Planı Çalışmalarının Kısıtlılıkları/Sınırlamaları

4.18. GG Planının hazırlanması sırasında karşılaşılan sınırlamalar ve kısıtlılıklar aşağıdaki gibi özetlenebilir.

- Projenin doğrusal yapısı (uzun bir hatta olması): Proje Türkiye'yi kapsamaktadır ve YÜ Tesisi yerleşimleri farklı sosyoekonomik profillerle doğudan batıya yayılmaktadır. Geçim etkilerinin görülmesi muhtemel 16 ilde büyük YÜ Tesislerinden önemli oranda etkilenen 46²⁵ yerleşim vardır. Bazı yerleşimler az miktarda arazi kaybından etkilenirken diğerleri daha büyük ölçekte arazi ve varlık kaybından etkilenmektedir. Ancak, dağınık ve çok sayıda yer olması ve etkilenen yerleşimlerin ekonomik ölçekleri ve fiziksel yapısının farklı olması, doğrusal güzergahtaki PE Kişilerin geçim kaynaklarına ilişkin tüm kayıpları ve geri kazandırma ihtiyaçlarını kapsayan homojen bir paketin tasarlanmasını zorlaştırmaktadır.
- Uygulama takvimi: GG Planı'nın hazırlandığı dönemde TANAP Projesi inşaatı, Kısım (Lot)1 ve Kısım (Lot)2'de ileri aşamada, Kısım (Lot)3 ve Kısım (Lot)4'te ise orta aşamada devam etmektedir. Dolayısıyla, Kısım (Lot)1 ve Kısım (Lot)2'de arazi edinimi 2015'te tamamlandığı için Proje'de geçici destek aşaması geçilmiştir.
- Zaman Kısıtlılığı: Projenin doğrusal yapısıyla bağlantılı olarak, GG Planı belirli bir sürede bitirilmesi gerektiğinden, ziyaret edilecek yerleşim sayısını sınırlandıran belli bir zaman darlığında hazırlanmıştır. Dolayısıyla, bu kısıtlamaların üstesinden gelmek ancak tüm yerleşim türlerini ve PE Kişi tipolojisini dahil etmek amacıyla saha çalışmasında geçim kaynaklarının geri kazandırılmasına ilişkin uygun stratejiler geliştirmeye yönelik olarak Projenin geçim kaynağı etkilerinin yüksek olması beklenen yerleşimlere odaklanılmıştır. Dolayısıyla, saha çalışması geçim kaynağı kayıplarına ilişkin olarak tam bir sayım yapmak için tasarlanmamış, yalnızca ziyaret edilen yerleşimlere dair olarak nitel yöntemlerle veriler toplanmıştır. Bu yüzden, GG Planında beklenen/öngörülen paket katılımcısı sayısı verilmektedir ve önerilen her bir paket için tam katılımcı sayısı verilememektedir.
- Kişisel verilerin korunması: GG Planı istişarelerinde, hassasiyet kanıtı olarak veriler sağlayabilecek kamu kuruluşları ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Kişisel verilerin korunmasına dair yasa²⁶nedeniyle, saha çalışmalarında hassasiyete dair kişisel bilgiler SYDV'den alınamamıştır. Bu yüzden, SYDV'den talep edilen tüm veriler, arazi ediniminden etkilenen tüm iller için TANAP ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (yeni adıyla Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı) arasında yapılan resmi yazışmalara dayalı olmalıdır. Dolayısıyla, kamu kuruluşları ile yapılan istişarelerden, her bir yerleşimdeki hassas PE Kişilere dair resmi doğrulama verileri elde edilememiştir. İstişare edilen kamu kuruluşları hassas gruplar hakkında bilgi sahibi olsa da kişilerin özel bilgilerini içermesi ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin yasa kapsamında bu bilgilerin paylaşılmasının yasak olması nedeniyle bu verileri paylaşamazlar. Ayrıca, hassas gruplarla çalışmak araştırma etiği bakımından dikkat edilmesi gereken bir konu olduğundan saha çalışması, kişisel verilerin toplanmasından

²⁵ GG Planı için ilk seçim kriterleri kaybedilen arazi büyüklüğüne dayanmaktaydı. Hak Sahipliği Matrisinde tanımlandığı şekilde, GG Planı çalışmalarında YÜ Tesislerine ilişkin arazi edinimi nedeniyle parselinin yüzde 20'sinden fazlasını kaybeden PE Kişiler hedef alınmıştır.

²⁶ 24.03.2016'da çıkarılan ve 07.04.2016'da Resmi Gazetede yayımlanan 6698 sayılı Kanun

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 24/96

ziyade YÜ Tesislerinden etkilenen tüm yerleşimlerde belirlenen tüm hassasiyetler dikkate alınarak nitel araştırma teknikleriyle gerçekleştirilmiştir.

- Referans Mevcut Durum Verileri: Tarım ve hayvancılığa dair referans veriler, yalnızca Proje kapsamında ziyaret edilen İlçe Tarım Müdürlüğünden alınabilmektedir. Bu yüzden, saha çalışmasına dahil edilmeyen yerleşim yerlerine dair veriler GG Planı hazırlanması için mevcut değildir.
- Anket yorgunluğu: Projede veri toplamak veya bilgi vermek için bir dizi saha çalışması yapılmış ve çeşitli kanallar aracılığıyla PE Kişilerle bir araya gelinmiştir. Veri toplama çalışmaları arasında ÇSED, Eki de dahil olmak üzere Boru Hattına ilişkin YYE Planı, YÜ Tesislerine ilişkin YYE Planı ve bunların açıklamaları yer almaktadır. TANAP, Arazi Edinimi ve Kamulaştırma Bedeli Ödemeleri ile ilaveten hazırlanan TANAP'ın YYE Planı (Destek) Fonu'ndan sağladığı ek hak sahiplikleri hakkında broşürler dağıtmıştır. Ayrıca, sahada PE Kişilerle iletişim halinde olan inşaat müteahhidinin sosyal ekibi, TANAP sosyal ekibi, TANAP'ın Çevresel ve Sosyal Yatırım Programı, iç izleme uzmanları, dış izleme uzmanları gibi çeşitli taraflar da vardır. GG Planı çalışmalarında PE Kişiler üzerindeki anket yorgunluğunu azaltmak için nicel veri toplamaya dayalı anketler yerine nitel tekniklere odaklanılmıştır.
- Yaşlı nüfus kesimleri: YÜ Tesislerine ilişkin YYE Planı için gerçekleştirilen bir saha çalışmasının bulgularından biri, TANAP Projesi'nin arazi edinim gereksinimi nedeniyle arazilerini kaybetmiş bir yerleşimde yaşayan nüfusun yaşlı olması idi. YÜ Tesislerine ilişkin GG Planında özellikle hassas gruplara odaklanılmış ve yaşlılar hedef alınacak özel bir grup olarak tanımlanmıştır. Saha çalışması sırasında yaşlıların, Projeden önce arazilerini nasıl kullandıkları, kiralayıp kiralamadıkları, ne kadar gelir elde ettikleri gibi geçim kaynaklarının kaybedilmesine ilişkin sorulara cevap verme kapasitesine sahip olmadıkları, görüşülen yaşlılardan bazılarının okuryazar olmadığı ve somut cevaplar veremedikleri gözlemlenmiştir. TANAP, bu tür kısıtlılıklarından ötürü, yaşlılara sağlanacak nakdi desteklere bu kesimin erişebilmesi için özel bir çaba gösterecektir.. Saha çalışması sırasında yapılan görüşmelerde, 65 yaşın üzerinde olan ve tarlada ağır tarımsal faaliyetleri yürütmesi fiziksel açıdan mümkün olmayan yaşlı kişiler, nakdi desteği tercih ettiklerini belirtmiştir. Bu nedenle, bu GG Planı kapsamında TANAP tarafından sağlanacak olan hayvancılık ve tarım desteği gibi diğer geçim destekleri, bu yaşlı PE Kişiler için uygun görülmemektedir. Dolayısıyla, kırsal alanlarda tarlada ağır tarımsal faaliyetleri yürütmesi fiziksel açıdan mümkün olmayan yaşlılar için tek seferlik nakdi yardım en uygun ve tek pratik çözüm olmaktadır.
- Kümülatif etkiler: Bazı PE Kişiler önceki boru hattı projelerinin kümülatif etkilerinden, bazıları da hem boru hattı hem de YÜ Tesislerine ilişkin arazi ediniminden etkilenmektedir. Kümülatif etkiler bölgeye göre değişmektedir. Kısım (Lot)1 ve 2'de arazi kısıtlılığına yol açan önemli ölçüde boru hattı kaynaklı kümülatif etkilerle karşı karşıya kalınırken, Kısım (Lot)3 ve 4'te arazi toplulaştırması ve diğer altyapı yatırım projelerinden kaynaklanan kümülatif etkiler görülmektedir. Sosyoekonomik koşullar ve tarımsal üretim bakımından bölgesel farklılıklar, etkilerin değerlendirilmesini ve dolayısıyla etki azaltma stratejilerinin geliştirilmesini zorlaştırmaktadır.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 25/96

YÜ Tesislerinden Etkilenen Yerleşimlerdeki Hassas Grupların Belirlenmesi

4.19. Saha çalışmasının amacı, hissedar kullanıcı olmak, kümülatif etkilere maruz kalmak veya birden çok hassasiyet grubunda yer almak gibi Proje sonucunda ortaya çıkabilecek ek hassasiyetleri belirlemek ve hassasiyetin değerlendirilmesine ilişkin kriterlerin güvenilir, etkili ve kapsayıcı olup olmadığını kontrol etmektir.

4.20. Saha araştırmasından önce belirlenen hassas gruplara ek olarak, sahada potansiyel ve gözlemlenen hassas gruplar belirlenmiş ve GG Planı'na dahil edilmiştir. Ayrıca, tüm etkilenen kişiler ilgili kategorilerle sınıflandırılmıştır.

4.21. Masa başı çalışmalarında hassas gruplar esasen yoksulluk, cinsiyet, engellilik, yaş ve topraksızlık gibi sosyoekonomik faktörlere dayalı hassasiyetlere göre belirlenmiştir. Masa başı çalışmalarında belirlenen iki faktör olan YÜ Tesislerine ilişkin arazi alımından etkilenmeye ve araziye dayalı geçim kaynaklarını kaybetmeye ek olarak, saha çalışmasında “yoksulluğun” da tüm bu hususlarla kesişen önemli bir hassasiyet faktörü olarak görülmesi gerektiği ortaya konmuştur. YÜ Tesislerine ilişkin GG Planında “yoksulluk” ve “yoksul” yalnızca maddi yetersizlikten kaynaklanan yoksulluğu değil aynı zamanda “yardıma muhtaç” olanları da kapsamaktadır.

4.22. Hak Sahipliği Matrisinde tanımlandığı gibi, GG Planında yalnızca boru hattına ilişkin geçici arazi ediniminden etkilenmeleri halinde ilgili PE Kişiler kapsama alınmamış olup, sadece YÜ Tesisleri nedeniyle kalıcı arazi ediniminden etkilenen PE Kişilerin hedef alınmıştır çünkü diğerlerinin, geçici kayıpları YYE Planı Fonu'ndan sağlanan ek desteklerle veya kamulaştırma ödemelerine ek olarak inşaat çalışmalarının neden olduğu zararlar nedeniyle meydana gelen mahsul kayıplarına ilişkin tazminatla tazmin edilmektedir. Bu açıdan, GG Planında esas olarak aşağıdaki PE Kişiler hedef alınmıştır:

i) YÜ Tesislerine ilişkin arazi alımı nedeniyle arazilerinin yüzde 20'sinden fazlasını kaybetmiş olanlar,

ii) geçim kaynakları proje kapsamında edinilen araziye dayalı olanlar ve

iii) bir yıldan uzun bir süredir çalıştıkları düzenli bir gelir sağlayan bir işe sahip olmayanlar; öte yandan, Hak Sahipliği Matrisinde YÜ Tesislerine ilişkin arazi alımı nedeniyle arazilerinin yüzde 20'sinden daha azını kaybetmiş olanların da geçim kaynaklarını geri kazandırma destekleri için durum bazında değerlendirmeye alınması gerektiği belirtilmektedir. Bu temel kriterlere ek olarak, projeye özgü şu sosyal unsurlar bağlamında da farklı hassasiyet türleri nedeniyle değişikliklere uyum sağlama kabiliyeti kısıtlı olabilecek tüm PE Kişileri belirlemek için GG Planı saha çalışması ve bilgilendirme toplantılarının çıktıları dikkate alınmıştır: hissedar kullanıcı olmak, kümülatif etkilere maruz kalmak, kamulaştırma sonrası kullanılamaz arazilere sahip olmak ve sosyoekonomik duruma dayalı hassasiyetlerden birine veya birden çok hassasiyete sahip olmak. GG Planı kapsamında hedeflenen ve geçim kaynakları, geri kazandırma destek paketlerini almaya potansiyel olarak uygun olan PE Kişiler, üç ana hassasiyet türüne göre kategorize edilmiştir:

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 26/96

- A. *Sosyoekonomik ve fiziksel koşullara bağlı hassasiyetleri bulunan PE Kişiler (hanesinin geçimini sağlayan kadınlar, yoksullar, arazisi olmayanlar, yaşlılar, engelliler),*
- B. *Proje kaynaklı ek hassasiyetleri olan PE Kişiler*
- C. *Proje kaynaklı Potansiyel Hassasiyetleri olan PE Kişiler*

YÜ Tesislerinden Etkilenen Hassas Gruplara Genel Bakış

4.23. Aşağıda belirtilen ve GG Planında hedef alınan hassas gruplar, önceden belirlenenlere ek olarak saha ziyaretlerinde elde edilen bulguları kapsar.

A. *Sosyoekonomik ve fiziksel koşullara dayalı hassasiyetlere sahip PE Kişiler*

4.24. a. Hane Reisi Olan Kadınlar (HRK): Hane reisi olan kadınların başat özelliği, ailede (hane halkında) gelir kazanan tek kişi veya gelirin büyük kısmını kazanan kişi olmalarıdır. Hane yapısı, tek başına yalnız yaşayan kadından veya bakmakla yükümlü kişilerin yer aldığı haneden oluşabilir. Projeden etkilenen yerleşimlerde bu kadınlar aynı zamanda kadın arazi kullanıcılarıdır ancak hanenin ana gelir sağlayıcısı olmayan kadın arazi kullanıcıları kategorisinden ayrı tutulmaktadır. Saha çalışmasında görüşülen kadın hane reislerinin hepsi 65 yaşın üzerindedir. Bunlardan 6'sı duldur. Eski kılıç ve İkizdere köylerinde ikamet eden PE Kişiler yoksul olarak, Emrecik ve Aksaklı'da ikamet edenler ise maddi durumu iyi olarak kategorize edilmiştir. Bu, hassasiyetin tanımlanması için bir kaynak olarak gelirin önemini göstermektedir. Hane reisinin kadın olduğu hanehalkları tek yaşayan kadından oluşan hanelerden veya diğer üyeleri de (çocuklar, anne-baba vb.) içeren hanelerden oluşmaktadır.

4.25. b. Yoksullar: Yoksulluk, hassas gruplar arasında yaygın olan bir durum ve kesişen bir konudur. Özellikle Ardahan'da YÜ Tesislerinden etkilenen üç yerleşimde yoksulluk başat unsundur. GG Planı çalışmasında hassasiyet için kullanılan ana gösterge gelir düzeyidir. Dolayısıyla, gelir testinde düzeyi G0 ve G1²⁷ olarak belirlenen hanehalkları "yoksul" olarak sınıflandırılmaktadır. Yoksul tanımı, yardıma muhtaç hanehalklarını da kapsar. Saha çalışması gözlemlerinde görüşme yapılan 58 PE Kişiden yaklaşık 23 tanesi yoksul PE Kişiler olarak sınıflandırılabilir. Bu 23 PE Kişiden 22 tanesi Ardahan'da, 1 tanesi ise Sivas'ta yaşamaktadır. Saha çalışmasının sonucunda BAĞ-KUR emeklileri²⁸ de yoksul PE Kişiler kategorisine dahil edilmiştir. Düzenli bir emeklilik geliriyle sahip olmalarına rağmen emekli maaşlarının²⁹ düşük olması sağlıklı bir şekilde geçinebilmelerini yardımcı olamamaktadır. Bu yüzden, BAĞ-KUR emeklileri yoksulluk için uygunluk kapsamına dahil edilecektir.

²⁷ Gelir testi düzeyleri ilgili kamu kurumları tarafından ölçülmekte ve tanımlanmaktadır.

²⁸ BAĞ-KUR olarak bilinen Esnaf Ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sigortalar Kurumu, Türkiye'de ulusal emeklilik sisteminin bir parçasıdır. Bu sistem ayrıca özel bir şirket veya bir kamu kurumu için çalışmayan ve serbest meslek mensubu olarak değerlendirilen çiftçileri de kapsar. Daha fazla detay için bkz. bölüm 4.4.1. YÜ Tesislerinden Etkilenen Hassas Gruplara Genel Bakış.

²⁹ BAĞ-KUR emeklilik maaşları 600-800 TL arasında değişmektedir ve asgari ücretin yaklaşık yarısına denk gelmektedir.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 27/96

4.26. c. Proje Sonrasında Topraksız Kalanlar: Topraksız PE Kişiler iki kategoriye ayrılmaktadır. İlk kategori, Proje kapsamında arazi ediniminden önce de kendine ait ekip biçtiği arazisi olmayan PE Kişilerdir. Bu arazisi olmayan kişiler, Projeden önce hiçbir şahıs arazisine sahip olmayan ve araziye dayalı geçim dışında herhangi bir geçim kaynağına sahip olmamaları nedeniyle geçinmek için kamu arazilerini ve/veya başkalarının şahıs arazilerini kullanan kişilerdir. İkinci kategori ise geçinmek için kendi arazilerini kullanıyor olmalarına rağmen Projenin arazi edinimi nedeniyle arazisiz (topraksız) kalan PE Kişileri içermektedir. Bu grupta Proje sonrasında topraksız kalan PE Kişiler ele alınmaktadır. Proje öncesinde topraksız olanlar ise ikinci hassasiyet türü kapsamında kamu arazilerinin veya şahıs arazilerinin yasal hak sahibi olmayan kullanıcıları olarak değerlendirilmektedir. TANAP öncesinde arazisiz olan ve YÜ Tesislerinin inşası nedeniyle arazi ediniminden etkilenen az sayıda PE Kişi vardır. Saha çalışmalarında ilk kategoride yalnızca 4 PE Kişi tespit edilmiştir ve bu PE Kişiler Ardahan-Eskikılıç, Eskisehir-Büyükdere, Çanakkale-Kavakköy/Hurriyet ve Erzurum-Emrecik'te yaşamaktadır. Önceden arazi kirayıp TANAP'nin arazi ediniminden etkilenen PE Kişilere ilişkin ana endişe konusu, arazi kiralama ücretlerinin artmasıdır. Etkilenen tüm PE Kişiler geçimlerini sağlamak için kiralayacak arazi bulabiliyorlardı. Potansiyel hedef grupları belirlemek için yapılan ilk saha çalışmasında görüşme yapılan PE Kişilerden biri Proje sonrasında arazisiz kaldığını iddia etmiş ve tarım gelirlerini sürdürmek için tarım makineleri desteği istemiştir. Bu, arazisiz PE Kişiler için iyi bir alternatif gelir kazandırıcı faaliyet olabilir. YÜ Tesislerine ilişkin GG Planı açıklandıktan sonra bu destek paketinden faydalanabilecek diğer topraksız PE Kişilerin belirlenmesi mümkündür.

4.27. d. Yaşlılar: Türkiye'nin hukuk sistemine göre 65 yaş ve üzerindeki kişiler yaşlı olarak değerlendirilmektedir. Saha görüşmelerinde bu kategoriden 12 kişi ile görüşme yapılmıştır. Yapılan ana gözlemlerden biri, tek başına yaşayan yaşlıların olduğu hanelerin az sayıda ve yarısının kadın olduğudur.

Tablo 4.2. Saha Çalışmasında Yaşlılarla Yapılan Görüşmeler

Medeni durum		Kadın	Erkek	SYDV dul yardımı	SYDV yaşlı yardımı	Ölen eş nedeniyle dul yardımı	SYDV engelli yardımı	Emekli	Sabit geliri yok	Toplam
Dul	Çocuklarıyla yaşayanlar	2	0	0	0	2	0	0	0	2
	Yalnız yaşayanlar	1	0	1	0	0	0	0	0	1
	Dönemsel olarak çocuklarıyla yaşayanlar	1	0	1	0	0	0	0	0	1
	Çocuklarıyla aynı yerleşimde ancak farklı evlerde yaşayanlar	2	0	2	0	0	0	0	0	2
	Toplam	6	0	4	0	2	0	0	0	6
Diğerleri	Yalnız yaşayanlar	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Ailesiyle yaşayanlar	0	6	0	2	0	0	3	1	6

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 28/96

Medeni durum	Kadın	Erkek	SYDV dul yardımı	SYDV yaşlı yardımı	Ölen eş nedeniyle dul yardımı	SYDV engelli yardımı	Emekli	Sabit geliri yok	Toplam
Ailesinde engelli bir üye olanlar	0	3	0	0	0	3	0	0	3
Toplam	0	6	0	2	0	3	3	1	6
Genel Toplam	6	6	4	4	2	3	3	1	12

Saha Görüşmeleri 2017

4.28. Yaşlılar çeşitli geçim kaynaklarına sahiptir. Bazıları geniş aileleriyle birlikte yaşarken bazıları da yalnız yaşamayı tercih etmektedir veya dönemsel olarak aileleriyle birlikte yaşamaktadır. Yaşlıların hassasiyetinin değerlendirilmesine ilişkin kategori, hane halkı gelir düzeyi testine bağlıdır. Yaşlı haneler (yalnız veya aileleriyle yaşayanlar), Proje nedeniyle arazi kaybetmişlerse ve gelir testinde G0 veya G1 düzeyinde olduğu tespit edilmişse GG Planı'na dahil edilecektir.

4.29. Projeden etkilenen yaşlılar üç profil ile tanımlanmaktadır: (i) hem arazi sahibi hem de kendi arazilerinin kullanıcısı olanlar veya (ii) yalnızca projeden etkilenen arazilerin kullanıcısı olanlar veya (iii) toprağa bağlı ağır tarımsal faaliyetleri yürütebilecek fiziksel yeterlilikte olmadıkları için kiralama veya üründen pay alma yoluyla ortakçı olan arazi sahipleri. İlk iki profil kapsamındaki yaşlı PE Kişilerin hane reisi olması gerekirken üçüncü profilde böyle bir şart yoktur.

4.30. e. Engelliler: Saha çalışmasında arazi kullanıcıları arasında engelli hane reisi olmadığı görülmüştür. Bu, muhtarlar ve ihtiyar heyeti üyeleriyle arazi parsel veri tabanının gözden geçirildiği istişarelere dayanmaktadır. Ancak, engelli bir aile üyesinin bakımı için devletten nakdi sosyal yardım alan PE Kişiler vardır. Dolayısıyla, hassas grupların uygunluğuna ilişkin kategori, engelli bir hane reisine sahip olmaktan ziyade %40 veya daha fazla oranda engelli bir aile üyesine sahip olmayı ve Bakanlık'tan yardım alıyor olmayı içermelidir.

B. Proje kaynaklı ek hassasiyetleri olan PE Kişiler

4.31. Türkiye'nin yasalarına ve uluslararası sosyal koruma politikalarına göre yukarıda tanımlanan hassas gruplara ek ve nlerden farklı olarak, aldıkları kamulaştırma bedellerin çeşitli sebeplerle yeterli olmaması nedeniyle geçim kaybı yaşaması muhtemel hassas gruplardan oluşan PE Kişiler de ek bir Proje kaynaklı hassas grup olarak kabul edilmektedir. Bu grup, 6 alt kategoriye ayrılmaktadır:

4.32. Kamu Arazilerinin Yasal Hak Sahibi Olmayan (Gayriresmi) Kullanıcıları: Hayvan otlatma ve tarımsal amaçlı olarak ortak arazileri/kamu arazilerini kullanan ve kullandıkları arazinin yüzde 20'sinden fazlası Proje kapsamında edinilen tekil arazi kullanıcıları.

4.33. Şahıs Arazilerinin Resmi/Gayriresmi Kullanıcıları: Resmi/gayriresmi kullanıcısı olup kullandığı şahıs arazinin yüzde 20'sinden fazlası Proje için edinilen tekil arazi kullanıcıları

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 29/96

4.34. Otlatma Amacıyla Ortak Arazileri Kullanan Topluluk: Arazi kullanıcılarının hayvan yemi üretimi için kullandıkları kendi arazilerinin kaybına ek olarak, Projenin ortaklaşa kullanılan araziler üzerinde arazi edinim etkileri vardır. PE Kişilerin geçim kaynakları üzerindeki etkiler, etkilenen ortak arazinin büyüklüğüne göre farklılık göstermektedir. Saha çalışmasında, yüzde 20 ortak araziden ve en az 20 dekardan daha büyük olan ortaklaşa kullanılan arazilerin etkisi değerlendirilmiştir çünkü bu, otlatma faaliyeti için uygun bir büyüklüktür. GG Planı kapsamında yalnızca bu, topluluk düzeyinde hedeflenen grubudur; diğer hepsi bireysel düzeydedir.

4.35. Bazı bölgelerde ortaklaşa kullanılan arazi kaybı 20 dekardan daha büyük olsa da etki o kadar önemli olmayabilir. Örneğin, İpsala'nın Sarıcaali köyünde Proje kapsamında edinilen arazi 23 dekar olsa da hayvancılıkla uğraşan PE Kişiler ile yapılan görüşmelerde ortaklaşa kullanılan bu arazinin kaybedilmesinden etkilenmedikleri ve bu arazinin kaybindan dolayı TANAP'nin kendilerini tazmin etmesini beklemedikleri anlaşılmıştır.

4.36. Ancak Ardahan'da durum farklıdır. Türkgözü'nde PE Kişilerle yapılan saha görüşmelerinde ortaklaşa kullandıkları arazinin kaybindan önemli oranda etkilendikleri gözlemlenmiştir. PE Kişiler hayvanlarını otlatmak için sınırlı miktarda araziye sahip olduklarını beyan etmişlerdir. Türkgözü'nde Proje kapsamında edinilen ortak kullanım arazisinin büyüklüğü 28 dekadır.

4.37. Eskikılıç'ta etkilenen hanelerin neredeyse hepsi ana gelir kaynağı olarak hayvancılıkla uğraşmaktadır. PE Kişilerle yapılan saha görüşmelerinde hayvanlarının otlatmak için mera alanına ilkbaharda her zaman gittikleri tarihten 20 gün sonra gidebileceklerini belirtmişlerdir. Proje kapsamında edinilen ortak kullanım arazisi köye yakındır ve PE Kişiler tarafından ilkbaharın başında hayvan otlatmak için kullanılmaktadır. Ancak arazi kısıtlamaları nedeniyle PE Kişiler hayvanlarını otlatmak yerine büyükbaş hayvan barınaklarında beslemek zorunda kalmaktadır. Eskikılıç'ta Proje kapsamında edinilen ortak kullanım arazisinin büyüklüğü **24 dekadır.**

4.38. İkizdere'de ortaklaşa kullanılan arazi kaybının etkisi nedeniyle PE Kişiler hayvanlarını otlatmak için başka araziler kiralamak zorunda kalmıştır. Şu anda bu PE Kişiler Proje kapsamında ortak kullanım arazisinin edinilmesinden önce ücretsiz bir şekilde gerçekleştirdikleri hayvan otlatma faaliyeti için ek kira ödemesi yapmaktadır. 1 dekar arazi kiralama maliyeti 70-80 TL civarındadır. İkizdere'de kaybedilen ortak kullanım arazisinin büyüklüğü 123 dekadır. Ortaklaşa kullanılan araziye kiralamanın yaklaşık maliyeti yılda 9000 TL'dir.

4.39. Proje kapsamında edinilen ortak kullanım arazilerinin köy tüzel kişiliğine ait olduğu durumlarda TANAP ortak arazi kaybı için doğrudan köy tüzel kişiliğine YYE Planı Fonundan kaybı gidermeye destek amaçlı tazminat ödemektedir. Ancak TANAP bu tazminat bedellerinin kullanımı konusunda herhangi bir söz hakkına sahip değildir. Topluluk için YYE Planı Fonundan sağlanan bu geçim desteğine ek olarak, hayvan otlatma için kullanılan ortak arazilerini kaybeden yerleşimler için YÜ Tesislerine ilişkin

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 30/96

bu GG Planı kapsamında projenin topluluk düzeyinde hayvancılığa dayalı geçimin üzerindeki etkisini daha da azaltmaya yönelik yardımlar yapılması planlanmaktadır.

4.40. Ardahan'da belirlenen üç yerleşimdeki ortak arazi kaybına ilişkin geçim etkisini azaltmak için YÜ Tesislerine ilişkin GG Planında hayvancılıkla uğraşan ve dolayısıyla dolaylı olarak Projeden Etkilenen Kişiler olarak tanımlanabilecek tüm topluluk için otlatma arazisi iyileştirme paketinin uygulanması ve köy tüzel kişiliğine sertifikalı hayvan yemi tohumlarının temin edilmesi önerilmektedir³⁰.

4.41. Hissedar Kullanıcılar: Birden çok hissedarı olan arazilerin kullanıcıları, aldıkları kamulaştırma bedelinin paylaşılmasından ötürü alınan bu tazminatın geçim kaynaklarının geri kazandırılması için yeterli olmayabileceği dikkate alınarak YÜ Tesislerine ilişkin GG Planı için uygun bir kategori olarak belirlenmiştir.

4.42. Kalan Arazisi Kullanılabilir Olmayan Kullanıcılar: İstasyondan etkilenen parselleri bazında arazilerinin kalan kısımlarının çeşitli nedenlerle kullanılamaz hale geldiğini iddia eden YÜ Tesislerinden etkilenmiş bazı PE Kişiler de vardır. Buna dayanarak arazilerinin kalan kısımlarının da kamulaştırılmasını talep etme hakkına sahiplerdir. Bugüne kadar bu konuda başvurular yapılmış ve AHK tarafından 8 uygunluk kriterine göre değerlendirilmiştir (bkz. Ek 3). En az 3 kriterin sağlanması gerekmektedir. Talep uygun bulunursa arazinin kullanılamaz durumda olan kalan kısmı da **yerel** mevzuata göre kamulaştırılabilir. Talep reddedilirse bu PE Kişilerin projeden etkilenen hassas grup olarak değerlendirilmesi ve YÜ Tesislerine ilişkin GG Planında oluşturulan geçim destek paketleri için önceliklendirilmesi tavsiye edilmektedir. Ayrıca, toplam arazisinin yüzde 20'sinden daha azını kaybeden ancak parsel bazında YÜ Tesislerinden etkilenen arazilerinin çoğunluğunu kaybeden PE Kişiler de bu GG Planı paketlerinden faydalanan PE Kişiler olarak belirlenir.

4.43. Saha çalışmasında Türkgözü (Ardahan) ve Hürriyet'te (Çanakale) bu tür PE Kişilerin olduğu belirlenmiştir. Ancak, kalan arazinin kamulaştırılması talebinin onaylanması için aranan kriterlerden en az 3'ünün karşılanması, zaten hassas kategorisinde yer alan bazı PE Kişiler için çok zordur. Bunun için TANAP, şikayet mekanizmasının da yardımıyla bu PE Kişilerin **hassas** gruplar kapsamına girip girmediğini kontrol edecektir. Arazi sahibi 65 yaşın üzerinde olabilir ve kalan arazisini kullanmak için gerekli fiziksel güce sahip olmayabilir veya küçük olması nedeniyle kalan arazisini kiralayamayabilir. Bu tür çoklu hassasiyetler vaka bazında ayrı ayrı değerlendirilecektir. Bu tür vakalarda başvuru sahibi, tanımlanan hassas gruplardan birinin kapsamına girdiğini doğrulamalıdır.

4.44. Kadın Arazi Kullanıcıları: Arazilerinin %20'sinden fazlasını kaybeden ve hane halkının bir üyesi olan kadın arazi kullanıcıları, YÜ Tesislerine ilişkin GG Planı'nın faydalanıcılarıdır çünkü Projeden etkilenen köylerde kadınlar, arazi kullanıcısı olarak

³⁰ Plan'ın duyurulması sırasında herhangi bir ek yerleşimin ortak arazi kaybından etkilendiği belirlenirse bu yerleşim de bu paketlerden faydalanır.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 31/96

gelirlerini kaybetmeleri halinde alternatif gelir kaynaklarına ve alternatif istihdam fırsatlarına sahip olmak bakımından erkeklere kıyasla daha dezavantajlı konumdadır.

C. Proje kaynaklı potansiyel hassasiyetleri olan PE Kişiler

4.45. Aşağıda açıklanan potansiyel hassas gruplar, saha çalışmasında gözlemlenmemiş veya bu gruplarla doğrudan karşılaşmamıştır, ancak gözlemlenen sosyoekonomik koşullar ve potansiyel olarak zorluk çekme riskleri göz önünde bulundurulduğunda bunların mevcut olması ve YÜ Tesisleri için arazi edinimi sonrasında hassas gruplar kapsamına girmeleri beklenmektedir. Bu bakımdan, aşağıdaki dört potansiyel hassas grubun GGD Paketleri için uygun PE Kişiler olması beklenmektedir:

4.46. Birden çok hassasiyeti olup da yalnız yaşayan veya tek ebeveynli hane reisleri: “Tek ebeveynli hanelerde” çocuk/yaşlı bakımı vb. bakımından diğer aile üyelerinin geçimi sağlamaktan ve bu kişilerin bakımından sorumlu tek bir yetişkin vardır. Bu grup, YÜ Tesislerine ilişkin GG Planında bir hassasiyet durumu olarak tanımlanmıştır ve bu grup üzerinde bir proje etkisi olacaksa hassas kategorisine girme riskine sahiplerdir.

4.47. YÜ Tesislerinden etkilenen yerleşimlerden proje kapsamında geçici işçi olarak istihdam edilen PE Kişiler: TANAP Projesi, yerel istihdam fırsatları yaratarak PE Kişilerin geçim kaynakları üzerinde olumlu bir etkiye neden olmaktadır. Ancak, bu istihdam olanağı yalnızca Proje’nin inşaat süresiyle sınırlıdır. Proje kapsamında işe alınan PE Kişilerin çoğu, önceden tarıma dayalı olarak geçinen ve arazilerinin %20’sinden fazlasını kaybetmiş vasıfsız işçiler olduğundan Proje sonunda işsiz kalacaklar ve başka yerlerde kullanabilecekleri beceriler edinemeyeceklerdir. İnşaat çalışmaları sona erdiğinde Proje kapsamında kazandıkları kısa dönemli düzenli gelirlerini kaybedecek ve hassas kategorisine girme riskiyle karşı karşıya kalacaklardır. Saha çalışması sırasında bu kategoriye girme olasılığı olan 2 hane gözlemlenmiştir (Eskişehir/Seyitgazi ve Ardahan). Kısa dönemli istihdam, TANAP Boru Hattı Projesi için iyi bir geçiş destek paketi olsa da YÜ Tesislerinin etkisi kalıcı olduğundan Proje’de istihdam edilen PE Kişiler, Proje’nin işletme aşamasının başlamasıyla birlikte hassas grup kategorisine girme riski ile karşı karşıya kalabilirler.

4.48. İhtilaflı Arazinin Maliki Fiili Kullanıcılar: Hassasiyet riskiyle karşı karşıya kalabilecek başka bir PE Kişi grubu da ihtilaflı parsellerin sahiplerinden fiili kullanıcı olanlardır. Davalar devam ettiğinden ve mülkiyet hakkı henüz kesin olarak karara bağlanmadığından, aktif kullanıcı olup araziler için değil ama mahsuller için ödeme alan PE Kişiler tam olarak tazmin edilmemiştir ve dolayısıyla geçim kaynaklarını kaybetmeleri olasıdır. Bu GG Planı’nın hazırlanması sırasında arazi edinimine ilişkin ihtilaflı durumlardan biri, iki kardeşin araziyi kullandığı ancak arazi mülkiyetinin Hazine ile ihtilaflı olduğu Kısım (Lot)4’ün Trakya bölgesindedir. İkinci ihtilaflı parsel, Ardahan’ın Damal ilçesinin İkizdere köyünde yer almaktadır. Mal sahibi vefat etmiştir ve arazi ihtilaflına ilişkin dava devam etmektedir. Arazilerinin %20’sinden fazlasını kaybeden bu mal sahibi kullanıcılar, hassas olarak tespit edilirlerse ve geçim destek paketlerinden faydalanmak isterlerse bu paketlerin kapsamına dahil edilirler.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 32/96

4.49. TANAP Projesi bileşenlerinin kümülatif etkilerinden etkilenen PE Kişiler:

Arazilerinin %20'sinden daha azını kaybeden PE Kişiler, YÜ Tesislerinden etkilenen arazilerinin kalan kısımlarının diğer TANAP bileşenlerinden (boru hattı, kalıcı erişim yolları, enerji nakil hatları) etkilenmiş olması durumunda geçim destek paketleri için uygun olarak değerlendirilmektedir. Bu, YÜ Tesislerinden etkilenen araziler ve PE Kişiler için kümülatif etki olarak tanımlanmaktadır.

GGD Paketlerine ilişkin genel uygunluk kriterleri

4.50. Geçim Kaynaklarını Geri Kazandırma Destek Paketleri (GGD Paketleri) için hane düzeyinde bireysel olarak başvuruda bulunmuş olanlar tanımlanan temel uygunluk kriterlerini karşılamalıdır. Başvuru için temel şartlar ve uygunluğa ilişkin ortak kriterler, ikametın ispatlanması (aynı yerleşim, komşu yerleşim, ilçe, il vb.) ve arazi kullanıcıları için hak sahipliğinin (kullanıcıların tüm varlık ve hayvan sahipliği) ispatlanmasıdır. Bu temel kriterlere ek olarak, GGD Paketleri için başvuruda bulunan PE Kişilerin uygunluğunu değerlendirmek için aşağıdakiler de dikkate alınmaktadır:

Tablo 4.3. Hassas PE Kişiler için Uygunluk Değerlendirme Kriterleri (UDK'ler)

1)	Kaybedilen arazi büyüklüğü (%20'den az veya fazla)
2)	Arazilerin türü (kuru veya sulama yapılan)
3)	PE Kişi profili (arazi sahibi kullanıcı, hissedar kullanıcı veya yalnızca kullanıcı)
4)	Kümülatif etki (evet/hayır ve cevap evetse %)
5)	Yoksulluk (yoksul olup olmadığı)
6)	Düzenli tarım dışı gelire/ücret gelinine sahip olma durumu (evet veya hayır)
7)	Projede istihdam edilme durumu
8)	YÜ Tesislerinden etkilenen ve kullanılamaz hale gelmiş bir araziye sahip olma durumu
9)	Cinsiyet (kadın/erkek)
10)	Yaş
11)	Engellilik durumu
12)	Hane reisi olma durumu
13)	YÜ Tesislerinin yerleşim üzerinde özel bir etkisinin olma durumu

4.51. Tüm PE Kişiler (hassas gruplar) her bir GGD Paketi için potansiyel olarak uygundur. Bunu görselleştirerek daha iyi bir şekilde anlaşılmasını sağlamak için geçim desteği paketlerine ilişkin bir uygunluk matrisi³¹ oluşturulmuştur. PE Kişilerin uygunluğu, Uygunluk Değerlendirme

³¹ Paketlerle birlikte Uygunluk Matrisi, *Geçim Kaynaklarını Geri Kazandırma Stratejisi* adlı bir sonraki bölümde Tablo 5.21'de verilmektedir.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 33/96

Kriterlerine (UDK'ler) göre UE tarafından değerlendirilmektedir ve değerlendirme sonucunda başvurdukları GGD Paketlerinin faydalanıcısı olurlar.

Uygunluk İspatı (Belgelendirilmesi)

4.52. Başvuru sahiplerinin uygunluğunu anlamak ve değerlendirmek için başvuru sürecinde PE Kişiler tarafından aşağıdaki dokümanların toplanması ve sunulması gerekmektedir.

4.53. Tüm Başvuranlar için:

1. Başvuru yazısı/formu,
2. Nüfus cüzdanı fotokopisi,
3. Resmi ikamet belgeleri,
4. Hane verilerinin yer aldığı nüfus kayıt örneği
5. Arazi kullanıcıları için arazi kullanım ve hissedarlık bilgilerinin kanıtı,
 - a. Başvuru sahibinin Projeden etkilenen ilgili parselin bir "kullanıcısı" olduğunu gösteren, muhtardan ve 2 muhtar yardımcısından alınmış belgeler (uygunsa) ve/veya
 - b. Fiili kullanıcılar için TANAP tarafından proje kapsamında yapılan ürün ödemesi gösterir belge,
6. İlçe/İl Tarım Müdürlüğünden alınmış, parsel bilgilerini gösteren Çiftçi Kayıt Sistemi (ÇKS) belgeleri,
7. Başvuru sahibinin SYDV ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ndan (*yeni adıyla Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'ndan*) yardım alıp almadığını gösteren ve bu kurumlardan alınmış resmi bir yazı.
8. Engellilik durumuna dair resmi rapor
9. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) İl Müdürlüğü'nden alınan gelir testi sonucu,
10. Önceki/mevcut çalışma durumunu gösteren resmi Sosyal Sigorta kaydı,
11. İlçe/İl Tarım Müdürlüğü'nden alınan TURKVET belgeleri,
12. Tarım Bakanlığı'ndan alınan ve başvuru sahibinin Genç Çiftçi Paketi için değerlendirmeye alındığını gösteren belgeler (uygunsa).

4.54. Bu dokümanlardan bazıları, aynı zamanda Türkiye'deki kamu kurumları tarafından resmi olarak "hassas" olarak kişileri de teyit etmektedir.

4.55. Tüm bu ispat dokümanlarının başvuru yapacak PE Kişiler tarafından toplanması ve sunulması, GGD Paketlerini almak için ön koşuldur; ancak bu evrak işlerini gerçekleştirmekte zorluk yaşayacak olan özellikle yaşlı, engelli veya yalnız yaşayan kadın arazi kullanıcısı PE Kişiler için sürekli danışmanlık desteği veya özel yardım sunulacaktır. Bu tür bir riskten kaçınmak için PE Kişilerle istişare ederek belgelerin toplanmasında, başvuruların değerlendirilmesinde ve uygulamaya konmasında aktif bir rol alacak Uygulama Uzmanları Ekibi (UE), neredeyse hepsi e-devlet hizmetlerinden alınabilecek bu dokümanların bilgisayar ve İnternet kullanılarak alınması için bu kişileri evlerinde ziyaret ederek bu süreci onlar için daha kolay hale getireceklerdir. Ayrıca, UE bu dokümanların toplanmasında ilgili kişilere yardımcı olmak amacıyla köyün/yerleşimin önde gelenleri veya PE Kişilerin akrabalarıyla irtibata geçecektir. Nihai amaç, (GG Planı) uygulama sürecini bir yandan kolaylaştırırken bir yandan da herkes için hesap verilebilir, şeffaf ve adil hale getirmektir.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 34/96

Geçim Kaynaklarını Geri Kazandırma Stratejisi

5.1. Geçim kaynaklarını geri kazandırma stratejisiyle, Projede YÜ Tesislerine ilişkin kalıcı arazi ediniminden etkilenen ve kullandıkları arazilerin yüzde 20'sinden fazlasını kaybeden PE Kişilerin geçim kaynaklarını nakdi yardımlar da dahil olmak üzere geçim desteği paketleriyle Proje öncesi seviyelere geri getirmek için PE Kişilere destek sağlanması amaçlanmaktadır. Projenin YÜ Tesisleri Türkiye'de 18 ilde ve 65 yerleşimde yer almaktadır, ancak bunların 10'unda Projeden etkilenen arazi kullanıcıları tespit edilmemiştir. Dolayısıyla, gerek duyulması halinde daha önceden herhangi bir arazi kullanıcısının tespit edildiği geriye kalan 55 yerleşim, tanımlanan hassasiyet türlerine göre geçim kaynağı destek planı çerçevesinde değerlendirilebilir. Bu 55 yerleşimden 9'unda YÜ Tesisleri nedeniyle %20'den daha düşük arazi kayıpları söz konusu olup bu, arazi edinimi etkisinin büyüklüğünün göz ardı edilebilir olduğu anlamına gelmektedir. Dolayısıyla, arazi kaybının dikkat çekecek ölçüde yüksek olduğu (%20 ve üzeri) 16 ildeki kalan 46 yerleşim yeri bu GG Planı çerçevesinde birincil odak noktasıdır. Bu yüzden, PE Kişilerin toprağa dayalı geçim kaynakları, YÜ Tesislerinin konumuna, Proje kapsamında edinilen arazinin büyüklüğüne ve PE Kişilerin niteliğine göre farklılık göstermektedir. YÜ Tesisleri için arazi ediniminden etkilenmeleri nedeniyle hassas olarak tespit edilen PE Kişiler, GGD Paketleri için uygundur ve aşağıdaki gibi gruplandırılmaktadır:

GGD Paketleri Faydalanıcıları

5.2. Aşağıda belirtilen PE Kişiler, Bölüm 4.6'da tanımlandığı gibi YÜ Tesislerinden etkilenen arazilerin fiili kullanıcıları olmaları halinde Uygunluk Matrisinde gösterildiği şekilde GGD Paketlerine başvurma hakkına sahip olurlar. UE'nin yaptığı değerlendirme sonucunda GGD Paketleri Faydalanıcıları olurlar. Hedef alınan PE Kişiler, **üç tür hassasiyet altında kategorize** edilmektedir:

- A. *Sosyo-ekonomik ve fiziki koşullara bağlı hassasiyetleri bulunan PE Kişiler (hanesinin geçimini sağlayan kadınlar, yoksullar, arazisi olmayanlar, yaşlılar, engelliler)*
 - A.1. Hane Reisi Olan Kadınlar
 - A.2. Yoksullar (muhtaçlar)
 - A.3. Proje'deki arazi edinimi sonrası arazisiz (topraksız) kalan haneler
 - A.4. Kısıtları nedeniyle arazinin aktif kullanıcısı olamayan ancak araziden dolayı gelir elde eden yaşlı veya engelli arazi sahipleri
 - A.5. Yaşlılar (65 yaş üstü)
 - A.6. Ailesinde (%40'ın üzerinde) engelli bir üye olan veya kendisi engelli olan hane reisleri
- B. *Proje kaynaklı ek hassasiyetleri olan PE Kişiler*
 - B.1. Kamu Arazilerinin Yasal Hak Sahibi Olmayan (Gayri Resmi) Kullanıcıları
 - B.2. Şahıs Arazilerinin Resmi/Gayriresmi Kullanıcıları
 - B.3. Otlatma Amacıyla Ortak Arazileri Kullanan Topluluklar
 - B.4. Hissedar Arazi Kullanıcıları
 - B.5. Kalan Arazisi Kullanılabilir Olmayan Kullanıcılar
 - B.6. Kadın Arazi Kullanıcıları
- C. *Proje kaynaklı Potansiyel Hassasiyetleri olan PE Kişiler*

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 35/96

- C.1. Birden çok hassasiyeti olan ve yalnız yaşayan ya da tek ebevenyli hane reisleri
- C.2. Proje kapsamında geçici işçi olarak istihdam edilen PE Kişiler
- C.3. İhtilafı Arazinin Mal Sahibi Kullanıcıları
- C.4. TANAP Projesi bileşenlerinin kümülatif etkilerinden etkilenen PE Kişiler

Paket Uygulama Stratejisi

5.3. YÜ Tesislerine ilişkin GG Planı'nda kalıcı arazi ediniminden etkilenen PE Kişi türlerinin kapsamlı bir listesi için geçim kaynaklarını geri kazandırma destekleri detaylı bir şekilde tanımlanmıştır. YÜ Tesislerine ilişkin YYE Planı'nda YÜ Tesislerinden etkilenen yerleşimlerin ekonomisinin esasen tarıma dayandığı tespit edildiğinden, tarım, hayvancılık ve paydaş katılımı gibi alanlarda deneyimli bir uzman ekip tarafından sunulan Geçim Kaynaklarını Geri Kazandırma Destek Paketleri (GGD Paketleri), tarım ve/veya hayvancılık faaliyetlerine yönelik nakdi destek ile belirli gruplara yönelik tek seferlik nakdi destek olmak üzere üç temel başlık altında gruplanmaktadır.

5.4. PE Kişilerin ihtiyaçları ve tercihleri ile bu kişilerin geçim kaynaklarını geri kazanma kapasitelerinin değerlendirilmesine yönelik olarak, tüm saha çalışmaları süresince katılımcı bir yaklaşım benimsenmiştir. PE Kişiler, mevcut hayvancılık uygulamaları ile ürün yetiştirme tekniklerini ekip ile paylaşmıştır. Ekip, PE Kişilerin ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik paketler oluşturmak için evleri, ahırları, tarlaları ve kalan ortak arazileri ziyaret etmiştir. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü ile yapılan derinlemesine görüşmelerde, geçim kaynaklarının iyileştirilmesine yönelik potansiyel etki azaltıcı tedbirler ortaya konmuştur. Uzmanlar tarafından önerilen paketlerin PE Kişilerin ihtiyaçlarını karşılamasını sağlamak için PE Kişilerle paketler hakkında görüşmeler yapılmıştır. Saha çalışması sırasında yapılan istişareler sonucunda paketler hazırlanmış ve bilgilendirme toplantılarından sonra revize edilmiştir. Bazı paketler doğrudan PE Kişiler tarafından dile getirilirken (boğa temini gibi), bazı paketler ise saha bulguları sonucunda geliştirilmiştir (hayvan sağlığı paketleri³² gibi).

5.5. Tarım ve hayvancılığa yönelik destek paketlerinin amacı, arazi sahibi kullanıcı ya da hissedar kullanıcılar da dahil olmak üzere fiili arazi kullanıcılarına, araziye bağlı ana gelir kaynaklarını iyileştirerek ya da mümkün olduğu ölçüde alternatif geçim yolları oluşturarak sürdürmelerine yardımcı olmaktır. Bununla beraber, tek seferlik nakdi destek ile mevcut kısıtlarından (yaş, engel) ötürü araziye dayalı geçim faaliyetlerini bizzat kendisi devam ettiremeyen ve projenin etkilediği arazilerden yararlanamayan PE Kişilere de yardım edilmesi amaçlanmıştır. Bu yüzden, bu GG Planında sunulan tüm paketler, geçim kaynakları YÜ Tesislerine ilişkin arazi ediniminden etkilenen PE Kişiler ve yaşlı veya engelli olmaları nedeniyle geçim kaynaklarını geri kazanmak ve geçim faaliyetleriyle uğraşmak için sınırlı kapasiteye sahip olan PE Kişilere uygun olarak tasarlanmıştır.

³² Saha çalışmasının bulgularından biri, yüksek buzağı kayıp oranı ve hayvanların sağlıklı bir şekilde tutulacağı barınak koşullarının yetersiz olmasıydı. PE Kişilerle yapılan görüşmelerde hayvan kayıplarından dolayı sıkıntı yaşadıkları anlaşılmıştır. Bu yüzden, yeni doğan hayvanların kaybedilmesini önleyecek bir sağlık paketi oluşturulmuştur.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 36/96

5.6. YÜ Tesislerine ilişkin GG Planında, TANAP YYE Planı Fonu kapsamındaki Nakit Geçim (Geçici Gelir) Desteği'ne ilaveten geçim kaynaklarını geri kazandırma destekleri kapsamında 9 farklı paket öngörülmüştür. Bu paketler, üç ana kategori altında gruplandırılmıştır. Bunlardan ikisi tarım ve/veya hayvancılık faaliyetlerinde kullanılması koşuluyla verilecek olan mali destekler olup, son kategori ise belirli hassas gruplara yönelik farklı bir nakdi destektir. Faaliyetlerin listesini, tahmini faydalanıcı sayısını ve faydalanıcı türlerini, uygulama stratejisini, tahmini bütçeyi ve izleme göstergelerini içeren tüm paketler sonraki bölümde gösterildiği gibi bu üç kategori altında tanımlanmaktadır.

Tarımsal Faaliyetlere yönelik Mali Destek Paketleri şunları içermektedir:

- **Tarımsal Makine/Ekipman Alım Desteği;**
- **Sertifikalı Yem Bitkisi Tohumu Alım Desteği**
- **Aile Tipi Sera Kurulumu Desteği**

Hayvancılık Faaliyetlerine³³ yönelik Mali Destek şunları içermektedir:

- **Otlak Alanların İyileştirilmesi Desteği;**
- **Damızlık Boğa Temini;**
- **Gebe Süt İneği Temini;**
- **Büyükbaş Hayvan Barınağı İyileştirme/Tamirat Desteği;**
- **Koruyucu Hayvan Sağlığı Desteği**

Belirli PE Kişilere yönelik Nakdi Destekler:

- **Toprağa dayalı tarımsal faaliyetlerle aktif bir şekilde uğraşamayan yaşlı ve engelli PE Kişiler için tek seferlik nakdi destek**
- **Nakit Geçim (Geçici Gelir) Desteği³⁴**

5.7. Uygulama süreci, GGD Paketleri'nin açıklanmasını takiben başlatılır. GG Planı, tüm potansiyel PE Kişilerin paketler ve başvuru süreci hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamak için arazi edinimi etkilerinin en yüksek olduğu (Kİ ve Öİ civarındaki) kritik yerler başta olmak üzere YÜ Tesislerinden etkilenen tüm yerleşimlerde ve tüm arazi kullanıcılarına (tahmini olarak yaklaşık 200 kadar arazi kullanıcısına) duyurulur. Topluluk temelli destek paketine ilişkin başvurular, muhtarlar ve köy tüzel kişilikleri tarafından, hane için tasarlanan geçim destek paketlerine ilişkin başvurular ise bireysel olarak yapılacaktır.

5.8. Bireysel başvurularda tüm başvurular için tek bir başvuru formu kullanılacaktır. PE Kişiler birden fazla pakete başvurabilirler, ancak en fazla üç paket seçebilirler. Her bir PE Kişi yalnızca bir başvuruda bulunabilir. Bireysel başvuruların bazıları aynı hanelerden geliyorsa, seçilen paketlerin birbirini tamamlayıcı olması ve hane halkı üyeleri için geçerli olması kaydıyla her bir hane için en fazla üç geçim paketi sağlanacaktır. PE Kişiler, ihtiyaçları doğrultusunda birden

³³ PE Kişiler damızlık boğa desteğine veya süt ineği desteğine katılmayı seçebilirler. PE Kişiler bu paketlerin her ikisinden birden yararlanamazlar.

³⁴ Bu nakdi destek, YÜ Tesislerine ilişkin YYE Planında yer alan hak sahipliği matrisinde tanımlanmıştır ve YÜ Tesislerinin inşası nedeniyle arazilerinin yüzde 20'sinden fazlasını kaybeden PE Kişilerin başvurusu üzerine YYE Planı Fonu'ndan sağlanacaktır. Dolayısıyla, bu nakdi destek için hiçbir bütçe öngörülmemiş ve bu GG Planı'nın genel bütçesine dahil edilmemiştir.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 37/96

fazla paketten yararlanabilirler. Sadece hayvancılık kapsamındaki boğa temini ve süt ineği temini aynı anda faydalanılamayan paketlerdir.

5.9. Uygun PE Kişiler (faydalanıcılar), hak sahipliği için uygunluk kriterini karşılamaları halinde uygulama ekibindeki kalkınma uzmanları tarafından belirlenecektir. Faydalanıcılar seçildiğinde telefon/posta yoluyla bilgilendirileceklerdir ve resmi katılımcı listesi muhtarın ofisinde ilan edilecektir. Faydalanıcılara uygulamadan önce eğitim verilecektir. Farklı geçim desteği paketlerinden oluşan bu Geçim Kaynaklarını Geri Kazandırma Planı, tamamlanma denetiminde geçim kaynaklarının geri kazandırılmadığının tespit edilmesi halinde uzatılması ihtimaliyle birlikte bir yıl için planlanmaktadır ve uygulama takvimi 2018 olarak planlanmış olup, 2018 ve 2019’da izleme yapılacaktır.

5.10. GGD Paketleri’nin Uygulamasının etkili bir şekilde yönetilmesi amacıyla TANAP tarafından çeşitli alanlardaki uzmanların da sürece dahil edilmesine karar verilmiş olup, TANAP’nin mevcut YYE Planı ve GG Planı uzmanlarına ek olarak kalkınma uzmanları, ziraat mühendisleri, veteriner vb. uzmanlardan oluşan bir uygulama ekibi kurulmuştur. Proje alanının doğrusal yapısı, Proje güzergahı boyunca mevcut olan sosyokültürel ve ekonomik çeşitlilik ve PE Kişilerin değişken ihtiyaçları ve koşulları göz önünde bulundurulduğunda, uygulama uzmanları ekibi (UE), geçim kaynaklarını geri kazandırma stratejisinde ve paketlerde değişiklikler yapabilir.

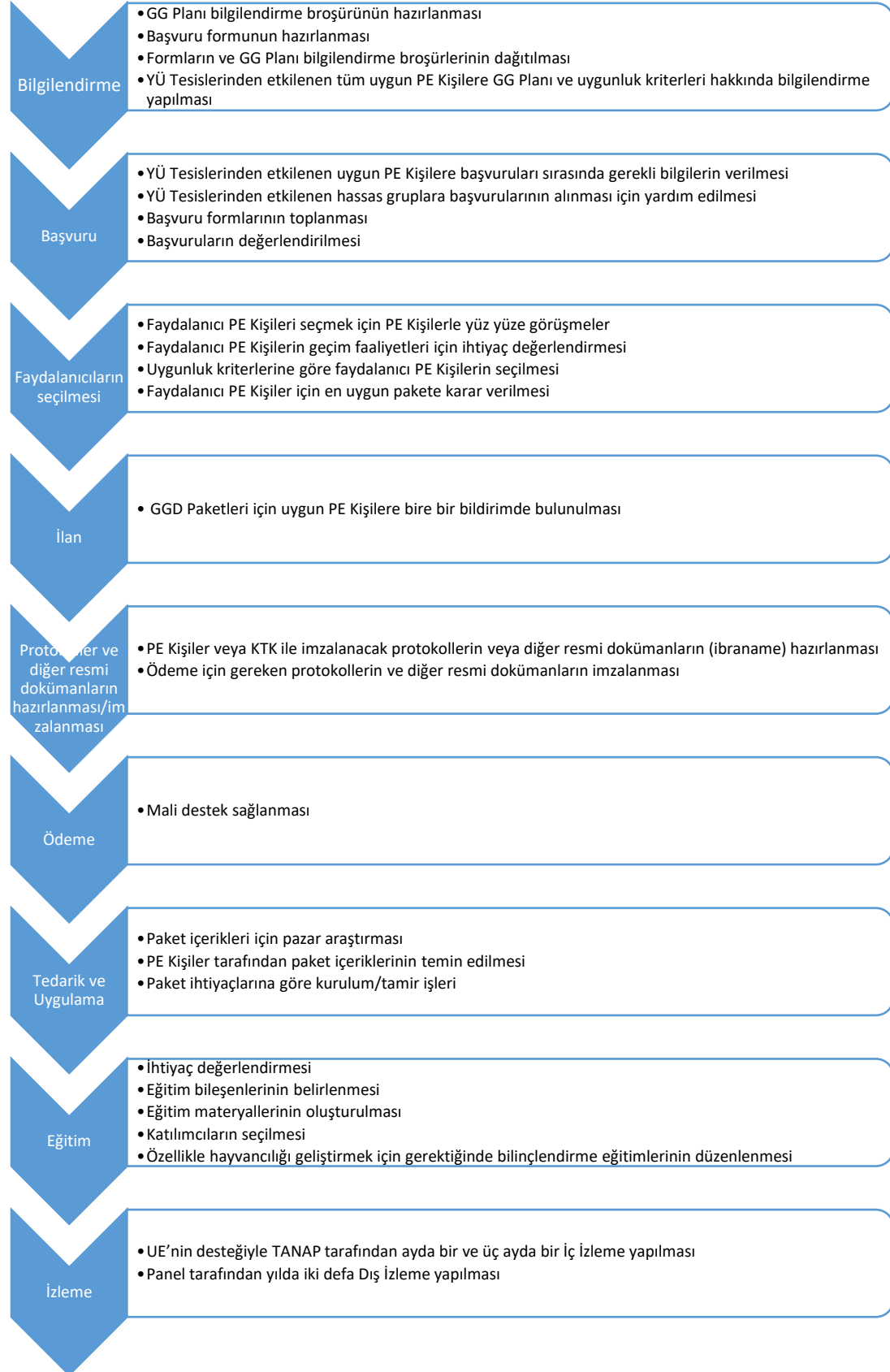
5.12. Geçim destek paketleri, etkiye bağlı olarak birey ya da topluluk bazında olabilmektedir. Ancak en nihayetinde bu GG Planı’nın ana hedef kitlesi (esas faydalanıcıları), YÜ Tesisleri için yapılan mülkiyet kamulaştırmasından etkilenen haneler olacaktır. Destek paketleri birbirini hariç bırakır nitelikte olmayıp, bazı PE Kişiler geçimlerini iyileştirmeye yönelik olarak iki-üç paketi bir arada kullanmanın daha faydalı olduğunu değerlendirebilirler.

5.13. Topluluk bazlı geçim kaynaklarını geri kazandırma destekleri ile esasen Ardahan’da Proje’den en çok etkilenen yerleşimler hedeflenmiştir. Burada, üç yerleşim yerinde yaklaşık 180 kadar kişinin bu paketlerden faydalanması beklenmektedir. Önemli düzeyde etkilenen diğer yerleşimler de saha araştırması sonrasında uygulama sürecine dahil edilebilir. Birey bazlı geçim destek paketleri için de öngörülen toplam faydalanıcıların sayısı yaklaşık 200’dür.

5.14. GGD Paketlerinin genel uygulama adımları aşağıdaki Şekil 5.1’de gösterilmektedir:

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 38/96

Şekil 5.1. GGD Paketi Uygulama Adımları

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 39/96

Geçim Kaynaklarını Geri Kazandırma Destek Paketleri (GGD Paketleri)

5.15. GGD Paketleri katılımcı yöntemlerle oluşturulmuştur. GGD Paketlerine ilişkin istişareler kapsamında kamu kurumları, muhtarlar, önemli bilgi kaynakları, arazilerini kaybeden PE Kişiler ve hassas gruplar ile görüşülmüştür. Saha çalışmasında hayvan barınakları ziyaret edilmiş ve ürün desenleri ve ana geçim kaynakları hakkında bilgi toplanmıştır. PE Kişilere tercih ettikleri geçim desteğinin ve alınacak etkili tedbirlerin nasıl uygulanabileceği sorulmuştur. Paketleri oluştururken görüşmelerden edinilen bulguları ile ikincil veriler birlikte değerlendirilmiştir.

5.16. Üç ana kategoride gruplandırılan her bir geçim kaynağı geri kazandırma destek paketinin detayları aşağıdaki verilmiştir:

Tarımsal Faaliyetlere yönelik Mali Destek Paketleri

5.17. Tarımsal Makine/Ekipman Desteğinin detayları aşağıda verilmiştir:

Tablo 5.1. Tarımsal Ekipman Destek Paketi Uygulama Detayları

Paket Adı	TARIMSAL MAKİNA/EKİPMAN ALIM DESTEĞİ
Paket Tanımı:	PE Kişilerin mevcut tarımsal faaliyetlerini kolaylaştırmak veya alternatif bir gelir imkanı sağlamak için gereken tarımsal makine/ekipmanların temin edilmesi
Paket türü:	Hane bazlı
Paketin Amacı/Hedefleri:	Saha çalışmasında Ardahan ve Eskişehir’de Proje nedeniyle tarım arazisini kaybeden iki hassas PE Kişi tespit edilmiştir. Daha sonra bilgilendirme toplantılarında Çanakkale ve Erzurum’dan Proje sonrası arazisiz (topraksız) kalmış iki PE Kişi daha belirlenmiştir. Görüşmeler ve istişare sürecinin sonucunda tarımsal ekipman destek paketinin detayları belirlenmiştir. Bu paket esasen, kendilerine ait/kullandıkları bir arazi olmayan ve kiralanabilecek/edinilebilecek başka herhangi bir araziye erişimi olmayan ve bu yüzden geçim kaynakları, arazi kaybından olumsuz bir şekilde etkilenen arazisiz (topraksız) PE Kişilerin (YÜ Tesislerinin inşasına ilişkin arazi edinimi nedeniyle sahip olduğu tüm arazileri kaybetmiş olan PE Kişiler) ihtiyacına yöneliktir. Çiftçilik için kullanılabilir arazi olmaması nedeniyle bu paket ile diğer çiftçilere tarımsal hizmetler sunularak alternatif gelir elde etmeye yönelik uğraşlarla PE Kişilerin geçim kaynaklarının geri kazandırılması amaçlanmaktadır. Ayrıca, arazisiz PE Kişilerin yanı sıra kadınlar, yaşlılar veya engelli PE Kişiler gibi diğer hassas gruplar da Paketin hedef grupları arasında yer almaktadır. Hassas PE Kişiler, gereken tarımsal ekipmanlarla tarım ve hayvancılık faaliyetlerini daha

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 40/96

Paket Adı		<i>TARIMSAL MAKİNA/EKİPMAN ALIM DESTEĞİ</i>
		verimli bir şekilde gerçekleştirebilir ve geçimlerini daha etkili bir şekilde sürdürebilirler.
Paket Faaliyetleri:	Paket Faaliyetleri; - YÜ Tesislerinin arazi edinimi nedeniyle topraksız kalan PE Kişiler ve bir hane reisi olarak tarımsal faaliyetlerini gerçekleştiren hassas PE Kişiler belirlenecek ve pakete katılım için seçilecektir. Faydalanıcı PE Kişiler için gereken ekipmanlar, PE Kişilerin ihtiyaçları ve başvurularına göre GG Planı Uygulama Uzmanları Ekibi (UE) tarafından belirlenecektir. Faydalanıcı PE Kişiler için satın alınacak ekipmanların teknik veya mekanik özellikleri, arazilerinin özelliklerine, yetiştirme yöntemlerine veya ürünlere göre karar verilecektir. - Satın alınacak olan ekipmanlar, Paketin uygulamaya konma tarihinde bildirilecek olan Paket bütçesi ve Paket amaçları dahilinde olacaktır. Ekipmanların bakım ve işletme maliyetleri Paket katılımcıları tarafından karşılanacaktır.	
Paket Faydalanıcıları	Hane (yaklaşık 10 kişi) reisi olan hassas PE Kişiler (kadınlar, yaşlılar veya engelliler) ve topraksız PE Kişiler	
Paketin sunulduğu yer	Ardahan, Eskişehir, Bursa, Çanakkale, Yozgat, Sivas, Edirne	
İzleme Göstergeleri:	- Faydalanıcı PE Kişilerin sayısı - Temin edilen tarım makinelerinin/ekipmanlarının sayısı - Temin edilen makinelerin/ekipmanların kullanım sıklığı - Temin edilen makinelerin/ekipmanların iş gücüne katkısı - Makine ile ekim yapılan alanın büyüklüğü (geçmiştekinden büyük veya küçük) - Satın alınan arı kovanı/kolonisi ve ekipman sayısı. - Paket öncesi ve paket sonrası verilerin karşılaştırılmasıyla paketlerin destek sağlanan PE Kişilerin geçim faaliyetlerinin iyileştirilmesine katkısı	

5.18. Bütçe

Tablo 5.2. Makine/ekipman başına bütçe

Bütçe Kalemi	Maliyet/Kalem
Tarımsal ekipman	10.000 TL
Toplam Maliyet (10 hane için)	100.000 TL

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 41/96

5.19. Sertifikalı Yem Bitkisi Tohumlarının Teminine ilişkin detaylar aşağıda verilmiştir:

Tablo 5.3. Sertifikalı Yem Bitkisi Tohumları Paketinin Detayları

Paket Adı		<i>SERTİFİKALI YEM BİTKİSİ TOHURLARI TEMİNİ</i>
Paket Tanımı:	Paket, hayvan yemi üretiminin artırılmasıyla hayvancılık faaliyetlerinin geliştirilmesine yöneliktir.	
Paket türü:	Hane/topluluk bazlı	
Paketin Amacı/Hedefleri:	Yüksek verimli yem bitkisi tohumlarının teminine yönelik paket ile hayvan yemi maliyetlerinin düşürülmesi, dekar başına hayvan yemi veriminin artırılması, hayvan sağlığı ve refahının geliştirilmesi ve sertifikalı tohum kullanımının yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır. Sertifikalı yem bitkisi tohumları kullanılarak daha kaliteli hayvan yemi bitkilerinden daha yüksek verim alınması ve PE Kişiler için önemli bir maliyet olan hayvan yemi satın alma bağımlılığının kırılması amaçlanmaktadır.	
Paket Faaliyetleri:	Hane türüne göre Paket faaliyetleri; - Paketten yararlanacak kişiler, sertifikalı yem bitkileri ekmek için en az 10 dekarlık³⁵ bir arazide hayvansal üretim yapan PE Kişiler arasından seçilecektir. - Tarım arazisinin büyüklüğü ve koşullarına göre verilecek yem bitkisi tohumunun miktarının belirlenmesi - Faydalanıcı PE Kişiler için yem bitkisi tohum desteği sağlanması - İzleme ve değerlendirme Topluluk türüne göre Paket faaliyetleri; - Hayvan otlatmak için kullanılan ortak arazilerden 5 dekardan fazlasını kaybeden köyler - Otlatma arazisinin büyüklüğü ve koşullarına göre verilecek yem bitkisi tohumunun miktarının belirlenmesi. - Köy tüzel kişiliği için yem bitkisi tohum desteği sağlanması - İzleme ve değerlendirme	
Paket Faydalanıcıları	Otlatma için Ortak Arazileri Kullanan Topluluklar için Topluluk bazlı Paket: - KTK'ye veya Hazineye ait olan ve hayvan otlatma için kullanılan ortak arazileri kaybeden topluluklar - Topluluk bazlı pakette başvuru sahiplerinin şahıs arazisinin TANAP'ten etkilenmiş olması gerekmektedir.	

³⁵ 10 dekarlık arazi şartı, İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'nün hayvancılıkla uğraşan üreticilere yönelik doğrudan desteği ile uyumludur.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 42/96

Dolaylı Faydalanıcıların toplam sayısının, Ardahan'daki 3 yerleşimde topluluk düzeyinde 163 hane olduğu tahmin edilmektedir. Yem bitkisi üretimi için arazilerini kullanan Arazi Sahiplerine yönelik hane bazlı Paket: • Kendi şahıs arazilerinde (en az 10 dekar) yem bitkileri yetiştiren YÜ Tesislerinden etkilenmiş PE Kişiler • Hassasiyet kategorisi: Yoksullar, engelliler, kadınlar, yaşlılar (toprağa dayalı yoğun tarımsal faaliyeti fiziksel olarak zorlandığı için yapabilir durumda olmayanlar hariç), topraksız kalanlar (en az 10 dekar arazi kiralayanlar) • Proje kapsamında istihdam edilen ancak uzun vadede geçim kaynaklarını geri kazanmak için gereken becerilere sahip olmayıp tarımla geçinmeye mecbur olanlar • İhtilaflı parsellerin sahipleri/kullanıcıları • Hissedar kullanıcılar/kamulaştırma bedelini bölüştüğü için yeterli miktarda alamayan arazi kullanıcıları YÜ Tesislerinden etkilenen diğer yerleşim yerlerinde toplam Faydalanıcı sayısının hane düzeyinde 16 hane olduğu tahmin edilmektedir.	
Paketin sunulduğu yerler	• Topluluk bazlı: - o Türkgözü, - o Eskikılıç, - o İkizdere, • Hane bazlı: Tüm yerleşimler
İzleme Göstergeleri:	<u>Hane bazlı:</u> • Faydalanıcı PE Kişilerin sayısı • Sertifikalı yem bitkisi tohumu ya da yem alındığına ilişkin makbuz veya faturalar • Yem desteği verilen ineklerden alınan süt miktarı (destek paketinin öncesi ve sonrasına ait veriler). Hanenin paket öncesi ve sonrası tohum ve yem harcaması oranlarının karşılaştırılması (Herhangi bir azalma tespit edilirse kalan paranın nasıl kullanılacağı değerlendirilecektir) <u>Topluluk bazlı:</u> • Otlak alanı kullanan hane sayısı • Otlak alanı kullanan hayvan sayısı • Otlak alanını kullanan hanenin paket öncesi ve sonrası tohum ve yem harcaması oranlarının karşılaştırılması • Otlak alanının paket öncesi ve sonrası durumunun karşılaştırılması

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 43/96

5.20. Bütçe

Tablo 5.4. Tohum Paketinin Bütçesi

Cins	Alan (dekar) (10 dekar/PE Kişi)	Tohum (kg)	Tohum maliyeti/kg (TL)	Toplam tohum maliyeti (TL)
Yonca	10	120	5	600
Tritikale	10	150	3	450
Macar fiği	10	120	5	600
Toplam		390		1650
Ortalama				550
Toplam Maliyet (179 hane için)				98.450 TL

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 44/96

5.21. Aile Tipi Sera Desteğinin detayları aşağıda verilmiştir:

Tablo 5.5. Aile Tipi Sera Destek Paketinin Uygulama Detayları

Paket Adı		<i>AİLE TİPİ SERA</i>
Paket Tanımı:	Bu paket, PE Kişilerin geçim kaynaklarını iyileştirmek için PE Kişiler/haneler içindeki kadın aile üyelerine yönelik aile tipi sera faaliyetine dayalı bir tarımsal üretim yapılmasına dayanmaktadır.	
Paket türü:	Hane bazlı	
Paketin Amacı/Hedefleri:	Bu paketle aile tipi seralar kurularak kadınların güçlendirilmesine ve ekonomiye doğrudan katılımda bulunmalarına katkı yapılması amaçlanmaktadır. Kadın PE Kişilere sera yönetimine dair teknik eğitimler verilecektir. Sera paketi ile ayrıca PE Kişilerin beslenme içeriğinin çeşitlendirilmesi de amaçlanmaktadır. PE Kişilerin çoğu tek bir gıda kaynağına bağlı olarak yaşamını sürdürmektedir. Seralar, çeşitli tarım ürünleri yetiştirilmesini sağlayarak genel sağlık durumuna da katkıda bulunacaktır. Paket ile kadınlara hane halkı üyelerinin beslenme ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli ürünler yetiştirebilecekleri 48 m²'lik seralar temin edilmesi amaçlanmaktadır.	
Paket Faaliyetleri:	Paket faaliyetleri; • Uygunluk kriterlerini karşılayan ve başvuruda bulunmuş kadın PE Kişiler pakete katılım sağlayacaktır. • Seralara ilişkin teknik şartnameler hazırlanacaktır. • PE Kişilere bir beceri kazandırma eğitim paketiyle sera bakımı ve sebze üretimine dair eğitim verilecektir. Paket, profesyonel tarımsal üretim uzmanlarının desteğiyle hem teorik hem de uygulamalı eğitimi içerecektir. • Seralar teknik şartnamelere uygun olarak tedarik edilecektir. • Seralar uygun her bir PE Kişi için kurulacaktır. • PE Kişilere ekimin ilk haftasında tohum ve destek sağlanacaktır. • PE Kişilere ilk altı ayda sürekli teknik destek verilecektir.	
Paket Faydalanıcıları:	Tüm GG Planı faydalanıcıları (toprağa dayalı yoğun tarımsal faaliyeti fiziksel olarak zorlandığı için yapabilir durumda olmayan yaşlılar hariç) Yaklaşık 43 hane	
Paketin sunulduğu yerler:	Projeden etkilenen tüm yerleşimler	
İzleme araçları:	• Destek sağlanan PE Kişilerin hane olarak sayısı • Kurulan sera sayısı • Ekili alan/sera • Üretilen sebze miktarı/PE Kişi/Yıl • Kazanılan gelir/PE Kişi/Yıl • Üretim maliyeti	

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 45/96

5.22. Tohumlar da dahil olmak üzere sera kurulum maliyeti 7.500 TL'dir.

5.23. Sera ikinci yıl kendini amorti eder.

5.22. Bütçe:

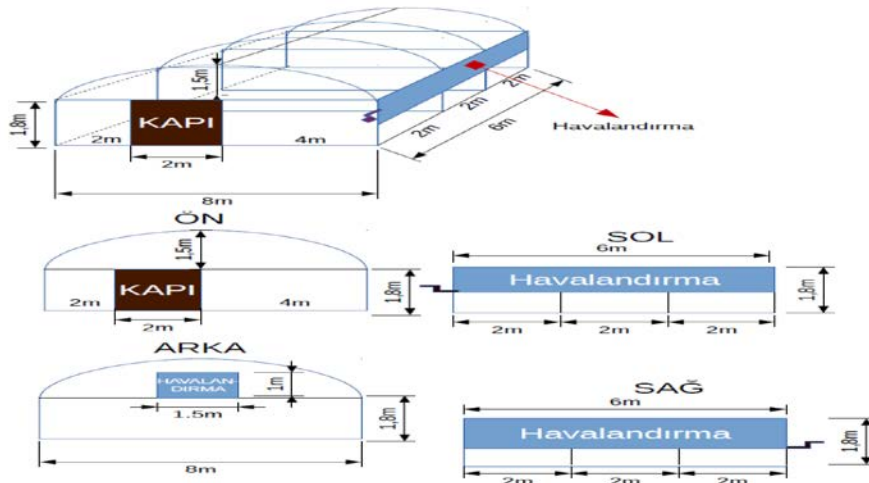
Tablo 5.6. Sera için bütçe

Maliyet Kalemi	Maliyet/Kalem
48 m ² 'lik Sera Binası	5.500 TL
Damla sulama ³⁶	2.000 TL
Toplam maliyet	7.500 TL
Toplam maliyet (43 hane için)	322.500 TL

Şekil 5.2. Sera

Şekil 5.3. Sera için ölçümler

³⁶ Damla sulama maliyeti, su tankına ve su kaynağının konumuna bağlı olarak farklılık gösterir.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 46/96

Hayvancılık Faaliyetlerine yönelik Mali Destek Paketleri

5.23. Otlatma Alanı İyileştirme Destek Paketinin detayları aşağıda verilmiştir:

Tablo 5.7. Otlatma Alanı İyileştirme Destek Paketi Uygulama Detayları

Paket Adı		Otlatma Alanı İyileştirme Destek Paketi ³⁷
Paket Tanımı:	Bu paket, otlatma alanının verimliliğinin iyileştirilmesine katkıda bulunur ve böylelikle hayvansal üretimden kazanılan gelirleri dolaylı olarak arttırması beklenir.	
Paket türü:	Topluluk bazlı paket	
Paketin Amacı/Hedefleri:	Otlatma alanının verimliliği ve kullanılabilirliği, uygun maliyetli hayvansal üretim için önemli bir faktördür. Otlatma alanlarının verimli ve erişilebilir hale getirilmesi sürdürülebilir hayvansal üretim yapılmasını sağlar. YÜ Tesislerinin inşası için gerçekleştirilen arazi edinimi, bazı ortak otlatma alanlarının kaybedilmesi yol açmıştır. Hayvanları beslemek için bu otlatma alanlarını kullanan PE Kişiler. Proje nedeniyle otlatma alanı kaybını azaltmak için kalan otlatma alanlarının verimliliğinin arttırılması ve otlatma alanlarında iyileştirmeler yapılması önemlidir. Otlatma alanı paketinin amacı, kalan otlatma alanlarının verimliliğini arttırmak ve böylelikle hayvansal üretim yapan PE Kişilerin hayvan yemi maliyetlerini azaltmaktır. Paketin amacı, arazi ediniminin hayvansal üretim yapan PE Kişilerin geçim kaynakları üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak ve Projeden etkilenen köylerde sınırlı otlatma alanı nedeniyle hayvan miktarının olası azalmasını önlemektir.	
Paket Faaliyetleri:	Otlatma alanı iyileştirme paketi aşağıdaki faaliyetlerden oluşacaktır: - TANAP ve köy tüzel kişiliği tarafından otlatma alanlarına ilişkin ihtiyaçların belirlenmesi - Otlatma alanlarının iyileştirilmesi için gerekli alımların yapılması - Paketin uygulanması - Hayvanların kullanımı için otlatma alanlarına yalakların yerleştirilmesi Otlatma alanının yakınında bir su kaynağı varsa otlatma alanına en az 3 yalak (her biri 3 metre) yerleştirilmelidir. Bu yalaklar, paslanmaz çelikten yapılmış olmalıdır. Çok soğuk iklimler için bu yalakların çimento kullanılarak yapılması önerilmektedir. - Hayvanların gölgede dinlenmesi için yeterli ağaç olmayan otlatma alanlarında gölgelik alanlar oluşturulması çok önemlidir. Hayvanlar güneşli ve çok sıcak günlerde ısıdan ve yağmurlu günlerde yağmurdan korunmak için bu gölgelik alanları kullanabilir. Gölgelikler, metal yapıların üzerine	

³⁷ Proje kapsamında edinilen arazinin ortak arazi olduğu durumlarda TANAP, kamulaştırma bedelini doğrudan köy tüzel kişiliğine ödemektedir. Ancak, ödemeler genellikle otlatma alanının iyileştirilmesi için yeterli değildir ve bu ödenen paraları kullanmak için köy tüzel kişiliğinin resmi bir karar alması ve bu kararın kaymakam tarafından onaylanması gerekir. Otlatma alanının iyileştirilmesi yüksek bir maliyete sahip olduğundan ve bürokratik işler gerektirdiğinden, YYE Planı bütçesi bu amaçlar doğrultusunda değil köyde altyapının geliştirilmesi/iyileştirilmesi (kaldırım taşı, yollar vb.) için kullanılmaktadır.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 47/96

yerleştirilen metal saclardan yapılacaktır. Her bir gölgelik alan en az 50 m² olmalı ve yalakların yanında konumlandırılmalıdır. • Tuzlama alanları: Hayvanların tuz alımı, otlatma alanlarında ot tüketimi nedeniyle azalma eğilimi gösterir. Bu, otlak alanda beslenen hayvanlarda metabolizma rahatsızlıklarına yol açabilir. Bu tuz kaybını azaltmak için aşağıdaki fotoğrafta görüldüğü gibi otlatma alanının etrafına tuzlama alanlarının yerleştirilmesi tavsiye edilmektedir. Bunlar, çimento veya taştan yapılabilir ihtiyaç duyan hayvanların tüketimi için bu çimento/taş yapıların üzerine tuz konabilir. • Otlak alanının verimliliğini arttırmak için otlatma alanının etrafına buğday ve baklagillerin tohumlarının ekilmesi Korunga, yonca, tritikale ve yulaf tohumlarının ekilmesi, otlatma alanında yem bitkilerinin verimini yükseltecek ve böylelikle hayvan kapasitesinin ve hayvanların otlatma alanından faydalanma süresinin arttırılmasını sağlayacaktır.	
Paket Faydalanıcıları:	Bu, YÜ Tesislerinden etkilenen ve Projenin arazi edinimi nedeniyle ortak otlatma alanlarını kaybeden köylerde hayvansal üretim yapan nüfus kesimlerine yönelik topluluk bazlı bir pakettir.
Paketin sunulduğu yerler:	• Türkgözü • Eskikılıç • İkizdere
İzleme Göstergeleri:	• Otlak alanı kullanan hane sayısı • Otlak alanı kullanan hayvan sayısı • Otlak alanını kullanan hanenin paket öncesi ve sonrası tohum ve yem harcaması oranlarının karşılaştırılması • Otlak alanının paket öncesi ve sonrası durumunun karşılaştırılması

5.25. Bütçe

Tablo 5.8. Ortak arazilere yönelik destek bütçesi

Faaliyetler	Maliyet/miktar	Önerilen Miktar	Maliyet (TL)
Yalak	250	9	2.250
Tuzlama alanı	50	9	450
Gölgelik alan	5.000	3	15.000
Tohum	2,5	1.000 kg	2.500
Ulaşım			18.000
Öngörülemez giderler (%20)			7.640
Toplam			45.840 TL
Toplam maliyet (3 yerleşim için)			137.520 TL

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 49/96

5.27. Temsili Fotoğraflar

Şekil 5.4. Temsili yalaklar

Şekil 5.5. Temsili gölgelik alanlar

Şekil 5.6. Temsili tuzlama alanları

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 50/96

5.28. Damızlık Boğa Temininin detayları aşağıdaki verilmektedir:

Tablo 5.10. Damızlık Boğa Temini Uygulama Detayları

Paket Adı		DAMIZLIK BOĞA TEMİNİ³⁸
Paket Tanımı:	Bu paket ile verimliliği ve geliri arttırmak için saf ırk boğaların yetiştirilmesi amaçlanmaktadır.	
Paket türü:	Hane bazlı paket	
Paketin Amacı/Hedefleri:	Saha gözlemleri, hayvancılığın verimsiz bir şekilde yapıldığını ve düşüşte olduğunu göstermektedir. Holstein ırkı sığırlar yüksek verimli bir ırktır. Ancak, yetersiz bakım ve besleme koşulları nedeniyle verim yüzde 50'nin altındadır. Bakım, besleme ve çevresel koşullarda iyileştirmeler yapılması gerekmektedir. Hayvancılığı geliştirmek için verimli hayvan ırkları/damızlık boğalar temin edilmesi önemlidir. Bu paketten faydalanan PE Kişiler, ıslah ve verimsizlik sorunları yaşamayacaktır. Bu Paket, daha sağlıklı ve daha verimli hayvanlar yetiştirilmesini sağlayacaktır. Buzağı sayısının artması, PE Kişiler için daha yüksek gelir sağlayacaktır.	
Paket Faaliyetleri:	- Bu paketten faydalanan PE Kişilerin seçilmesi - Seçilen PE Kişiler tarafından satın alınacak en iyi boğa ırkının belirlenmesi Her bir yerleşim yerinin çevresel ve iklimsel özelliklerine uyum sağlayacak en iyi boğa ırkı belirlenecektir. Ardahan bölgesinde Simental ırk, Edirne ve Çanakkale bölgelerinde Holstein ırkı ve Sivas bölgesinde Montefon ırkı satın alınabilir. - Faydalancı PE Kişiler, satın alınacak boğaları kendileri seçeceklerdir. - TANAP tarafından hazırlanacak satın alma anlaşmasının satıcı ve PE Kişi arasında imzalanması. - Satın alınacak olan boğalar, Paketin uygulamaya konma tarihinde bildirilecek olan Paket bütçesi ve Paket amaçları dahilinde olacaktır. - Boğalar satın alınırken PE Kişilere bir veteriner eşlik edecektir. Veteriner, alınacak olan boğanın sağlıklı ve ırk, yaş vb. bakımından önerilen şartlara uygun olduğunu rapor edecektir. Boğalar en fazla 2 yaşında olmalı ve haneler en az 10 ineğe sahip olmalıdır.	
Paket Faydalanıcıları	Hayvansal üretim yapan tüm GG Planı faydalanıcıları (toprağa dayalı yoğun tarımsal faaliyeti fiziksel olarak zorlandığı için yapabilir durumda olmayanlar yaşlılar veya sınırlı fiziksel kapasiteye sahip PE Kişiler ile kümülatif etkilerden etkilenenler hariç) Yaklaşık 86 hane	

³⁸ Saf ırk sertifikası Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'ndan alınmalıdır.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 51/96

Paketin sunulduğu yer	Projeden etkilenen tüm yerleşimler
İzleme Göstergeleri:	- Veteriner raporu, - Satın Alma Anlaşması, - Aylık izleme raporları, - Üç aylık izleme raporu. - Satın alınan hayvanın küpe numarası. - Faydalanıcı PE Kişilerin sayısı - Paket öncesi ve paket sonrası verilerin karşılaştırılmasıyla paketlerin destek sağlanan PE Kişilerin geçim kaynaklarının iyileştirilmesine katkısı

5.29. Bütçe

Tablo 5.11. Boğa başına bütçe

Faaliyet	Miktar	Maliyet (TL)
Boğa tedariki	1	10.000
Boğa Nakliyesi	1	500
Toplam	1	10.500
Toplam bütçe (86 hane için)		903.000 TL

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 52/96

5.30. Süt İneği Temininin detayları aşağıdaki verilmektedir:

Tablo 5.12. Süt İneği Temini Uygulama Detayları

Paket Adı		<i>GEBE SÜT İNEĞİ TEMİNİ</i>
Paket Tanımı:	Bu paket kapsamında, seçilen PE Kişiler için süt inekleri temin edilecek ve süt üretimi arttırılacaktır.	
Paket türü:	Hane bazlı paket	
Paketin Amacı/Hedefleri:	Bir hanenin sahibi olduğu hayvan sayısının arttırılması, hane gelirini arttıracak ve ailenin hayvansal üretim faaliyetlerine yoğunlaşmasını sağlayarak sürdürülebilir gelir akışını mümkün kılacaktır. Temin edilecek olan inekler melez veya kültür ırkı olmalıdır. Tek bir ineğin varlığı, 5 yıl içinde tüm sürünün ırkının değişmesine ve süt veriminin artmasına yol açacaktır.	
Paket Faaliyetleri:	- Bir ahır olan ve hayvansal üretim yapan PE Kişilerin seçilmesi - Damızlık hamile sığırların tedariki için şartnamenin hazırlanması Sığırlar bölgeye uyum sağlayabilir olmalı, hamile olmalı ve aşıları tam olmalıdır. - Faydalanıcı PE Kişiler satın alınacak olan süt ineklerini kendileri seçecektir. Satın alınacak olan inekler, Paketin uygulamaya konma tarihinde bildirilecek olan Paket bütçesi ve Paket amaçları dahilinde olacaktır. - TANAP tarafından hazırlanacak satın alma anlaşmasının satıcı ve PE Kişi arasında imzalanması. - PE Kişiler tarafından süt ineklerinin tedariki. Süt inekleri sertifikalı tedarikçilerden alınmalı ve hayvan nakliye araçlarıyla yeni sahiplerine taşınmalıdır. - İnekler satın alınırken PE Kişilere bir veteriner eşlik edecektir. Veteriner, alınacak olan ineklerin sağlıklı ve ırk, yaş, hamilelik durumu vb. bakımından önerilen şartlara uygun olduğunu rapor edecektir.	
Paket faydalanıcıları:	Hayvansal üretim yapan tüm GG Planı faydalanıcıları (toprağa dayalı yoğun tarımsal faaliyeti fiziksel olarak zorlandığı için yapabilir durumda olmayanlar yaşlılar veya sınırlı fiziksel kapasiteye sahip PE Kişiler ile kümülatif etkilerden etkilenenler hariç) Yaklaşık 86 hane	
Paketin sunulacağı yerleşimler:	- Türkgözü - Eskikılıç - İkizdere - Ve dahil olmak isteyen Projeden etkilenen diğer tüm yerleşimler	

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 53/96

İzleme

Göstergeleri:

- Veteriner raporu,
- Satın alma sözleşmesi,
- Aylık izleme raporları,
- Üç aylık izleme raporu.
- Satın alınan hayvanın küpe numarası.
- Faydalanıcı PE Kişilerin sayısı
- Paket öncesi ve paket sonrası verilerin karşılaştırılmasıyla paketlerin destek sağlanan PE Kişilerin geçim kaynaklarının iyileştirilmesine katkısı

5.31. Bütçe

Tek bir süt ineğinin mevcut fiyatı 10.000 TL'dir. GG Planına ilişkin saha çalışmasında ziyaret edilen 9 yerleşimden 5 tanesi, mümkünse paket katılımcısı olmayı talep etmiştir. Talep üzerine Projeden etkilenen haneye bir inek verilmesi teklif edilmektedir ve her bir yerleşimde en az 5 hanenin paketten faydalanması hedeflenmektedir. Bu varsayıma göre:

Tablo 5.13. Süt ineği başına bütçe

Faaliyet	Miktar	Maliyet (TL)
Bir inek tedariki	1	10.000
Bir ineğin nakliyesi	1	500
Bir inek için toplam maliyet	1	10.500
Toplam bütçe (86 hane için)		903.000 TL

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 54/96

5.32. Büyükbaş Hayvan Barınağı İyileştirme Paketi'nin detayları aşağıda verilmiştir:

Tablo 5.14. Büyükbaş Hayvan Barınağı İyileştirme Paketi Uygulama Detayları

Paket Adı	<i>BÜYÜKBAŞ HAYVAN BARINAĞI İYİLEŞTİRMELERİ PAKETİ</i>
Paket Tanımı:	Bu, hayvansal üretim yapan ancak büyükbaş hayvan barınağı iyileştirmesine (asgari sağlık standartlarını karşılamayan büyükbaş hayvan barınakları) ihtiyaç duyan hanelere yönelik olarak tasarlanmış hane bazlı bir pakettir.
Paket türü:	Hane bazlı paket
Paketin Amacı/Hedefleri:	Saha çalışmasında PE Kişilere ait olan ahırlardan bazılarının hayvanların refahı için gereken asgari sağlık şartlarını karşılamadığı gözlemlenmiştir. Bu, stresi arttırarak ve hayvanların büyümesi için sağlıklı bir ortam oluşturarak verimsiz hayvansal üretime yol açar. Hayvanların verimliliğini arttırmak için büyükbaş hayvan barınağı hayvanların yaşayabileceği en uygun ortamı sağlamalıdır. Gözlemlenen en önemli eksikliklerden biri, büyükbaş hayvan barınaklarındaki hayvanlar için yeterli su temin edilmemesidir. Örnek olarak, şu anda Eskikılıç köyünde hayvanların sahibi tarafından hayvanlara yalnızca günde 1-2 defa su verilmektedir. Ancak, hayvanlar ne zaman isterlerse ihtiyaç duydukları kadar suya erişim sahibi olmalıdır. Bunun için hayvan besleme alanının yanına otomatik su sistemi kurulmalıdır. İkinci önemli konu, büyükbaş hayvan barınaklarında yeterli havalandırma yapılmamasıdır. Çoğu büyükbaş hayvan barınağında, pencereler yeterli değildir ve mevcut pencereler de genellikle kapalıdır. Toplam pencere alanı, toplam zemin alanının en az %5'i olmalıdır. Ayrıca, büyükbaş hayvan barınaklarında kullanılan ekipmanlar temiz ve hijyenik değildir. Sağım makineleri, kürekler, kaşağılar vb. hijyenik değildir ve hayvanların hastalık kapmasına neden olabilir. Ekipmanlar büyükbaş hayvan barınağı dışında tutulmalı ve her kullanımdan sonra temizlenmelidir. Genel olarak büyükbaş hayvan barınağı zeminleri de uygun şekilde yapılmamıştır. Suyun akması için zeminin eğimli olması gerekir. Aksi takdirde, zemin her zaman ıslak ve çamurlu olacaktır ve bu da hayvan sağlığına zararlıdır. Hayvanlar kayıp bacaklarını kırabilirler ve benzeri istenmeyen durumlar oluşabilir. Suyun akması için zemin eğimi en az %3 olmalıdır. Otomatik bir su temin sisteminin ve yukarıdaki gibi bir büyükbaş hayvan barınağı havalandırma sisteminin kurulması gibi büyükbaş hayvan barınağı iyileştirmeleri süt verimini büyükbaş hayvan barınağı başına en az %30 arttırması beklenmektedir.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 55/96

Paket Faaliyetleri:	- Ahır iyileştirme paketine dahil edilecek PE Kişilerin seçilmesi - Büyükbaş hayvan barınağı iyileştirme ihtiyaçları değerlendirmesi: Seçilen PE Kişiler için iyileştirme ihtiyaçlarına göre iyileştirme faaliyetlerinin belirlenmesi. Bunlar, ilgili uzmanlar ve danışmanların (inşaat mühendisi, kalkınma uzmanı vb.) yardımıyla seçilen büyükbaş hayvan barınakları tek tek ziyaret edilerek gerçekleştirilecektir. - Yapılacak iyileştirmelere ve bu sistemlerine bakımına dair olarak PE Kişilere eğitim verilmesi - Seçilen PE Kişiler, ekipmanların temini sonrasında bazı iyileştirmeleri kendileri yapmayı kabul etmelidir. - İhtiyaç değerlendirmelerine göre hak sahibi PE Kişiler tarafından ahır iyileştirme malzemelerinin tedariki. - PE Kişiler tarafından ahır iyileştirmelerinin uygulanması: Gerekli ekipmanların teslimi sonrasında 2018’de büyükbaş hayvan barınağı iyileştirmelerinin tamamlanması. - İzleme ve değerlendirme
Paket faydalanıcıları:	Paketten faydalanmaya hak kazanan hayvan ve ahır sahibi PE Kişiler. Yaklaşık 86 hane
Paketin sunulduğu yer:	Projeden etkilenen tüm yerleşimler
İzleme göstergeleri:	- İyileştirme sonrası inşaat mühendisi tarafından hazırlanacak rapor - Destek sağlanan büyükbaş hayvan barınağı sayısı - Faydalanıcı PE Kişilerin sayısı - Büyükbaş hayvan barınağının eski durumu ve iyileştirme sonrası durum hakkında insanların yaptıkları karşılaştırma ve değerlendirmeye dair nitel çalışma sonuçları (kadınların görüşleri alınacaktır) - Hayvan bakımına dair paket öncesi ve paket sonrası karşılaştırmalar - Göstergeler, ilk saha ziyaretinden elde edilen verilerle güncellenecektir.

5.33. Bütçe

Tablo 5.15. Büyükbaş hayvan barınağı başına bütçe

Faaliyet	Miktar	Maliyet (TL)
Otomatik su temin sistemi	1	1.500
Pencerelerin yapılması	1	2.500
Havalandırma sisteminin kurulması	1	1.000
Zemin iyileştirmeleri	1	3.000
Ekipman desteği	1	2.000
Büyükbaş hayvan barınağı başına toplam maliyet	1	10.000
Toplam bütçe (86 hane için)		860.000

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 56/96

5.34. Koruyucu Hayvan Sağlığı Paketinin detayları aşağıda verilmektedir:

Tablo 5.16. Koruyucu Hayvan Sağlığı Paketi Uygulama Detayları

Paket Adı		KORUYUCU HAYVAN SAĞLIĞI
Paket Tanımı:	Bu paketle, daha etkili hayvancılık faaliyeti yürütülebilmesine yönelik farkındalık arttıran eğitim vb faaliyetlerin yapılmasını, hayvan sağlığının geliştirilmesini ve böylelikle verimliliğin arttırılmasını amaçlanmaktadır.	
Paket türü:	Hane bazlı paket	
Paketin Amacı/Hedefleri:	Paket kapsamında hayvan sağlığı iyileştirmeleriyle büyükbaş hayvanların yaşam koşullarının iyileştirilmesi amaçlanmaktadır. Paketin bileşenleri, hayvancılık faaliyetleriyle uğraşan PE Kişiler için veterinerlik hizmeti ve bilinçlendirme eğitimleridir. Önemli saha gözlemlerinden biri, kötü çevresel koşullar nedeniyle çok sayıda buzağı ölümü gerçekleşmesidir. Buzağı ölümleri, hayvan üreticileri için önemli gelir kaybına ve verimsizliğe yol açmaktadır. Buzağı ölümleri ağırlıklı olarak buzağların parazitlere karşı yeterli bağışıklığa sahip olmamasından ve kötü çevresel koşullardan kaynaklanmaktadır. Bu paketle, bu açıdan sorunlar yaşadığı belirlenen faydalanıcılara veterinerlik hizmetleriyle hayvan sağlığı desteği ve ek eğitim desteği sunulması amaçlanmaktadır.	
Paket Faaliyetleri:	- PE Kişilerin belirlenmesi: Buzağı ölümlerinden ve hayvanların kötü sağlık durumundan sorunlar yaşayan PE Kişilerin belirlenmesi. Ana sağlık göstergeleri, yaşanan buzağı ölümlerinin ve ishal, mastit, ayak ve ağız hastalığı ve brusella gibi hastalıkların sayısıdır. Buzağı kaybı ve şiddetli mastitten etkilenen PE Kişilerin sayısı belirlenecektir. - Bir veteriner tarafından hayvan sağlığı sorunlarının ve hastalıklarının ve sağlık gereksinimlerinin belirlenmesi. - Bir veteriner tarafından sağlık desteği veya suni dölleme sağlanması (2018). - Gerekirse PE Kişiler için bilinçlendirme eğitimlerinin tasarlanması ve verilmesi - İzleme	
Paket Faydalanıcıları	Hassasiyet Kategorisi, Yoksullar, Kadınlar, Engelliler ve hayvanların sağlıksızlığı nedeniyle sorunlar yaşayan hayvan sahibi arazi kullanıcıları Yaklaşık 86 hane	
İzleme Göstergeleri:	- Veteriner raporları - Küpe numaraları - Faydalanıcı PE Kişilerin sayısı - Suni dölleme ile gebe kalan hayvan ve doğan buzağı sayısı.	

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 57/96

- Paket öncesi ve sonrası hanenin hayvan sağlığı harcamalarının oranı (Herhangi bir azalma tespit edilirse kalan paranın kullanımı değerlendirilecektir).

5.35. Bütçe

Tablo 5.17. Hayvan sağlığı bütçesi

Faaliyet	Miktar	Maliyet (TL)
Faydalanıcı başına maliyet	1	825
Toplam bütçe (86 hane için)		70.950 TL

Nakdi Destek Paketleri

5.36. Arazi ediniminden olumsuz etkilenen PE Kişilerin Plan'da da tanımlanan çeşitli sosyal hassasiyetleri nedeniyle geçim kaynaklarını geri kazandırma faaliyetlerine katılmalarının mümkün olamadığı durumlarda (toprağa dayalı tarımsal faaliyetlere aktif bir şekilde katılamayan yaşlılar veya engelli PE Kişilerin durumları), bu kişilerin geçimlerine dolaylı destek olmak amacıyla, tek seferlik yaşlı/engelli nakdi destekler sağlanacaktır. Buna ek olarak, YÜ Tesislerinin inşası ve bunun için yapılan arazi edinimi nedeniyle arazilerinin yüzde 20'sinden fazlasını kaybeden PE Kişilere, YÜ Tesislerine ilişkin YYE Planında verilen hak sahipliği matrisinde tanımlanmış olan Nakit Geçim (Geçici Gelir) Desteği ile YYE Planı Fonu'ndan da destek sağlanacaktır. Geçim desteğinin üçüncü kategorisi olarak Nakdi Destek iki alt paketten oluşmaktadır:

5.37. Fiziksel yetersizlikleri nedeniyle aktif kullanıcı olmayan ancak Projeden etkilenen arazilerden ortakçı olarak geçinen yaşlı veya engelli arazi sahipleri için tek seferlik Nakdi Destek: Bu ekonomik destek paketi, arazilerinin en az %20'sini kaybetmiş olan ve "yoksul" olarak sınıflandırılan, ancak daha da önemlisi fiziksel yetersizliği nedeniyle araziye dayalı işlerle uğraşmak için gereken kapasiteye sahip olmayan ancak YÜ Tesislerinden etkilenen arazilerinde bir ortakçı tarafından yetiştirilen mahsullerden pay alan yaşlı (65+) veya engelli (en az %40 engellilik oranı)³⁹ arazi sahiplerine nakdi destek sağlanmasını içermektedir.

5.38. Bu destekle insanların başkalarına bağımlı olmasının önlenmesi ve hızlı bir etki yaratılması amaçlanmaktadır. Türkiye'de yaşlılara verilen destek hane bazlı değil, kişilerin kendi ihtiyaçlarını karşılaması ve başkalarına bağımlı olmasının önlenmesi için bireysel bazlı olarak verilen bir destektir. Ancak, doğrudan haneye katkı yapılması nedeniyle tüm hane halkı üyelerinin bu desteklerden olumlu bir şekilde etkilenmesi beklenmektedir.

5.39. Nakit Geçim (Geçici Gelir) Desteği: Bu, YÜ Tesislerine ilişkin Hak Sahipliği Matrisinde tanımlandığı gibi, YÜ Tesislerinin inşasına ilişkin arazi edinimi nedeniyle toplam arazisinin

³⁹ Ulusal mevzuata göre, %40'tan az engellilik oranına sahip kişilerin çalışabilecek ve iş gücü piyasasına herkes gibi aktif bir şekilde katılabilecek durumda olduğu kabul edilmektedir.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 58/96

%20'sinden fazlasını kaybetmiş olan ve bir yıldır düzenli gelir elde etmelerini sağlayan düzenli bir işte çalışmayan arazi kullanıcıları için sağlanacak olan ve geçim kaynaklarını geri kazandırma tedbirinin bir parçası olarak sunulacak bir nakdi destektir.

5.40. Nakdi destekler, bireylere değil gerekli şartları karşılayan arazi sahibi ve/veya kullanıcısı hanelere verilecektir. Kişilere durumları nedeniyle verilen bir destektir. Ancak, destek bireysel düzeyde olsa bile haneye katkı sağlayacaktır. Her iki desteğin de detayları aşağıda verilmektedir:

Tablo 5.18. Belirli hassas gruplara yönelik nakdi destek (arazi sahibi engelliler veya yaşlılar)

Paket Adı	<i>BELİRLİ HASSAS GRUPLARA YÖNELİK TEK SEFERLİK NAKDİ DESTEK⁴⁰</i>
Paket Tanımı:	Ekonomik destek paketi, arazisini kaybetmiş olan ve hassasiyetleri nedeniyle ekonomik faaliyetlerle uğraşma kapasitesi olmayan yaşlı veya engelli PE Kişiler için nakdi destek sağlanmasını içermektedir.
Paket türü:	Bireysel bazlı
Paketin Amacı/Hedefleri:	Bu Paket, herhangi bir tarımsal üretim veya hayvanlarla ilgili faaliyetlerle uğraşma kapasitesi olmayan ve GG Planı tarafından sağlanan diğer geçim destek paketlerine katılma kapasitesi olmayan YÜ Tesislerinden etkilenmiş yaşlı veya engelli PE Kişilere yöneliktir.
Paket Faaliyetleri:	- Başvuru için sunulan dokümanlara göre PE Kişilerin seçilmesi - Faydalanıcı PE Kişilere ödemeler yapılması
Potansiyel faydalanıcılar	Hassasiyet Kategorisi: Herhangi bir tarımsal üretim veya hayvanlarla ilgili faaliyetlerle uğraşması fiziken mümkün olmayan yaşlı veya engelli PE Kişiler Yaklaşık 30 kişi
İzleme Göstergeleri:	- Ödeme makbuzları - Faydalanıcı PE Kişilerin sayısı - Ödemelerin kullanımı

Tablo 5.19. Yaşlı ve engelli PE Kişiler için nakdi destek bütçesi

Tek Kişi	Birim Maliyet	Toplam Maliyet (TL)
30	3.000 TL	90.000 TL

⁴⁰ 2018 yılı için Devlet tarafından verilecek yaşlı desteği, ilk altı ay boyunca aylık 261,54 TL olacak ve sonra ayda 270,70 TL'ye yükselerek toplamda yıllık 3.193 TL olacaktır. Bu, TANAP tarafından sağlanacak olan nakdi destek için bir dayanak olarak kullanılmaktadır ve yıllık 3.000 TL olarak yuvarlanmıştır.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 59/96

Tablo 5.20. Nakit Geçim (Geçici Gelir) Desteği

Paket Adı	GEÇİCİ GELİR DESTEĞİ
Paket Tanımı:	Bu paketin faydalanıcıları, düzenli gelir getiren bir işte çalışmayan kişilerdir.
Paket türü:	Bireysel bazlı
Paketin Amacı/Hedefleri:	Bu Paket, YÜ Tesisleri nedeniyle arazilerinin yüzde 20'sinden fazlasını kaybetmiş olan ve düzenli gelir getiren bir işte çalışmayan hassas PE Kişilere yöneliktir.
Paket Faaliyetleri:	Ekonomik destek paketinden faydalanmak için aşağıdaki dokümanların sunulması gerekecektir: - Başvuru yazısı/formu, - Nüfus cüzdanı fotokopisi, - Resmi ikamet belgeleri, - Hane halkı verilerinin yer aldığı nüfus kayıt örneği - Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) İl Müdürlüğü'nden alınan gelir testi sonucu, - Önceki/mevcut çalışma durumunu gösteren resmi Sosyal Güvenlik kaydı, - İlçe/İl Tarım Müdürlüğünden alınmış, parsel bilgilerini gösteren Çiftçi Kayıt Sistemi (ÇKS) belgeleri, PE Kişi Pakete başvurduktan sonra Paket süresi boyunca PE Kişinin banka hesabına yıllık nakdi destek tutarı yatırılacaktır.
Potansiyel faydalanıcılar	Bu Paketin faydalanıcıları, YÜ Tesislerine ilişkin arazi edinimi nedeniyle arazilerinin yüzde 20'sinden fazlasını kaybeden ve düzenli ücret geliri sağlayan bir işte çalışmayan, YÜ Tesislerinden etkilenen arazilerin kullanıcılarıdır. Verilecek olan desteğin miktarı en fazla Türkiye'deki altı aylık "asgari ücrete" eşittir ancak arazi sahibi kullanıcıların o arazi için kamulaştırma bedeli de almış olması nedeniyle arazi kaybının büyüklüğüne bağlıdır. Bu ek geçim desteği de tek sefere mahsus olmak üzere nakit olarak verilmektedir. Bu destek TANAP YYE Planı Fonundan sağlanacaktır.
İzleme Göstergeleri:	- Destek alan PE Kişi sayısı - Nakdi destek değeri - Desteğin kullanımı

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 60/96

Paketlere Göre Hassas Grup Bazlı Hak Sahipliği Matrisi

Tablo 5.21. Uygunluk Matrisi

Kategoriler	No.	Hedef Gruplar	Hane Reisi	%20 arazi kaybı*	Topluluk Bazlı	Topluluk ve Hane Bazlı	Hane Bazlı						Bireysel Bazlı
					Otlatma Alanı İyileştirme Paketi	Sertifikalı Yem Bitkisi Tohumu Dağıtım Paketi	Tarımsal Makina / Ekipman Desteği	Aile Tipi Sera Kurulum Desteği	Damızlık Boğa Temini	Gebe Süt İneği Temini	Büyükbaş Hayvan Barınağı İyileştirme Desteği	Koruyucu Hayvan Sağlığı Desteği	Yaşlı veya Engelli PE Kişiler için Tek Seferlik Nakdi Destek
A - Sosyoekonomik ve fiziksel duruma dayalı hassasiyetlere sahip PE Kişiler	A1	Hane reisi olan kadınlar	Evet	Her ikisi de		X	X	X	X	X	X	X	
	A2	Yoksullar (muhtaçlar)	GD	Her ikisi de		X		X	X	X	X	X	
	A3	Projeden sonra arazisiz (topraksız) kalanlar	GD	%100		X	X	X	X	X	X	X	
	A4	Kısıtları nedeniyle arazinin aktif kullanıcısı olamayan ancak araziden dolayı gelir elde eden yaşlı veya engelli arazi sahipleri	GD	Daha fazla									X
	A5	Yaşlılar (65 yaş üstü)	Evet	Her ikisi de		X	X	X	X	X	X	X	
	A6	Ailesinde (%40'ın üzerinde) engelli bir üye olan veya kendisi engelli olan hane	Evet	Her ikisi de		X	X	X	X	X	X	X	
B - Proje kaynaklı ek hassasiyetleri olan PE Kişiler	B1	Kamu Arazilerinin Gayri Resmi Kullanıcıları	GD	Daha fazla		X		X	X	X	X	X	
	B2	Şahıs Arazilerinin Resmi/ Gayriresmi Kullanıcıları	GD	Daha fazla		X		X	X	X	X	X	
	B3	Hayvan Otlatma Amacıyla Ortak Arazileri Kullanan Topluluklar	U	U	X	X							
	B4	Hissedar Kullanıcılar	GD	Her ikisi de		X		X	X	X	X	X	
	B5	Kalan Arazisi Kullanılabilir Olmayan Kullanıcılar	GD	Her ikisi de		X		X	X	X	X	X	
	B6	Kadın Arazi Kullanıcıları	GD	Daha fazla		X		X	X	X	X	X	

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 61/96

Kategoriler	No.	Hedef Gruplar	Hane Reisi	%20 arazi kaybı*	Topluluk Bazlı	Topluluk ve Hane Bazlı	Hane Bazlı						Bireysel Bazlı
					Otlatma Alanı İyileştirme Paketi	Sertifikalı Yem Bitkisi Tohumu Dağıtım Paketi	Tarımsal Makina / Ekipman Desteği	Aile Tipi Sera Kurulum Desteği	Damızlık Boğa Temini	Gebe Süt İneği Temini	Büyükbaş Hayvan Barınağı İyileştirme Desteği	Koruyucu Hayvan Sağlığı Desteği	Yaşlı veya Engelli PE Kişiler için Tek Seferlik Nakdi Destek
C- Proje kaynaklı potansiyel hassasiyetleri olan PE Kişiler	C1	Birden çok hassasiyeti olan ve yalnız yaşayan ya da tek ebevenyili hane reisleri	Evet	Her ikisi de		X		X	X	X	X	X	
	C2	Proje kapsamında geçici olarak istihdam edilen PE Kişiler	GD	Daha fazla		X		X	X	X	X	X	
	C3	İhtilafı Arazi Kullanıcıları	GD	Daha fazla		X		X	X	X	X	X	
	C4	TANAP bileşenlerinin kümülatif etkilerinden etkilenen PE Kişiler	GD	Daha az		X		X	X	X	X	X	

*Arazi kaybı %20'den fazla olan ve düzenli gelir getiren ücretli bir işte çalışmayan kişiler, YÜ Tesislerine ilişkin YYE Planında tanımlandığı şekilde Nakit Geçim (Geçici Gelir) Desteğine hak kazanırlar.

U: Uygulanamaz, GD: Gerekli değil

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 62/96

Uygulama Düzenlemeleri ve Bütçesi

6.1. Paketlerin uygulama düzenlemeleri, hane düzeyinde GGD Paketleri için uygun olan ve hak kazanan PE Kişiler ve/veya topluluk düzeyinde köy tüzel kişilikleri (KTK) ile imzalanacak olan protokollere dayalı olacaktır. Uygulama ve izleme şartlarını ve tarafların (GGD Paket faydalanıcıları ve TANAP) sorumluluklarını içerecek olan protokollerin hükümlerine uygun olarak PE Kişiler veya KTK, geçim kaynaklarını geri kazandırma desteği olarak bir kereye mahsus olmak üzere ödenecek olan belirli bir miktarda nakdi destek alacaktır.

6.2. Uygulama Uzmanları Ekibi (UE) tarafından GGD Paket faydalanıcısı olarak seçilecek uygun PE Kişiler, uygulama sürecinde kilit rol oynayacak, TANAP ise UE'nin yardımıyla katılımcı bir yaklaşım benimseyerek uygulama sürecinin yönetimi ve izlenmesinde rol alacaktır.

6.3. Faydalanıcı PE Kişiler veya KTK yardıma ihtiyaç duyduğunda UE durumu inceleyecek ve PE Kişiler veya KTK ile istişare ederek en uygun adıma karar verecektir. Uygulamanın her aşamasında (protokollerin imzalanmasından izlemenin sonuna kadar) faydalanıcılar, UE'nin zamanında ve uygun bir şekilde bilgilendireceklerdir. Her durumda faydalanıcılar, endişelerini dile getirmek, sorular sormak ve yardım istemek için UE'nin yapacağı düzenli saha ziyaretlerine ek olarak telefonla doğrudan TANAP'ye ulaşabilirler.

GGD Paketi Uygulama Adımları

6.4. Bu GG Planı'nın uygulanmasına GGD Paketleri hakkında bilgilendirme yapılmasından sonra başlanacak ve daha sonra gerekirse GGD Paketleri'nde değişiklikleri yapılabilecektir. Tablo 6.1'de verildiği gibi uygulama, başvuru adımıyla başlar ve UE'nin yapacağı değerlendirmeye PE Kişilerin seçilmesi, başvuru sonuçlarının ilan edilmesi ve uygun PE Kişilere mali desteklerin verilmesine yönelik protokollerin imzalanmasıyla devam eder. PE Kişiler (GGD Paket faydalanıcıları) hak kazandıkları paket kapsamında ödeme yapıldıktan hemen sonra ilgili varlıkları (hayvan, inşaat malzemeleri, tarımsal ekipmanlar/makineler, yem bitkileri vb.) satın alacak ve kullanmaya başlayacaklardır. Buna paralel olarak TANAP, UE'nin yardımıyla ilerlemeyi ve sonuçları iki yıl boyunca yakından izleyecek ve düzenli olarak raporlayacaktır. İlk yıl uygulama kapsamında kaydedilen ilerleme izlenecek, ikinci yılda ise etki sonrası dönemde uygulamanın ve başka GGD Paketleri sağlandıysa devam eden faaliyetlerin sonuçları gözlemlenecektir. Bu izleme süreci, katılımcı bir süreç olacaktır. İzleme raporlarında verilecek olarak GGD Paketi değerlendirmeleri, GGD Paketi Faydalanıcıları ve etkilenen yerleşimlerin önde gelenleri ile gerçekleştirilen istişarelere dayalı olacaktır. Tüm bunlar dikkate alındığında, aşağıdaki tabloda, 2019 sonuna kadar yapılacak izleme de dahil olmak üzere GGD Paketleri'nin uygulandığı süre boyunca gözlemlenecek, çok taraflı uygulama faaliyetlerinin bir özeti verilecektir.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 63/96

Tablo 6.1. GGD Paketleri Uygulama Detayları

Ana Faaliyet	Bileşenler	Sorumlu Taraf	Süre
Bilgilendirme	- Basit bir GG Planı bilgilendirme broşürünün hazırlanması - Başvuru formunun hazırlanması⁴¹ - Formların ve GG Planı bilgilendirme broşürünün bilgilendirme toplantısı için ziyaret edilen her bir yerleşime dağıtılması - Bilgilendirme toplantılarına katılmayan uygun PE Kişilere ulaşılması. - YÜ Tesislerinden etkilenen tüm uygun PE Kişilere, bilgilendirme toplantıları, köy ziyaretleri, telefon görüşmeleri ve PE Kişilerin adresine veya muhtarın ofisine doğrudan posta gönderilmesi yoluyla GG Planı ve uygunluk kriterleri hakkında bilgilendirme yapılması. Uygun tüm PE Kişilere ulaşılmasının ve bu kişilerin bilgilendirilmesinin sağlanması.	TANAP Uzmanlar Ekibi (UE)	2 ay (2017-2018)
Başvuru	- GG Planı Yardım Hattı, telefon görüşmesi veya yüz yüze görüşmelerle PE Kişilere başvuru formlarının nasıl doldurulacağına ve uygunluğun ispatlanması için gerekli dokümanlara dair bilgi verilmesi - YÜ Tesislerinden etkilenen hassas gruplara başvurularının alınması için yardım edilmesi - Postayla veya elden başvuru formlarının toplanması - Başvuru formlarının ve destekleyici belgelerin değerlendirilmesi	TANAP Uzmanlar Ekibi (UE)	2 ay (uzatılması mümkün) (2018)
PE Kişilerin seçilmesi	- Başvuru formunda belirtilen PE Kişi tercihlerine göre en uygun pakete karar vermek için PE Kişilerin geçim faaliyetini yapabilme kapasitesinin belirlenmesine yönelik ihtiyaç değerlendirmesi. - GG Planı'nın uygunluk kriterlerine göre uygun PE Kişileri seçmek için köylerde YÜ Tesislerinden etkilenen PE Kişilerle yüz yüze görüşmeler.	TANAP Uzmanlar Ekibi (UE)	3 ay (2018)

⁴¹ GG Planında sunulan tüm faaliyetler için tek bir başvuru formu Birleştirilmiş bir başvuru formunun hazırlanması, gerekli başvuru belgelerinin toplanması ve formların doldurulması bakımından PE Kişinin yükünü azaltacaktır.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 64/96

Ana Faaliyet	Bileşenler	Sorumlu Taraf	Süre
Duyurulması	Pakete katılım için uygun bulunan PE Kişilere bildirimde bulunulması (doğrudan telefonla veya muhtar aracılığıyla vb.)	TANAP	1 ay (2018)
Protokoller ve diğer resmi belgeler	Prosedür ve diğer destekleyici belgeler (ibraname, muvafakatname vb.)	TANAP Uzmanlar Ekibi	1 ay (2018)
Ödeme	Paket limitlerine göre kararlaştırılan miktarda ödemeler (tek seferlik)	TANAP	1 ay (2018)
Eğitim (gerekirse)	- Esasen hayvancılık faaliyetleriyle (hayvan bakımı, hayvan sağlığı, hayvanların beslenmesi vb.) uğraşan PE Kişiler için ihtiyaç değerlendirmesi - Eğitim konularının, amaçlarının, odak gruplarının ve yerleşimlerin belirlenmesi - Gerekirse eğitim materyallerinin oluşturulması - Eğitim konusuna ve davetine göre katılımcıların seçimi - Eğitimlerin verilmesi	TANAP Uzmanlar Ekibi (UE)	2 ay (2018) *Gerekirse 2019'da yenilenebilir veya tekrarlanabilir.
Tedarik ve Uygulama	- Paket içerikleri için pazar araştırması - PE Kişiler tarafından paket içeriklerinin temin edilmesi - Paket ihtiyaçlarına göre kurulum/tamir işleri	PE Kişiler	3 ay (2018) *Gerekirse, bazı GGD Paketleri 2019'da tekrarlanabilir veya değiştirilebilir.
İzleme	- UE'nin desteğiyle TANAP tarafından ayda bir ve üç ayda bir iç izleme yapılır. - Panel tarafından yılda iki defa Dış İzleme yapılır.	UE'nin desteğiyle TANAP Dış İzleme Paneli	Aylık Üç aylık Altı aylık (2018-2019)
GG Planı Tamamlanma Değerlendirmesi	Genel YYE Planı'nın ve geçim kaynaklarını geri kazandırma destek paketlerinin sonuç değerlendirmesi ve tamamlanma denetimi	Dışarıdan uzmanlar	Sürecin sonunda, tek seferlik (Aralık 2019)

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 65/96

GGD Paketleri Uygulama Takvimi

Tablo 6.2. GGD Paketleri Uygulama Takvimi

	2017-2018	2018 ⁴²							2018-2019	2019
Paketler	Bilgilendirme	Başvuru	PE Kişilerin seçilmesi	Duyurulması	Sözleşmelerin ve diğer resmi belgelerin hazırlanması	Ödeme	Tedarik/kurulum/onarım	Eğitim (gerekirse)	İzleme	GG Planı Tamamlanma Değerlendirmesi
Tarımsal Ekipman Desteği	1. ve 2. aylar	2. ve 3. aylar	1. ve 4. aylar arasında	5. ve 6. aylar	6. ay	7. ay	7. ve 10. aylar arasında	-	Aylık Üç aylık Altı aylık	Süreç sonunda bir kez
Sertifikalı Yem Bitkisi Tohumları Temini	1. ve 2. aylar	2. ve 3. aylar	1. ve 4. aylar arasında	5. ve 6. aylar	6. ay	7. ay	7. ve 10. aylar arasında	Gerektiğinde		
Aile Tipi Sera	1. ve 2. aylar	2. ve 3. aylar	1. ve 4. aylar arasında	5. ve 6. aylar	6. ay	7. ay	7. ve 10. aylar arasında	Başlangıçta		
Damızlık Boğa Temini	1. ve 2. aylar	2. ve 3. aylar	1. ve 4. aylar arasında	5. ve 6. aylar	6. ay	7. ay	-	Gerektiğinde		
Süt İneği Temini	1. ve 2. aylar	2. ve 3. aylar	1. ve 4. aylar arasında	5. ve 6. aylar	6. ay	7. ay	-	Gerektiğinde		
Büyükbaş Hayvan Barınağı İyileştirme Desteği	1. ve 2. aylar	2. ve 3. aylar	1. ve 4. aylar arasında	5. ve 6. aylar	6. ay	7. ay	7. ve 10. aylar arasında	Gerektiğinde		
Koruyucu Hayvan Sağlığı Desteği	1. ve 2. aylar	2. ve 3. aylar	1. ve 4. aylar arasında	5. ve 6. aylar	6. ay	7. ay	7. ve 10. aylar arasında	Gerektiğinde		
Toprağa dayalı tarımsal faaliyetlerle aktif bir şekilde uğraşamayan yaşlı ve engelli PE Kişiler için tek seferlik nakdi destek	1. ve 2. aylar	2. ve 3. aylar	1. ve 4. aylar arasında	5. ve 6. aylar	6. ay	7. ay	-	-		

⁴² Gerekirse, bazı GGD Paketleri 2019'da tekrarlanabilir veya değiştirilebilir.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 66/96

GGD Paketleri Uygulama Bütçesi

6.5. Tüm paketlerin uygulaması bir yılla sınırlıdır ancak ilk yılın sonunda UE'nin yapacağı değerlendirmede ek tamamlayıcı desteğin gerekli olduğuna kanaat getirilirse süreyi bir yıl daha uzatma imkanı mevcuttur. Her bir paket ve tüm Plana ilişkin bütçe, saha araştırması ve masa başı çalışmasında toplanan sosyal verilere ek olarak daha fazla destek sağlanması ihtiyacı dikkate alınarak yapılan tahminlere dayalıdır (Tablo 6.3).

6.6. Yaşlı veya engelli PE Kişilere yapılacak ödemeleri de içeren tüm geçim destekleri, başvurularla birlikte uygunluğu ispatlayıcı belgelerin alınmasından, bunların değerlendirmesinin tamamlanmasından ve ilgili PE Kişilerin uygun olarak ilan edilmesinden ve TANAP ile GGD Paketi faydalanıcıları arasında protokoller imzalanmasından hemen sonra uygun PE Kişilere nakit olarak (toplu ödeme) dağıtılacaktır. Bu geçiş dönemini yönetmek için sınırlı mali imkanlara sahip hassas gruplar için uygulama sürecini zorlaştırmamak amacıyla uygulamanın başında toplu ve tek seferde ödeme yapılması tercih edilmektedir.

6.7. Diğer yandan, YÜ Tesislerine ilişkin YYE Planında verilen Hak Sahipliği Matrisinde tanımlandığı şekilde Nakit Geçim (Geçici Gelir) Desteği, YÜ Tesislerinden etkilenen ve toplam arazisinin %20'sinden fazlasını kaybeden arazi kullanıcılarına YYE Planı Fonundan sağlanan başka bir nakdi geçim desteğidir. Bu da en fazla altı aylık asgari ücrete karşılık gelen bir toplu ödemedir. Bu sebeple, bu GG Planı'nın bütçesi Nakit Geçim (Geçici Gelir) Desteği'ni içermemekte olup, yönetim giderleri ve izleme bütçesine ek olarak beklenmedik giderleri de içerek şekilde paket bazlı tahmini bütçeleri içermektedir.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 67/96

Tablo 6.3. Hassas Gruplar ve Topluluklar Özet Tablosu

HASSAS GRUPLAR VE TOPLULUKLAR	GÖZLEMLenen YERLEŞİMLER	AÇIKLAMA	YAKLAŞIK PE KİŞİ SAYISI	HESAPLAMA YÖNTEMİ
Yaşlılar (toprağa dayalı yoğun tarımsal faaliyeti fiziksel olarak zorlandığı için yapabilir durumda olmayanlar, sosyal güvencesi olmayanlar veya SYDV'den yardım alanlar, düşük sosyoekonomik düzeye sahip olanlar, yoksullar, yarıma muhtaç haneler)	Ardahan	Proje alanında yaşlı (65 yaş üzeri) arazi sahipleri olabilir, ancak desteklerden faydalanabilmeleri için hassas gruba dahil olmaları gerekmektedir. Ardahan bölgesindeki hedef parsellerin %10'unun yardıma muhtaç yaşlılara ait olduğu tahmin edilmektedir. Diğer yerleşimlerde, boru hattı güzergahındaki toplam hedef parsellerin %10'u hesaplanarak tahmini bir sayı elde edilmiştir. Yaşlı yardımı için başvuruda bulunacakların çoğunun Ardahan bölgesinden olacağı beklenmektedir. Saha çalışmasında görüşülen 58 kişiden 12'si 65 yaşın üzerindedir ve 6'sı SYDV'den yardım almaktadır ve bunların hepsi Ardahan'dandır. Bu, görüşme yapılan tüm kişilerin %10'una karşılık gelmektedir.	30	Ardahan'dan 14 (hedeflenen parsellerin %10'u) + diğer illerden 16 (kalan parsellerin %10'u) = 30 kişi
Yoksul ve yardıma muhtaç (gelir düzeyi G0 veya G1 olup düzenli geliri olmayanlar)	Ardahan, Erzurum, Sivas	Düşük sosyoekonomik statüye sahip kişilerin çoğunluğu Ardahan'da yaşamaktadır. Yoksulluk düzeyi doğudan batıya düşüş göstermektedir. Ardahan için belirlenen hedef parsellerin %75'inin düşük sosyoekonomik statüye sahip olduğu tahmin edilmektedir. Diğer yerleşimlere bakıldığında, Erzurum ve Sivas'taki yerleşimlerin %50'si ve proje güzergahında Sivas'tan sonraki tüm parsellerin %10'unun yoksullara ait olduğu tahmin edilmektedir.	130	Ardahan'dan 107 (hedeflenen parsellerin %75'i) + Erzurum ve Sivas'tan 10 (hedeflenen parsellerin %50'si), 13 (kalan parsellerin %10'u) = 130 kişi
Projeden sonra arazisiz (topraksız) kalanlar:	Ardahan, Çanakkale, Eskişehir, Erzurum	Topraksızlar iki kategoriye ayrılmaktadır. İlk kategori, Proje kapsamında arazi ediniminden önce topraksız olan ve Proje öncesinde hiçbir şahıs arazisi olmayan PE Kişilerdir. Bunlar kamu arazilerini ve/veya başkalarının şahıs arazilerini kullanarak tarımsal faaliyetler gerçekleştirmektedir. İkinci kategori ise Proje kapsamında arazi edinimi nedeniyle arazisiz (topraksız) kalan ve dolayısıyla ilave geçim desteğine ihtiyaç duyan PE Kişileri kapsamaktadır. Saha çalışması ve bilgilendirme toplantılarında, Ardahan, Çanakkale, Eskişehir ve Erzurum'da TANAP'nin arazi edinimi sonrasında arazisiz (topraksız) kalan 4 PE Kişi tespit edilmiştir.	4	Ardahan 1, Çanakkale 1, Eskişehir 1, Erzurum 1

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 68/96

HASSAS GRUPLAR VE TOPLULUKLAR	GÖZLEMLenen YERLEŞİMLER	AÇIKLAMA	YAKLAŞIK PE KİŞİ SAYISI	HESAPLAMA YÖNTEMİ
Hassas Grup Kapsamına Girme Riski Olan Haneler	Ardahan, Eskişehir	Saha çalışmasında, daha önce tarım ve hayvancılıkla uğraşan Ardahan'dan 5 ve Eskişehir'den 1 kişi, projenin inşaat döneminde alt yüklenici firmalarda istihdam edilmiştir. Diğer sahalarda yerel istihdam gözlemlenmemiş olmasına rağmen bu hassas grupların sayısı, tespit edilen kişilerin sayısının iki ile çarpılmasıyla tahmin edilmiştir.	12	Ardahan'dan 5, Eskişehir'den 1, bilinmeyen ancak olası 6 kişi = 12 kişi
Engelli bir aile üyesine sahip haneler	Ardahan Erzurum	Türkiye nüfusunun %6,6'sı engellidir. Buna göre, faydalanıcıların ve hedef parselleri kullananların %7'sinin engelli olduğu kabul edilmiştir.	21	Hedef parsellerin toplamı = 303*0,07 = 21 hane
Hissedar arazi kullanıcıları	Tüm yerleşimler	Tüm yerleşimlerde projenin hedef grubunda olduğu tahmin edilen birden çok hissedarın sahip olduğu araziler vardır. Tüm parsellerde, toplam hedeflenen özel parsellerin %5'inin kullanıcılar olduğu tahmin edilmektedir.	15	Toplam hedeflenen parsel sayısı: 303*0,05 = 15 kişi
TOPLAM	Boru hattı güzergahında olup YÜ Tesislerinden etkilenen	Yaşlılar (nakdi destek) + yoksullar (proje kapsamında arazi edinimi sonrası arazisiz kalan haneler dahil) + hassas gruba girme riski olan haneler + kullanıcılar (hissedar kullanıcılar dahil) (engelliler tüm gruplara dağıtılmıştır)	202	30 yaşlı + 130 yoksul + 12 hassas gruba girme riski olan hane + 30 kullanıcı (hissedarlar + kullanıcılar) = 202 kişi
TOPLULUK BAZLI PAKETLERİN FAYDALANICILARI	Ardahan	Saha çalışmasına göre ortak arazi kaybindan etkilenen tüm topluluklar Ardahan'ın Türkgözü, Eskikılıç ve İkizdere köylerinde yaşamaktadır. Otlatma alanı iyileştirmesi dışındaki topluluk bazlı paketlere ilişkin olarak, faydalanıcı sayısını hesaplamak için bu yerleşimlerde 2016 yılı için Çiftçi Kayıt Sisteminde (ÇKS) kayıtlı toplam çiftçi sayısı kullanılmıştır.	163	2016'da Çiftçi Kayıt Sistemi kayıtlarında bulunan çiftçi sayısı: Türkgözü = 33, Eskikılıç = 100, İkizdere = 30 , Toplam = 163 kişi
TOPLULUK BAZLI PAKETLERİN FAYDALANICILARI (Otlatma alanı iyileştirmeleri için)	Ardahan	Ardahan'ın Türkgözü, Eskikılıç ve İkizdere köylerinde otlatma alanı iyileştirmeleri için köy tüzel kişiliklerinin başvuruda bulunacağı öngörülmektedir.	Uygulanamaz	Köy tüzel kişilikleri

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 69/96

Tablo 6.4. GGD Paketleri Uygulama Bütçesi

HAYIR	PAKETLER	TÜR	Birim fiyat (TL)	Birim	Toplam Bütçe (TL)	Toplam Bütçe (\$)	Açıklama
1	SERTİFİKALI YEM BİTKİSİ TOHUMLARI PAKETİ	Topluluk bazlı	T. = 18.150 E.= 55.000 İ. = 16.500	3	89.650	24.274	Ardahan'ın Türkgözü, Eskikılıç ve İkizdere köylerinde ÇKS'ye kayıtlı toplam çiftçi sayısı 163 olup bunlar potansiyel (dolaylı) paket faydalanıcılarıdır (Türkgözü = 33 hane, Eskikılıç = 100 hane, İkizdere = 30 hane)
1	SERTİFİKALI YEM BİTKİSİ TOHUMLARI PAKETİ	Hane bazlı	550	16	8.800	2.383	Kalan parsellerin %10'u (Ardahan'ın Türkgözü, Eskikılıç ve İkizdere köylerindeki parseller hariç) (165 parsel) Desteğin sağlanması için 10 dekarlık arazi varlığı olması gerekmektedir. Bu yüzden, saha gözlemlerine göre parsellerin yüzde 10'undan GGD Paketi'ne başvuru beklenmektedir.
2	OTLATMA ALANI İYİLEŞTİRME PAKETİ	Topluluk bazlı	45.840	3	137.520	37.236	Ardahan'ın Türkgözü, Eskikılıç ve İkizdere köylerinde 2016'da ÇKS'ye kayıtlı köy tüzel kişilikleri
3	TARIMSAL MAKİNA/EKİPMAN ALIM DESTEĞİ	Hane bazlı	10.000	10	100.000	27.077	Bu paket, esasen arazisi olmayan PE Kişilere yöneliktir. Ayrıca, kadınlar, yaşlılar veya engelli PE Kişiler gibi diğer hassas gruplar da Paketin hedef grupları arasında yer almaktadır. Proje sonrasında belirlenebilen 4 topraksız PE Kişi dikkate alındığında bu paketin toplam faydalanıcı sayısının 10 olabileceği tahmin edilmektedir.
4	AİLE TİPİ SERA	Hane bazlı	7.500	43	322.500	87.323	Geçim desteği paketlerine katılabilecek potansiyel faydalanıcıların toplam sayısı 172'dir (yaşlılar hariç). Yaklaşık yüzde 25'in aile tipi sera paketine katılması beklenmektedir çünkü sera büyüklüğünün yalnızca ailenin ihtiyaçlarını karşılaması beklenmektedir.
5	DAMIZLIK BOĞA TEMİNİ	Hane bazlı	10.500	86	903.000	244.503	Geçim desteği paketlerine katılabilecek potansiyel faydalanıcıların toplam sayısı 172'dir (yaşlılar hariç).Faydalanıcıların %50'sinin hayvancılık paketine başvurması beklenmektedir. Bu, katılımcılar için çok cazip bir paket olduğundan çok sayıda başvuru yapılması beklenmektedir.
6	GEBE SÜT İNEĞİ TEMİNİ	Hane bazlı	10.500	86	903.000	244.503	Geçim desteği paketlerine katılabilecek potansiyel faydalanıcıların toplam sayısı 172'dir (yaşlılar hariç).Faydalanıcıların %50'sinin hayvancılık paketine başvurması beklenmektedir. Bu, katılımcılar için çok cazip bir paket olduğundan çok sayıda başvuru yapılması beklenmektedir.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 70/96

HAYIR	PAKETLER	TÜR	Birim fiyat (TL)	Birim	Toplam Bütçe (TL)	Toplam Bütçe (\$)	Açıklama
7	BÜYÜKBAŞ HAYVAN BARINAĞI İYİLEŞTİRMELERİ PAKETİ	Hane bazlı	10.000	86	860.000	232.860	Geçim desteği paketlerine katılabilecek potansiyel faydalanıcıların toplam sayısı 172'dir (yaşlılar hariç).Faydalanıcıların %50'sinin hayvancılık paketine başvurması beklenmektedir. Bu, katılımcılar için çok cazip bir paket olduğundan çok sayıda başvuru yapılması beklenmektedir.
8	KORUYUCU HAYVAN SAĞLIĞI	Hane bazlı	825	86	70.950	19.211	Geçim desteği paketlerine katılabilecek potansiyel faydalanıcıların toplam sayısı 172'dir (yaşlılar hariç).Faydalanıcıların %50'sinin hayvancılık paketine başvurması beklenmektedir. Bu, katılımcılar için çok cazip bir paket olduğundan çok sayıda başvuru yapılması beklenmektedir.
9	YAŞLI VEYA ENGELLİ PE KİŞİLER İÇİN TEK SEFERLİK NAKDİ DESTEK ⁴³	Bireysel bazlı	3.000	30	90.000	24.369	Yaklaşık 30 yaşlı PE Kişi yılda 3.000 TL alabilir. Bu değer, TANAP'nin geçici desteğini yansıtmaktadır.
TOPLAM					3.485.420	943.740	
ÖNGÖRÜLEMEYEN MASRAFLAR (%10)					348.542	94.374	
A. PAKET BÜTÇESİ					3.833.962	1.038.114	
B. UYGULAMA MALİYETİ %20					766.792	207.623	
C. TOPLAM BÜTÇE (A + B)					4.600.754	1.245.737	
D. İZLEME BÜTÇESİ (C'NİN %10'U)					460.075	124.574	
E. GENEL BÜTÇE (C + D)					5.060.830	1.370.310⁴⁴	

1 USD = 3,6932 TL (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının 10.10.2017 tarihinde saat 15:30'da ilan ettiği Gösterge Döviz Kuru)

⁴³ Bu paketin bütçesi, YÜ Tesisleri nedeniyle arazilerinin yüzde 20'sinden fazlasını kaybeden PE Kişilere yönelik TANAP Nakit Geçim (Geçici Gelir) Desteği ile uyumludur. YÜ Tesislerine ilişkin YYE Planında tanımlandığı şekilde TANAP YYE Planı Fonu'ndan sağlanan Nakit Geçim (Geçici Gelir) Desteği ile (6 ay boyunca asgari ücretin 1/3'ü) uyumlu yıllık 3.000 TL'lik destek bu PE Kişilere sunulacaktır. Nakdi destekten faydalanan PE Kişiler başka bir alternatif gelir elde etme planından faydalanamazlar.

⁴⁴ Genel bütçe, arazi edinim verilerinde veya GG Planı paketlerinden faydalanan PE Kişilerin ihtiyaçları/taleplerinde veya bölgesel/iklimsel koşullarda meydana gelen değişikliklere göre zaman içinde değişebilir.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 71/96

Paydaş Katılımı

İstişareler

7.1. YÜ Tesislerine ilişkin GG Planı'nın saha çalışmasında toplam 58 PE Kişi ile görüşülmüştür. Bu 58 PE Kişiden 6'sı kadın, 52'si erkektir. Görüşülen kişilerin 12'si 65 yaş ve üzeri, 46'sı ise 65 yaş altındadır. Aşağıdaki tabloda görüşülen PE Kişilerin dağılımı gösterilmektedir.

7.2. Paketler belirlenirken saha çalışmasında görüşülen yaşlıların görüş ve tavsiyeleri dikkate alınmıştır. Buna göre, 65 yaş ve üzeri olan yaşlılar, devletin verdiği desteğe benzer yaşlılara yönelik nakdi destek alma talebinde bulunmuşlardır. Tarım ve hayvancılıkla uğraşan kişiler, damızlık boğa veya süt ineği gibi diğer paketlerden destek alınmasının faydalı olacağını belirtmişlerdir.

Tablo 7.1. Görüşülen PE Kişilerin Listesi

İl	İlçe	Yerleşim	Kadınlar		Erkekler		Toplam		Genel Toplam
			65 yaş üzeri	65 yaş altı	65 yaş üzeri	65 yaş altı	65 yaş üzeri	65 yaş altı	
Ardahan	Damal	Eskikılıç	2	0	1	11	3	11	14
Ardahan	Damal	İkizdere	2	0	0	5	2	5	7
Ardahan	Posof	Türkgözü	0	0	3	9	3	9	12
Çanakkale	Gelibolu	Kavakköy/Hürriyet	0	0	0	4	0	4	4
Edirne	İpsala	Sarıcaali	0	0	1	4	1	4	5
Erzurum	Aziziye	Emrecik	1	0	0	1	1	1	2
Eskişehir	Seyitgazi	Aksaklı	1	0	1	7	2	7	9
Eskişehir	Çifteler	Zaferhamit	0	0	0	2	0	2	2
Sivas	Zara	Şeyhmerzuban	0	0	0	3	0	3	3
Toplam			6	0	6	46	12	46	58

Ziyaret edilen yerleşimler

7.3. Saha çalışmasında aşağıdaki 9 yerleşim ziyaret edilmiştir. Bu 9 yerleşimden 8'i büyük YÜ Tesislerinden etkilenen yerleşimler ve 1'i BV İstasyonundan etkilenen yerleşimdir.

Tablo 7.2. Ziyaret Edilen Yerleşimler

No.	İl	İlçe	Yerleşim	YÜ Tesisleri
1	Ardahan	Posof	Türkgözü	Ölçüm İstasyonu (MS1)
2	Ardahan	Damal	Eskikılıç	Kompresör İstasyonu (CS1)
3	Ardahan	Damal	İkizdere	Kompresör İstasyonu (CS1)

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 72/96

No.	İl	İlçe	Yerleşim	YÜ Tesisleri
4	Erzurum	Aziziye	Emrecik	Kompresör İstasyonu (CS2)
5	Sivas	Zara	Şeyhmerzuban	Kompresör İstasyonu (CS3)
6	Eskişehir	Seyitgazi	Aksaklı	Kompresör İstasyonu (CS5)- Ölçüm İstasyonu (MS2)
7	Eskişehir	Çifteler	Zaferhamit	Blok Vana İstasyonu (BVI39)
8	Çanakkale	Gelibolu	Kavakköy-Hürriyet	Ölçüm İstasyonu (MS3)
9	Edirne	İpsala	Sarıcaali	Ölçüm İstasyonu (MS4)

Ziyaret Edilen Kamu Kurumları

7.4. Ziyaret edilen 19 kamu paydaşından 6'sı muhtar, 2'si aza, 1'i belediye başkanı, 2'si vali, 2'si sosyal yardım ve destek ofisleri personeli ile 6'sı ilçe tarım ve gıda müdürlüğü personeli.

7.5. Ziyaret edilen yerleşimlerin dağılımı şöyledir:

Tablo 7.3. Ziyaret Edilen Kurumlar

No.	İl	İlçe	Kurum	Köy/Mahalle
1	Ardahan	Damal	Aza	İkizdere
2	Ardahan	Posof	Belediye başkanı	
3	Ardahan	Damal	Vali	
4	Ardahan	Posof	Vali	
5	Ardahan	Damal	Muhtar	Eskikılıç
6	Ardahan	Posof	Muhtar	Türkgözü
7	Ardahan	Damal	SYDV Müdürü	
8	Ardahan	Posof	SYDV Müdürü	
9	Ardahan	Damal	İlçe Tarım Müdürü	
10	Ardahan	Posof	İlçe Tarım Müdürü	
11	Çanakkale	Gelibolu	Muhtar	Kavakköy-Hürriyet
12	Edirne	İpsala	Aza	Sarıcaali
13	Erzurum	Aziziye	Muhtar	Emrecik
14	Erzurum	Aziziye	İlçe Tarım Müdürü	
15	Eskişehir	Seyitgazi	Muhtar	Aksaklı
16	Eskişehir	Çifteler	İlçe Tarım Müdürü	
17	Eskişehir	Seyitgazi	İlçe Tarım Müdürü	
18	Sivas	Zara	Muhtar	Şeyhmerzuban
19	Sivas	Zara	İlçe Tarım Müdürü	

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 73/96

Bilgilendirme

7.6. TANAP, Paydaş Katılım Planı (PKP) Ek 2 YYE Planı Uygulama Kılavuzuna uygun olarak mümkün olduğunca çok PE Kişiye ulaşp onları bire bir görüşmeler ve topluluk toplantılarıyla veya İnternet sitesi üzerinden bilgilendirmeyi amaçlamıştır. PE Kişileri GG Planı'nın amacı, hedeflenen hassas gruplar, GG Planı faydalanıcısı olmak için uygunluk kriterleri, başvuru ve uygulama süreci, zaman programı ve bilgilendirme toplantısından GG Planı uygulama sürecinin sonuna kadar tüm soru ve sorunların iletebileceği irtibat kurulacak kişiler hakkında bilgilendirmek için önemli düzeyde arazi edinim etkilerinin (MS ve Kİ etrafındaki yerler) görüldüğü yerlerde halk bilgilendirme toplantıları veya bire bir görüşmeler yapılmaktadır. Tüm muhtarlara bu bilgilendirme toplantılarının tarihi ve zamanı sözlü olarak bildirilmektedir ve kendilerinden köy camisi vb. aracılığıyla bu bilgileri duyurmaları istenmektedir. Ayrıca, TANAP YÜ Tesislerinden etkilenen kadın arazi kullanıcılarının GG Planı paketlerinden haberdar edilmesi ve uygulamaya katılımlarının sağlanması için ek çalışmalar yürütmektedir. Kırsal bölgelerin sosyokültürel yapısına bağlı olarak, tüm hassas gruplara ilaveten bölge kadınlarının katılımda bulunup görüşlerini duyurmasına olanak tanıyacak bir şekilde toplantılar/görüşmeler düzenlenmektedir.

7.7. Aralık 2017'de bu GG Planı ve geçim kaynaklarını geri kazandırma destek paketleri açıklanmış ve ilgili bilgilendirici broşürler başvuru formlarıyla birlikte Ardahan'dan Edirne'ye kadar uzanan bu yerleşimlerde dağıtılmıştır. Toplantılara katılamayan PE Kişiler için birçok broşür kopyası muhtarlara verilmiştir. Türkçe broşür aynı zamanda TANAP İnternet sitesinde de yayımlanmıştır. YÜ Tesislerinden etkilenen yerleşimlerdeki bilgilendirme toplantıları ile potansiyel olarak uygun 200 PE Kişiden 74'ü bilgilendirilmiştir. PE Kişiler, başvuru süreci ile merak ettikleri herhangi bir konu ve soru olması halinde ulaşabilecekleri telefon hattından da haberdar edilmiştir. Bilgilendirme toplantılarıyla bilgilendirilen PE Kişiler, başvuru hakkında sorular sormuş; özellikle yaşlı ve kadın arazi kullanıcılarının mevcut faaliyetlerini kolaylaştıran farklı türlerde tarımsal makine veya ekipmanlara yönelik ihtiyaçlar, ahırların onarımında yaşanan zorluklar, kırsal bölgelerde yaşayan kadınların mevcut iş yükü nedeniyle ek gelir getirici faaliyetlerle uğraşmasına ilişkin kısıtlılıklar, yem bitkilerinin verimindeki düşüş ve dolayısıyla paketlenmiş yem ihtiyacındaki artış, hayvan bakımı setlerinin kullanım zorlukları ve yaşlı arazi sahiplerinde olduğu gibi kendi arazilerinde üretim yapamayan ancak ortakçı olarak araziden geçim sağlayan engelli veya yaşlı kadın arazi sahiplerinin varlığı hakkında geri bildirimde bulunmuşlardır. Bu geri bildirim ve gözlemler dikkate alınarak, her bir geçim destek paketinin uygulama stratejisi ve kapsamı revize edilmiştir ve buna ilişkin olarak UE, uygulama sırasında GG Planı'na başvuran tüm PE Kişilerle daha kapsamlı görüşmeler ve saha araştırmaları yapacaktır.

7.8. Gerekirse, ek duyuru materyalleri oluşturulabilir. Paketlerin başarısı için duyurular çok önemlidir. Bu sebeple, duyuru aşamasında ilgili gruplar ve topluluklarla iletişim kurulacaktır. Daha sonra, YÜ Tesislerine ilişkin GG Planı, TANAP İnternet sitesinde (www.tanap.com) ve kredi kuruluşlarının İnternet sitelerinde hem İngilizce hem de Türkçe olarak paylaşılabilecektir. Uygulama ekibi tarafından ayrıca başka paydaş katılım faaliyetleri de planlanacaktır. Ancak burada nihai amaç, ilgili kişilerin başvuruda bulunmasını beklemek yerine, tüm potansiyel PE Kişilere proaktif bir şekilde ulaşmak olarak belirlenmiştir. Bunun yapılması, hassas grupların (kişilerin) belirlenmesinde ve bu kişilerin sürece katılımının sağlanmasında elzemdir. Projeden etkilenen ve ilgili yerleşimlerde yaşayıp ilgili tarihlerde

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 74/96

müsait olan tüm hassas gruplar, yüz yüze görüşmeler veya gerektiğinde telefon görüşmeleriyle ve doğrudan UE tarafından dağıtılacak dokümanlar aracılığıyla ve/veya topluluk liderlerinin (muhtarlar) yardımıyla ve kışın katılımda bulunamayan PE Kişiler için gerekirse posta yoluyla bilgilendirilecektir.

Şikayet Mekanizması

7.9. YÜ Tesislerine ilişkin GG Planı ile ilgili şikayetler, GG Planı ile ilgili konuların takip edilmesine olanak tanımak için yeni bir şikayet alt kategorisinin oluşturulacağı TANAP'nin mevcut Şikayet Giderme Mekanizması aracılığıyla iletilecektir⁴⁵. TANAP, halihazırda paydaş katılım planına ve OSID adlı elektronik takip veri tabanına entegre edilmiş olan bir şikayet mekanizmasını kullanmaktadır. Bu mekanizmanın amacı, Proje çerçevesinde Projeden Etkilenen Kişiler, Sivil Toplum Örgütleri, Çalışanlar, üçüncü taraflar ve toplumun diğer üyeleri de dahil olmak üzere TANAP paydaşlarından gelen şikayetlerin yönetilmesi ve izlenmesine ilişkin süreci ve sorumlulukları belirlemektir. Mahkemeye taşınan davalar haricinde arazi edinimi ile ilgili tüm şikayetler şikayet mekanizması üzerinden alınmakta ve çözülmektedir. GG Planı ile ilgili şikayetler bu mevcut sisteme entegre edilecektir.

7.10. Uygulama uzmanları ekibi de başvuru ve uygulama sürecinde potansiyel GG Planı faydalanıcılarının soruları/sorunlarına ilişkin olarak kullanımı için TANAP'nin mevcut şikayet mekanizmasının ayrılmaz bir parçası olacaktır (yardım hattı dahil). Bu yardım hattına ilişkin bilgiler, broşürle bilgilendirme toplantısı sırasında PE Kişilere sunulmuştur ve uygulama ekibinin saha araştırma ziyaretlerinde sözlü olarak sunulmaya devam edecektir.

7.11. Çağrı hattı üzerinden alınan sorular, TANAP tarafından sorunun alınma tarihinden sonra beş gün içinde cevaplandırılacaktır. Çağrı hattına iletilen soru/konu GG Planı paket uygulaması ile ilgili değilse TANAP şikayet mekanizmasına iletilecektir.

7.12. PE Kişiler, bilgilendirme toplantılarında ve paketlere ilişkin eğitimlerde yardım hattının⁴⁶ kullanım ve işleyiş aşamaları ile şikayetler hakkında bilgilendirilmektedir.

⁴⁵ TNP-PCD-SOC-GEN-001

⁴⁶ Ayrıca PE Kişilere dağıtılan ve TANAP'nin İnternet sitesinde yayımlanan bilgilendirici broşürün arka sayfasında da yer almaktadır: <http://www.tanap.com/store/file/common/962ae9ba0435d2c3a389a2271ee79c09.pdf>

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 75/96

İzleme ve Değerlendirme

8.1. YÜ Tesislerine ilişkin GG Planı'nın İzlenmesi ve Değerlendirilmesi, İç İzleme ve Değerlendirme ile Dış İzleme ve Değerlendirme şeklinde iki koldan gerçekleştirilecektir.

İç İzleme

8.2. İç izleme, YÜ Tesislerine ilişkin GG Planı'nın Uygulama Ekibi tarafından gerçekleştirilecektir. Uygulama Ekibinin üyeleri, TANAP'nin Sosyal Uzmanları (YYE Planı ve GG Planı) ile YÜ Tesislerine ilişkin GG Planı'nın uygulama sürecinin uzmanları olarak görevlendirilecek TANAP'nin teknik danışmanları (kalkınma uzmanları) olacaktır. Bir inşaat mühendisi, bir veteriner, bir sosyal uzman ve 2 kalkınma uzmanı uygulama ve izleme sürecine destek verecektir. Uygulama Uzmanları Ekibi (UE), aylık, üç aylık ve yıllık izleme raporlarıyla her bir paket için tanımlanan göstergeleri izleyecektir. Her Paketin İzleme ve Değerlendirme göstergelerinde Proje hedefleri ve beklenen çıktılar arasındaki ilişki belirtilecektir. İzleme ve değerlendirmede GG Planı'nın başarısını arttırmak, uygulama bazlı sorunları yerinde azaltmak ve uygulamayı daha verimli hale getirmek için Destek Paketlerine ilişkin olarak gerekli ek tedbirler alınacaktır.

8.3. Verilerin etkili bir şekilde toplanmasını sağlamak için PE Kişiler Paketin izleme ve değerlendirme süreci hakkında bilgilendirilecektir. Tanımlanan göstergeler ile her paket için özel olarak hazırlanan izleme anket formları oluşturulacak ve uygulama ve izleme sürecinde düzenli olarak veri toplamak için bu formlar kullanılacaktır.

8.4. Formlar, uygulama ve yardım paketlerinin uygulama süresi ile ilgili temel verileri/bilgileri içerecektir. UE her GGD Paketi faydalanıcısı ve/veya her paket için üç aylık izleme raporuna ilişkin verileri toplayacak ve analiz edecektir. Bu iç izleme sürecinde herhangi bir düzeltici veya iyileştirici faaliyet gerekli görüldüğü takdirde, bu faaliyet UE tarafından tasarlanacaktır. Paket, hedeflerine ulaşmada başarısız olursa, iç izleme mekanizması hedeflere ulaşmak için Paket üzerinde değişiklikler/düzenlemeler yapılmasına olanak tanıyacaktır.

8.5. Destek paketlerinin uygulamaya konmasından önce, paketlerin geçim kaynakları üzerindeki etkileri izlemek amacıyla her bir Destek Paketi için belirlenen izleme göstergelerine göre geçim kaynaklarının mevcut durumuna ilişkin veriler toplanacaktır (bkz: Tablo 8.2. İzleme Göstergeleri).

8.6. Yıllık izleme raporunda, her pakete ilişkin olarak kaydedilen ilerleme, tanımlanmış göstergelere ve beklenen sonuçlara göre analiz edilecektir.

Dış İzleme

8.7. İzleme ve Değerlendirme faaliyetleri kapsamında GG Planı'nın etkisi dışarıdan danışmanlar tarafından da izlenecektir.

8.8. İzleme amaçları doğrultusunda yılda bir kez düzenlenen İzleme ve Değerlendirme ziyaretlerinde dış izleme ekibi seçilen GG Planı yerleşimlerini ziyaret edecek ve derinlemesine saha gözlemleri ve paket katılımcılarıyla istişareler gerçekleştirecektir. Dış izleme yapacak olan danışmanlar ayrıca her bir proje için Paket sorumlusundan aylık ve üç aylık raporları alacak ve sonuçları analiz edecektir. Derinlemesine görüşmeler UE, PE Kişiler ve ilgili kamu kurumları ile gerçekleştirilecektir. GG Planı faaliyetleri hakkında detaylı bilgi alınacaktır. Planın bütçesi, PE Kişi sayısı ve faydalanıcı PE Kişi sayısı,

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 76/96

harcama bilgileri ve Destek Paketleri değerlendirilerek raporlanacaktır. Geçim kaynaklarının geri kazandırılması ve yaşam standartlarının iyileştirilmesine dair GG Planı amaçları dış izleme ile gözlemlenecek ve rapor edilecektir.

İzleme Metodolojisi

8.9. Başvuru sürecinde toplanacak PE Kişilerin sosyoekonomik koşullarını ispatlayıcı belgelerde yer alan bilgiler ayrıca her bir PE Kişi'ye ilişkin iyi ve oldukça kapsamlı referans veriler sağlar. Ayrıca, bir Uygulayıcı Kurum yerine GG Planı'nın değerlendirme, uygulama ve izleme sürecinde aktif bir rol alacak olan Uygulama Uzmanları Ekibi (UE), sağlanacak olan geçim desteğine ilişkin olarak her bir PE Kişi için fiili verileri toplamaktan ve izleme sürecinin bir parçası olarak bunları TANAP'ye rapor etmekten sorumlu olacaktır. Tüm veriler aylık ve üç aylık izleme sürecinde kullanılacaktır. Ayrıca, GG Planı Dış İzleme Ekibi yılda iki defa GG Planı'nın uygulamasının etkililiğini ve uygunluğunu gözden geçirecek ve değerlendirecektir. GG Planı'nın uygunluk ve etkililiğine dair bir sonuca varmak için bunların hepsi birlikte değerlendirilecektir. Bu bakış açısıyla izleme metodolojisi aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur:

Tablo 8.1. İzleme Metodolojisi

İzlenecek konular	İzleme birimi	İzleme araçları	İzleme programı
Geçim kaynaklarını geri kazandırma faaliyetleri	Hane	- Başvuru sırasında PE Kişiler tarafından sağlanan resmi veriler - Nicel araştırma - Nitel çalışmalar, paket katılımcısıyla derinlemesine görüşmeler - Kadın odaklı faaliyetlerin takibi için kadın uygulayıcılarla bire bir derinlemesine görüşmeler - Şikayet analizi	Yılda bir kez birleştirilmiş raporlama⁴⁷ PE Kişilerden aylık verilerin toplanması UE'nin üç aylık saha ziyaretleri Dış izleme tarafından yılda iki defa saha ziyaretleri yapılması GG Planı ile ilgili konulardaki şikayetlerin aylık analizi
Topluluk bazlı faaliyetler	Köy	- Nitel çalışmalar, muhtar ve köy halkıyla derinlemesine görüşmeler, - Kooperatiflerle odak grup toplantıları - Yaşlılarla odak grup toplantıları - Şikayet analizi	UE'nin üç aylık saha ziyaretleri Dış izleme tarafından yılda bir defa saha ziyareti yapılması GG Planı ile ilgili konulardaki şikayetlerin aylık analizi

⁴⁷ Yıllık rapor, UE tarafından üç aylık katılımcı raporları ve saha gözlemleri ve altı aylık saha ziyaretlerinin sonuçları birleştirilerek hazırlanacaktır.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 77/96

Belirli PE Kişi gruplarına yönelik Nakdi Destekler	Hane bazlı	- Başvuru sırasında PE Kişiler tarafından sağlanan resmi veriler - Desteğin geçim kaynakları üzerindeki etkisini değerlendirmek için bu kategoriye giren PE Kişiler ile derinlemesine görüşmeler ve bireysel sosyoekonomik anket yapılması. - Şikayet analizi	UE tarafından 6 ayda bir saha ziyaretleri yapılması Dış izleme tarafından yılda bir defa saha ziyareti yapılması GG Planı ile ilgili konulardaki şikayetlerin aylık analizi
---	------------	---	--

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 78/96

Her bir paket için İzleme Göstergeleri

Tablo 8.2. İzleme Göstergeleri

Paket Adı	Göstergeler	Sıklık	Sorumlu Taraf
Tarımsal Ekipman Desteği	- Faydalanıcı PE Kişilerin sayısı - Temin edilen tarım makinelerinin/ekipmanlarının sayısı - Temin edilen makinelerin/ekipmanların kullanım sıklığı - Temin edilen makinelerin/ekipmanların iş gücüne katkısı - Makine ile ekim yapılan alanın büyüklüğü (geçmiştekinden büyük veya küçük) - Satın alınan arı kovanı/kolonisi ve ekipman sayısı. - Paket öncesi ve paket sonrası verilerin karşılaştırılmasıyla paketlerin destek sağlanan PE Kişilerin geçim faaliyetlerinin iyileştirilmesine katkısı	- Aylık - Üç aylık - Yıllık	- UE - Dış İzleme
Sertifikalı Yem Bitkisi Tohumları Destek Paketi	<u>Hane bazlı:</u> - Faydalanıcı PE Kişilerin sayısı - Makbuz veya faturalar - Yem bitkisi desteği verilen ineklerden alınan süt miktarı (destek paketinin öncesi ve sonrasına ait veriler). - Hanenin paket öncesi ve sonrası tohum ve yem harcaması oranlarının karşılaştırılması (Herhangi bir azalma tespit edilirse kalan paranın nasıl kullanılacağı değerlendirilecektir) <u>Topluluk bazlı:</u> - Otlak alanı kullanan hane sayısı - Otlak alanı kullanan hayvan sayısı - Otlak alanını kullanan hanenin paket öncesi ve sonrası tohum ve yem harcaması oranlarının karşılaştırılması - Otlak alanının paket öncesi ve sonrası durumunun karşılaştırılması	- Aylık - Üç aylık - Yıllık	- UE - Dış İzleme
Aile Tipi Sera	- Destek sağlanan PE Kişi sayısı - Kurulan sera sayısı - Ekili alan/sera - Üretilen sebze miktarı/PE Kişi/Yıl - Kazanılan gelir/PE Kişi/Yıl - Üretim maliyeti	- Aylık - Üç aylık - Yıllık	- UE - Dış İzleme

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 79/96

Paket Adı	Göstergeler	Sıklık	Sorumlu Taraf
Otlatma Alanı İyileştirme Paketi	- Otlak alanı kullanan hane sayısı - Otlak alanı kullanan hayvan sayısı - Otlak alanını kullanan hanenin paket öncesi ve sonrası tohum ve yem harcaması oranlarının karşılaştırılması - Otlak alanının paket öncesi ve sonrası durumunun karşılaştırılması	- Aylık - Üç aylık - Yıllık	- UE - Dış İzleme
Damızlık Boğa Temini;	- Veteriner raporu, - Satın alma sözleşmesi, - Aylık izleme raporları, - Üç aylık izleme raporu. - Satın alınan hayvanın küpe numarası. - Faydalanıcı PE Kişilerin sayısı - Paket öncesi ve paket sonrası verilerin karşılaştırılmasıyla paketlerin destek sağlanan PE Kişilerin geçim kaynaklarının iyileştirilmesine katkısı	- Aylık - Üç aylık - Yıllık	- UE - Dış İzleme
Gebe Süt İneği Temini;	- Veteriner raporu, - Satın alma sözleşmesi, - Aylık izleme raporları, - Üç aylık izleme raporu. - Satın alınan hayvanın küpe numarası. - Faydalanıcı PE Kişilerin sayısı - Paket öncesi ve paket sonrası verilerin karşılaştırılmasıyla paketlerin destek sağlanan PE Kişilerin geçim kaynaklarının iyileştirilmesine katkısı	- Aylık - Üç aylık - Yıllık	- UE - Dış İzleme
Büyükbaş Hayvan Barınağı İyileştirmeleri Paketi	- İyileştirme sonrası inşaat mühendisi tarafından hazırlanacak rapor - Destek sağlanan büyükbaş hayvan barınağı sayısı - Faydalanıcı PE Kişilerin sayısı - Büyükbaş hayvan barınağının eski durumu ve iyileştirme sonrası durum hakkında insanların yaptıkları karşılaştırma ve değerlendirmeye dair nitel çalışma sonuçları (kadınların görüşleri alınacaktır) - Hayvan bakımına dair paket öncesi ve paket sonrası karşılaştırmalar - Göstergeler, ilk saha ziyaretinden elde edilen verilerle güncellenecektir.	- Aylık - Üç aylık - Yıllık	- UE - Dış İzleme

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 80/96

Paket Adı	Göstergeler	Sıklık	Sorumlu Taraf
Koruyucu Hayvan Sağlığı Desteği	- Veteriner raporları - Küpe numaraları - Faydalanıcı PE Kişilerin sayısı - Suni dölleme ile gebe kalan hayvan ve doğan buzağı sayısı. - Paket öncesi ve sonrası hanenin hayvan sağlığı harcamalarının oranı (Herhangi bir azalma tespit edilirse kalan paranın kullanımı değerlendirilecektir).	- Aylık - Üç aylık - Yıllık	- UE - Dış İzleme
Toprağa dayalı tarımsal faaliyetlerle aktif bir şekilde uğraşamayan yaşlı ve engelli PE Kişiler için tek seferlik nakdi destek	- Ödeme makbuzları - Faydalanıcı PE Kişilerin sayısı - Ödemelerin kullanımı	- Üç aylık - Yıllık	- UE - Dış İzleme

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 81/96

Ekler

Ek 1. Kamulaştırmadan Arta Kalan Kısımın Kamulaştırmasına İlişkin Kriterler

Ek 1.1. Aşağıdaki kriterler yalnızca kalıcı arazilerin kalan kısımlarının edinimine ilişkin olarak geçerlidir. Aynı anda aşağıdaki koşulların en az üçünü karşılayan parseller(araziler), arazi maliki/malikleri tarafından talep edildiği takdirde kamulaştırmaya konu olacaktır.

1. Mülkiyet kamulaştırması ile parselin bölünmesinden sonra kalan arazinin ("arta kalan arazi" olarak anılmaktadır), yüzölçümünün 1000 metrekareden küçük olması nedeniyle tarımsal faaliyetler için uygun olmaması.
2. Parselin kamulaştırmadan arta kalan kısmının geometrik şeklinin sürüm, ekim, hasat gibi tarımsal faaliyetlerin gerçekleştirilmesine uygun olmaması
3. Parselin kamulaştırmadan arta kalan kısmının yola cephesinin kalmaması ulaşılabilirliğini yitirmesi
4. Parselin kamulaştırmadan arta kalan kısmının var olan sulanma olanağını yitirmesi
5. Parselin kamulaştırmadan arta kalan kısmının bölgede talep gören oranda büyüklüğe sahip olmadığından 3. Şahıslara alınıp satılma olanağının kalmaması
6. Parselin kamulaştırmadan arta kalan kısmının yüksek derecede (%10 dan fazla) eğime sahip olması.
7. Parselin kamulaştırmadan arta kalan kısmının toprak yapısının kamulaştırılan kısma göre verimsiz olması (tarım müdürlüğü raporu ile belgelenmek koşuluyla).
8. Parselin kamulaştırmadan arta kalan kısmının sel, taşkın veya erozyon risklerine karşı açık hale gelmesi.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 82/96

Ek 2. Saha Çalışması için Yerleşim Seçme Kriterleri

Seçim kriterleri:

Ek 2.1. Saha çalışması için seçilen yerleşimler, aşağıdaki seçim kriterlerinin ***hepsini*** karşılamaktadır.

1. *Şahıs parsellerin bulunduğu Projeden etkilenen yerleşimler:*

Ek 2.2. YYE Planı çalışmalarında arazi ediniminden etkilenen tüm yerleşimler ziyaret edilmiştir. Saha çalışmalarında, arazi edinimi etkilerini değerlendirmek için etkilenen kamu arazisi ve şahıs arazisi kullanıcılarının bulunması amaçlanmıştır. Çalışmalar, sadece kamu arazisinin kaybindan etkilenen yerleşimlerde hiçbir kullanıcı olmadığını ortaya koymuştur⁴⁸. Dolayısıyla, ***yalnızca*** kamu arazilerinin kaybedilmesinden etkilenen yerleşimler GG Planı kapsamına dahil edilmemiştir. Kamu arazisi kaybindan etkilenen yerleşimler⁴⁹ şahıs arazisi kaybindan da etkilenmiş ***olmaları durumunda*** saha çalışmalarının kapsamına dahil edilmiştir.

2. *Şahıs parselinin yüzde 20'sinden fazlası arazi ediniminden etkilenmiştir.*

Ek 2.3. Dünya Bankası'na göre, toplam parselin yüzde 20 veya daha fazlası kadar arazi kaybı önemli bir geçim etkisi olarak tanımlanmaktadır⁵⁰. Bu kategori parsel bazında arazi edinim verilerine göre uygulanmaktadır. Proje kapsamında edinilen arazinin büyüklüğü, etkilenen yüzdeyi bulmak için toplam parselin büyüklüğüne bölünür. Etkinin %20'den yüksek olduğu yerleşimler çalışmaya dahil edilmiştir.

3. *Etkilenen parsel büyüklüğü 1,2 dekardan fazladır.*

Ek 2.4. Saha çalışmasında tarımsal üretim yapan küçük parsel sahiplerinin de çalışmaya dahil edilmesi amaçlanmıştır. Dolayısıyla, etkilenen parsel büyüklüğü 2 dekardan az olan PE Kişiler için arazi verileri analizi gerçekleştirilmiştir. Arazi büyüklüğü, küçük arazi sahipleri için 0,9 dekar ile 1,9 dekar arasında değişiklik göstermektedir. Saha çalışmasına dahil edilmek üzere 1,2 dekarlık medyan değeri kabul edilmiştir.

4. *Yerleşim bazında etkilenen parsel sahiplerinin sayısının üç veya daha fazla olması ya da etkilenen şahıs parseli sayısı en az üç olması bir diğer kriterdir.*

Ek 2.5. GG Planına ilişkin olarak verimli bir saha çalışması gerçekleştirmek için, Proje'nin etkilerini ve geçim kaynaklarının geri kazandırılmasını sağlamaya yönelik potansiyel etki azaltma mekanizmasını ele almak amacıyla arazi ediniminden etkilenen yerleşim başına en az 3 PE Kişi (fiili kullanıcı tespit edilmiş olması) şartı aranmaktadır.

5. *En az 3 PE Kişinin sürekli yaşadığı ve YÜ Tesislerine ilişkin YYE Planında en az 3 anketin gerçekleştirildiği yerleşimlerden olması da bir diğer kriterdir.*

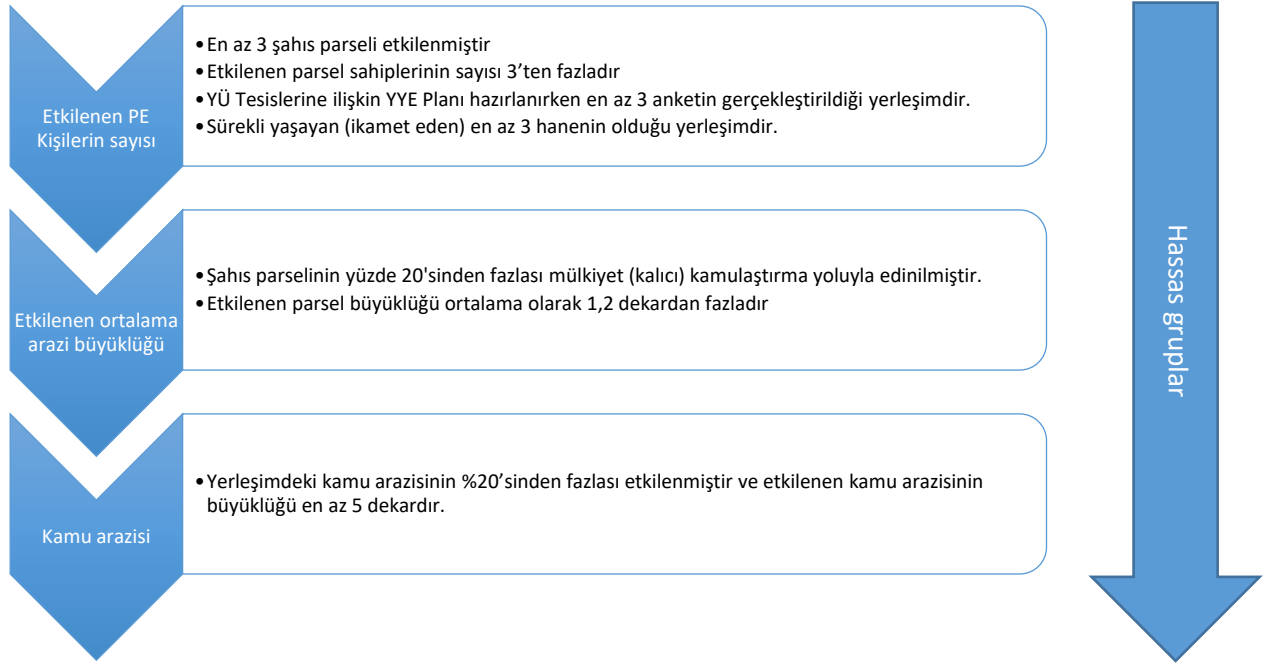
⁴⁸ Muhtarlar ve başlıca bilgi kaynakları ile yapılan derinlemesine görüşmeler, etkilenen yerleşimlerde kamu arazilerinin kullanıcılarının olmadığını göstermiştir.

⁴⁹ Eş zamanlı olarak şahıs arazisi edinimi ve 5 dekardan fazla kamu arazisi ediniminden etkilenen yerleşimler de çalışmaya dahil edilmiştir.

⁵⁰ Dünya Bankası, etkilenen parselin tek geçim kaynağı olması gerektiğini/veya kayıp oranının toplam arazi büyüklüğüne bağlı olabileceğini belirtmektedir. Ancak, önceki çalışmalar sahip olunan tüm araziler için arazi mülkiyet durumuna ilişkin resmi verileri yerine bireysel beyanlara dayalı olarak gerçekleştirildiğinden tüm PE Kişilerin toplam arazi sahipliğini belirlemek zordur. Dolayısıyla, masa başı çalışmalarında yalnızca arazi mülkiyetine dair mevcut parsel verileri esas alınmıştır. Bu yüzden, etkilenen parseller bu kriterlere ilişkin olarak analiz edilmektedir.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 83/96

Ek 2.6. Projeden etkilenen yerleşimlerin çoğunda dışarıya göç gerçekleşmiştir. Bu yüzden, sürekli yaşayan PE Kişilerin sayısı azdır. Verimli bir saha çalışması için Proje'nin sürekli o yerleşimde yaşayan insanlar üzerindeki arazi edinimi etkilerinin görülebilir olduğu yerleşimlerin ziyaret edilmesi şarttır. Dolayısıyla, anketlerin gerçekleştirildiği ve kalıcı olarak ikamet eden en az 3 PE Kişinin olduğu yerleşimler çalışmaya dahil edilmiştir⁵¹.

Seçilen sahalarda temsil edilen Hassas Gruplar*

İL	İLÇE	YERLEŞİM	Yoksul haneler	Arazisiz (Topraksız) haneler	Aile reisi kadın olan haneler	Yaşlı haneler	Engelli haneler
ARDAHAN	DAMAL	İKİZDERE	9	3		15	3
ARDAHAN	POSOF	TÜRKGÖZÜ	9			14	
ARDAHAN	DAMAL	ESKİKILIÇ	29		5	15	1
EDİRNE	İPSALA	SARICALI	2	1		3	
ERZURUM	AZİZİYE	GELİNKAYA		10			
ERZURUM	AZİZİYE	EMRECİK	1				
SİVAS	ZARA	ŞEYHMERZUBAN	4		1	8	
KIRIKKALE	KESKİN	GÜLKONAK	1			2	1
ÇANAKKALE	GELİBOLU	KAVAK-HÜRRİYET	2			1	
ESKİŞEHİR	SEYİTGAZİ	AKSAKLI	9		1	5	

*Hane sayısı, YÜ Tesislerine ilişkin YYE Planı için toplanan referans (mevcut duruma ilişkin) verilere dayanmaktadır.

⁵¹ Saha araştırması, hassas ve ekonomik olarak yerinden edilmiş tüm hanelerin eksiksiz bir veri kümesi değil, bu tür bir veri kümesi için bilgi sağlayacak bir araştırmadır.

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 84/96

Ek 3. Sorular

İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Yetkilisi için Sorular

İl İlçe Yerleşim
Unvan Ad Soyad Tarih

1. Genel olarak TANAP projesi hakkında ne düşünüyorsunuz? Etkilenen yerleşimlerde ne kadar insana destek veriyorsunuz?
2. TANAP hassas gruplar için destek paketlerini uygulamaya koymayı planlamaktadır. Hassas grupların belirlenmesine yönelik yöntemler neler olabilir? Hassas grupların başarılı bir şekilde seçilmesini sağlamak için hangi belgeler istenmelidir (gelir tespit belgesi vb.)? Bunlara dair görüş ve önerilerinizi almak isteriz.
3. Kurumunuz “hayvancılık ve tarımsal üretim” ve “iş kurma” gibi “gelir kazandırmayı” amaçlayan projeleri destekler mi/uygular mı? Cevap evetse, bu proje ve faaliyetler nelerdir? Bu proje ve faaliyetler TANAP’dan etkilenen yerleşimlerde uygulamaya konmuş mudur? Sonuçların neler olduğunu kısaca açıklayabilir misiniz?
4. TANAP projesinden etkilenen dezavantajlı gruplara ilişkin “gelir kazandırıcı” faaliyetler için nelerin dikkate alınabileceğini düşünüyorsunuz? Ne tür faaliyet ve projeler hassas grupların ekonomik durumunda bir iyileşmeye yol açabilir?

Engelli hane reisi : Arazisi olmayan (topraksız) :

Reisi yaşlı olan haneler : Yoksullar :

Reisi kadın olan haneler :

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 85/96

5. Aşağıdaki tabloya göre TANAP Projesi'nden etkilenen yerleşimlerdeki hassas gruplara ilişkin verileri alabilir miyiz?

Yerleşim		
Konu	Destek Türü	Kişi Sayısı
GSS	G0 düzeyi	
	G1 düzeyi	
Şartlı destekler	Şartlı eğitim yardımı	
	Şartlı sağlık yardımı	
Düzenli yardımlar	Dul yardımı	
	2022 yaşlı yardımı	
	2022 engelli yardımı	
	2022 yaşlı akraba yardımı	

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 87/96

7. Aşağıdaki tabloya göre TANAP Projesinden etkilenen yerleşimlere ilişkin tarım ve hayvancılık verilerini alabilir miyiz?

UNSURLAR	Sayısı	UNSURLAR	Sayısı
Sığır		ÇKS'ye kayıtlı çiftçiler	
Koyun ve keçi		ÇKS'ye kayıtlı ekili arazi (dekar)	
Faal hayvancılık işletmeleri		Yem bitkileri ekili araziler	
Dışarıdan bölgeye gelen arıcılar		Otlatma alanı (dekar)	
Dışardan bölgeye gelen kovanlar		Sulanan tarım arazisi (dekar)	
Bölgedeki yerel arıcılar		Kuru tarım arazisi (dekar)	
Bölgedeki yerel kovanlar			

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 88/96

Muhtarlar için Sorular

İl İlçe Yerleşim Muhtar Cep telefonu Tarih

1. Yerleşimde bulunan hane sayısı nedir? Yaz/kış nüfusu kaçtır?
2. Yerleşimdeki hassas grupların sayısı nedir? (YÜ Tesislerinden etkilenen haneler listesiyle karşılaştırılarak kontrol edilmelidir)

Hassas Gruplar	Yerleşimde bulunan hane sayısı	TANAP Projesinden etkilenen hane sayısı	İsimler
Yoksullar (SYDV'den yardım alanlar)			
Reisi yaşlı olan haneler (65 yaş ve üzeri, yalnız yaşayan)			
Reisi kadın olan haneler			
Engelli hane reisi			
Arazisi olmayan (topraksız)			

3. Yerleşimin ana gelir kaynağı nedir?

TANAP

4. Siz veya yerleşimdeki diğer insanlar TANAP hakkında herhangi bir şikayette bulundunuz mu? Cevap evetse, bu şikayet ve talepler nelerdir? Elde edilen sonuç nedir?
5. TANAP Projesi tarım ve hayvancılık faaliyetlerini nasıl etkilemiştir? Herhangi bir otlatma alanı, mera veya orman alanı projeden etkilenmiş midir? Geçmişe kıyasla neler değişmiştir?
6. Yerleşimden kaç kişi TANAP ve/veya alt yüklenicileri bünyesinde çalışmıştır ve kaç kişi hala çalışmaktadır? Bu kişiler genellikle ne tür işlerle uğraşırlar?

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 89/96

7. Yerleşimin tarım gelirlerini arttırmak için neler yapılabilir (sulama sistemi kurulması, su kuyuları, tohum desteği, yem bitkisi desteği, örnek bahçecilik, seralar vb.)?
8. Yerleşimde hayvancılık gelirini arttırmak için neler yapılabilir (suni döllenme desteği, arıcılık vb.)?
9. Yerleşimde bir kooperatif birlik var mıdır? Varsa amacı nedir? Durumu nedir (aktif/pasif, iflas vb.)? Üyelerine sağladığı faydalar nelerdir?

Tarım

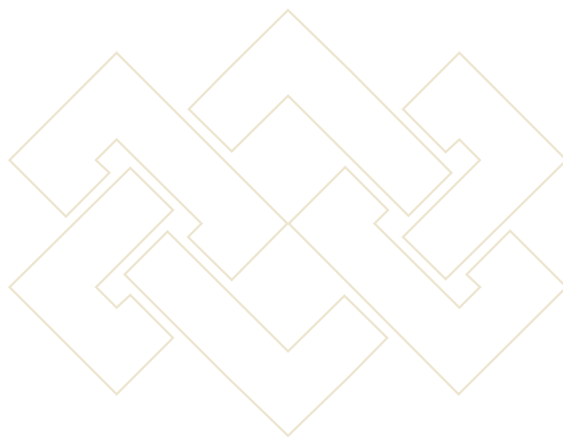
10. Ana gelir getirici tarım faaliyetleri ve ürünleri nelerdir? Neler ekilip satılmaktadır?
11. Yerleşimde sulu tarım yapılıyor mu? Cevap evetse, nasıl yapılıyor?
12. Yerleşimde seralar var mıdır? Cevap evetse, sahipleri kimlerdir, nasıl seracılık yaparlar ve neler ekerler?
13. Yerleşimde meyve bahçeciliği yapılıyor mu? Cevap evetse, meyve bahçelerinin sahipleri kimlerdir, bu işi nasıl yaparlar ve neler ekerler?
14. Kaç hane tarımsal faaliyetlerle uğraşmaktadır?
15. Tarım ürünleri nasıl satılıp pazarlanmaktadır?

Hayvancılık

16. Yerleşimde kaç tane sığır, koyun ve keçi bulunmaktadır?
17. Hayvancılıkla uğraşan kaç hane vardır?
18. Veterinerlik hizmetleri alıyor musunuz? Bu hizmeti nasıl sağlıyorsunuz? (İlçe Tarım Müdürlüğü, özel veteriner vb.)

YÜ Tesislerine ilişkin Nihai Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (GG Planı)			TNP-PLN-SOC-GEN-015
Revizyon: P3-0	Durum: IAA	Tarih: 30 Ocak 2018	Sayfa 90/96

19. Hayvanlarınızı genellikle nerede otlatıyorsunuz? Ot yeterli mi? Otlatma alanı ve yaylanın kullanımı nasıldır? Yerleşimde ne kadar otlatma alanı mevcuttur? Nasıl çoban buluyorsunuz?
20. Hayvanların yem bitkisi ihtiyacı genellikle nasıl karşılanıyor? (Yem bitkisi ekimi, hazır yem alımı, serbest otlatma vb.)
21. Hayvanlar nasıl satılıp pazarlanmaktadır? Satılan hayvansal ürünler (peynir, tereyağı vb.) var mıdır?
22. Yerleşimde arıcılık yapılıyor mu? Kaç tane arıcı ve kovan vardır? Yerleşim dışından gelen arıcılar var mı? Haneler ürettikleri balı satıyorlar mı?
23. Kanatlılar nasıl ve ne amaçla üretiliyor (hanenin ihtiyaçları vb.)? Tavuk ürünleri (et, yumurta) satan ve pazarlayan haneler var mı?
24. Şu anda yerleşimde herhangi bir hayvan veya mahsul hastalığı var mı veya geçmişte olmuş mudur? Bunlar nelerdir?
25. Destek alan veya destek projeleri olan hayvancılık veya tarım projeleri var mıdır? (Genç Çiftçi, SYDV, DAP, SODES vb.)
26. Köyün ortak tesislerinin durumu nedir?

TANAP
tanap.com